

ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล

นางสาว มงคลรัตน์ บางภูภมร

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-53-2358-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF USING HISTORICAL METHOD ON EMBRYONIC HISTORICAL SKILLS
OF PRESCHOOLERS

Miss Mongkonrat Bangpoopamorn

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education
Department of Curriculum Instruction and Educational Technology

Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2005
ISBN 974-53-2358-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล

โดย

นางสาวมณฑรัตน์ บางภูภมร

สาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย

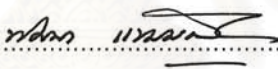
อาจารย์ที่ปรึกษา

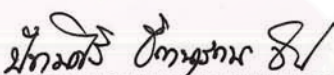
อาจารย์ ดร.ปัทมาศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทิสนา แชมมณี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ปัทมาศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อุไรรัตน์ สำเร็จวงศ์)

สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มงคลรัตน์ บางภูมร: ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล. (EFFECTS OF USING HISTORICAL METHOD ON EMBRYONIC HISTORICAL SKILLS OF PRESCHOOLERS) อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.ปัทมาศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์, 120 หน้า. ISBN 974-53-2358-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล 4 ด้าน ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา การสืบค้นข้อมูล การตีความหลักฐาน และการสรุปข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 3 อายุ 5 - 6 ปี ของโรงเรียนอนุบาลชุมแพ จำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 25 คน และกลุ่มควบคุมที่ใช้แนวการสอนแบบปกติ จำนวน 25 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน ลักษณะของการสอนเป็นการนำเนื้อหาจากสาระที่เด็กควรเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 มาปรับให้เข้ากับเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ คน วัตถุ เหตุการณ์ สถานที่ แนวการสอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดปัญหา 2) การสืบค้นข้อมูล 3) การตีความหลักฐาน 4) การสรุปข้อมูล

ผลการวิจัย มีดังนี้ 1) หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติที่ระดับนัยสำคัญ .05 2) หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองที่ระดับนัยสำคัญ .05

ภาควิชา.....หลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา.....ลายมือชื่อ.....มงคลรัตน์.....
 สาขาวิชา.....การศึกษาปฐมวัย.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ปัทมาศิริ ธีรานุรักษ์.....
 ปีการศึกษา.....2548.....

##4583758327: MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORD: HISTORICAL METHOD/EMBRYNIC HISTORICAL SKILLS/ PRESCHOOLERS

MONGKONRAT BANGPOOPAMORN: EFFECTS OF USING HISTORICAL METHOD ON EMBRYONIC HISTORICAL SKILLS OF PRESCHOOLERS.

THESIS ADVISOR: PATTAMASIRI TEERANURAK JARUCHAINIWAT,Ph.D.,
120 pp. ISBN 974-53-2358-6

The purpose of the research was to study effects of historical method on embryonic historical skills of preschoolers in four aspects: understanding of time, enquiry, interpretation and deduction from source.

The samples were fifty preschoolers at the age of five to six years in Anuban Chumphae School. The sample were divided into two groups: 25 children each for experimental group and control group. The experimental group received the historical method instruction; whereas the control group received the conventional instruction for 8 weeks. The research instrument was a embryonic historical skills test .

The instructional process consisted of the principles, objective, contents, and instructional procedure. Four instructional process were: 1) starting point, 2) enquiry, 3) interpretation, 4) deduction from source .

The research finding were as follow: 1) After the field test, the score of embryonic historical skills of experimental group were significantly higher than those of from control group at the .05 level 2) After the field test, the score of embryonic historical skills of experimental group were significantly higher than those of before at the .05 level.

Department Curriculum Instruction and Student's signature Mongkonrat B.
Educational Technology.....

Field of study Early Childhood Education Advisor's signature Pattamasiri Teak J.

Academic year 2005.....

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยเรียนรู้ว่า "ชีวิตคือการศึกษและการเรียนรู้" และหากไม่ได้แรงเกื้อหนุนจากคุณพ่อ คุณแม่ คุณครู อาจารย์ที่เกื้อหนุนและประสิทธิประสาทวิชาความรู้ผู้วิจัยคงไม่มีวันได้ประสบความสำเร็จในวันนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง ให้ประสบการณ์ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงชีวิตกับตัวผู้วิจัย

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา เขมมณี ประธานกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.อุไรรัตน์ สำเร็จวงศ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ศรินทร วิทยะสิรินันท์ เป็นอย่างสูงที่ได้ชี้แนะแนวทางอันสว่างและสดใส ตลอดจนให้กำลังใจกับผู้วิจัยเสมอมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง คงชนะ และอาจารย์ปิยะวรรณ อุ่ก่าธร ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจแก้เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนอนุบาลชุมแพ โรงเรียนดาราทร และโรงเรียนอนุบาลบ้านรักเรียน ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

ขอขอบคุณ อาจารย์เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ และ พี่ ๆ เพื่อน ๆ สาขาการศึกษาปฐมวัย ผู้เป็นดั่งกัลยาณมิตรที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือที่ดีต่อผู้วิจัยเสมอมา

เหนือสิ่งอื่นใด ต้องกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้ความรัก การสนับสนุนด้านทั้งด้านกำลังใจและทุนทรัพย์กับผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความมีน้ำใจของทุกท่านที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในวันนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ตอนที่ 1 ความหมายและแนวคิดของวิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล.....	9
1.1 ความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์.....	9
1.2 คุณค่าและประโยชน์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล.....	11
1.3 มโนทัศน์ที่ควรพัฒนาและเนื้อหาในการเรียนประวัติศาสตร์ของเด็ก อนุบาล.....	13
1.4 ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์.....	15
1.5 ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์.....	16

บทที่	หน้า
1.6 การสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์.....	20
1.7 บทบาทของครูและการประเมินผลการเรียนในการสอนวิชาประวัติศาสตร์.....	24
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล.....	28
2.1 พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอนุบาล.....	28
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล.....	34
ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
ตอนที่ 1 การพัฒนาแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล.....	42
ตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือวิจัย.....	46
ตอนที่ 3 การทดลองใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์.....	53
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลของการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล.....	61
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลของการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการ ทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล.....	63
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	80
สรุปผลการวิจัย.....	81
อภิปรายผลการวิจัย.....	81
ข้อเสนอแนะ.....	86
รายการอ้างอิง.....	87

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	91
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	92
ภาคผนวก ข สถิติและการคำนวณ.....	93
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	100
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแผนการสอน.....	111
ภาคผนวก จ หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	118
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	120

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	เนื้อหาสาระในแนวสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล.....45
2	กรอบแนวคิดของทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล.....48
3	โครงสร้างของข้อสอบที่ใช้ในการวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล.....49
4	ผลการตรวจสอบและปรับปรุงแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์.....50
5	ค่าระดับความยากและค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล.....52
6	เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนตามปกติและแนวสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์.....56
7	การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ ก่อนทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม.....61
8	การเปรียบเทียบคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองของ นักเรียนกลุ่มทดลอง.....62
9	การเปรียบเทียบคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองของ นักเรียนกลุ่มควบคุม.....62
10	การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลัง ทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม.....63

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล.....	44
2 กรอบการใช้เวลาในการทดลองสอนด้วยแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์.....	55
3 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของ เด็กอนุบาล.....	58

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การเรียนรู้เรื่องราวของประวัติศาสตร์จะทำให้ผู้เรียนทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตและนำข้อคิดที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตมาปรับใช้กับชีวิตของตน นอกจากนี้การเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ยังทำให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตซึ่งเป็นมรดกล้ำค่าที่บรรพบุรุษสร้างสมมานาน เนห์รู (อ้างถึงใน เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา, 2545) ปรากฏผู้ยิ่งใหญ่ของอินเดียและของโลก ได้กล่าวถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ไว้ว่า “ศึกษาอดีตเพื่อรู้ปัจจุบัน เข้าใจปัจจุบันเพื่อหยั่งอนาคต” จากจุดมุ่งหมายในข้อที่ 7 ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเข้าใจประวัติศาสตร์ ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองที่ดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็ก

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนช่างสังเกต มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นและเกิดความผูกพันกับท้องถิ่นและประเทศชาติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543) มีพระราชดำรัสว่า

“...ประโยชน์อย่างหนึ่งของวิชาประวัติศาสตร์ คือ ช่วยให้ผู้ที่ได้ศึกษา ได้รู้จักใช้ความรู้ความคิด รู้จักการหาเหตุผลต่าง ๆ จากข้อมูลที่มีอยู่ เป็นการลับสมอง และทำให้ได้รับความรู้อันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ในแง่ประวัติศาสตร์มีได้ ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่รวบรวมไว้แต่เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับการตีความ ประเมินคุณค่าของข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ รวมถึงเป็นการคาดคะเน แนวโน้มในอนาคตอีกด้วย...”

วิชาประวัติศาสตร์มักถูกมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว ซึ่งไม่เหมาะสมกับเด็กอนุบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมองว่าประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วยาวนาน เช่น เรื่องยุคสมัยต่าง ๆ ประวัติศาสตร์ชาติไทย ชีวิตประวัติของบุคคลสำคัญ เท่านั้น เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กและเป็นเรื่องยากที่เด็กอนุบาลจะทำความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตาม วิद्या เอี่ยมประไพ

(2535) กล่าวว่า ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับ “อดีต” ในทางประวัติศาสตร์กว้างขวางมากขึ้น โดยพิจารณาว่าปัจจุบันเป็นเพียงจุดผ่านชั่วคราวจากอดีตไปสู่อนาคต เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วทั้งหมดล้วนเป็นเหตุการณ์ในอดีต ด้วยเหตุนี้หากใช้แนวคิดข้างต้นในการมองประวัติศาสตร์ จึงเป็นเรื่องที่ไม่ยากที่จะสอนให้เด็กอนุบาลมีทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ โดยใช้เรื่องที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตัวเด็ก เช่น ประวัติของฉันทน์ ของเล่นของฉันทน์เปรียบเทียบกับของเล่นของคุณแม่สมัยก่อนคุณพ่อเดินทางอย่างไร ด้วยเหตุนี้จึงควรมีมิติใหม่ในการมองประวัติศาสตร์และนำเรื่องที่เกี่ยวข้องตัวเด็กมาใช้ในการสอนประวัติศาสตร์ด้วยกิจกรรมที่สนุกและมีความหมายกับตัวเด็กอีกด้วย

นักการศึกษาหลายท่านได้เห็นความสำคัญของการสอนประวัติศาสตร์ในเด็กอนุบาล โดยการปูพื้นฐานให้เด็กเป็นผู้มีความเข้าใจเรื่องราวในอดีต ความเปลี่ยนแปลง เวลา ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการคิดเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล Davies (1995) กล่าวว่า การศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ดึงดูดใจเด็กอนุบาลเพราะมีลักษณะที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น ทำให้เด็กรักในการที่จะเรียนรู้เรื่องราวที่ผ่านมาแล้ว และสนใจที่จะสังเกตรายละเอียดของสิ่งต่างๆ มีแรงบันดาลใจที่จะศึกษาประวัติศาสตร์ในขั้นสูงต่อไป นอกจากนี้ O'Hara and O'Hara (2001) กล่าวถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ว่า การมีประสบการณ์ในการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการศึกษาของเด็กในการพัฒนาด้านสังคม วัฒนธรรมและพัฒนาการทางด้านสติปัญญา สอดคล้องกับที่ Cooper (2002) ซึ่งเชี่ยวชาญในการสอนประวัติศาสตร์ในเด็กเล็ก ได้กล่าวว่า การสอนให้เด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับอดีตผ่านการเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นการพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ การสื่อสารและการใช้ภาษา ทักษะทางคณิตศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก ทำได้ด้วยการหาข้อมูลเรื่องเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกัวิถีชีวิตของเด็ก ครอบครัว และ บุคคลที่นักเรียนรู้จัก นอกจากนี้ Hill (2531, อ้างถึงใน เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา, 2545) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์มีคุณค่าแท้จริง และให้ประโยชน์แก่เด็กแต่ละคนเป็นอย่างมาก ประวัติศาสตร์ช่วยให้เด็กที่กำลังเติบโตได้คลายสงสัยและอยากรู้อยากเห็น ในเรื่องเดียวกันกับผู้อื่นในเรื่องการดำรงชีวิต บุคลิกลักษณะการกระทำและการคิดต่าง ๆ นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์ยังสามารถทำให้มีความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกของมวลมนุษยชาติ อันได้แก่ ภาษา วรรณคดี ศิลปะและการดำรงชีวิต เป็นต้น Brooks (1993) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์จะช่วยส่งเสริมเด็กในด้านความอยากรู้อยากเห็น ค้นหาสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับโลกมากขึ้น ประวัติศาสตร์เป็นวิธีการของการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เช่น การสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การสัมภาษณ์ปากเปล่า (oral history) การถามคำถามผู้สูงอายุในชุมชน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2544 เน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ กระบวนการเรียนรู้ คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองที่ดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา การศึกษาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ กล่าวถึงวิธีการทางประวัติศาสตร์ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นครั้งแรก จากความสำคัญดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาลจึงควรเตรียมความพร้อมให้เด็กมีทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ในระดับประถมศึกษาต่อไป

เด็กอนุบาลที่มีอายุ 5-6 ปีมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ประวัติศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเวลาและความเปลี่ยนแปลงได้ จากการศึกษาตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กอนุบาลพบว่า เด็กสามารถพัฒนาความคิดรวบยอดในเรื่องความเร็ว พื้นที่ และเวลา (concept of speed space and time) ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองที่เด็กสามารถเรียงลำดับรูปของแก้วน้ำที่มีปริมาณมากและปริมาณน้อยกว่าได้ ความสามารถนี้แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจลำดับเหตุการณ์ก่อน-หลัง ซึ่งเป็นพื้นฐานของพัฒนาการรับรู้เรื่องเวลา (นาที ชั่วโมง วัน เดือน ปี) ของเด็กอย่างค่อยเป็นค่อยไป (Piaget 1952 อ้างถึงใน Cooper 2002) กล่าวถึงความสามารถในการเรียงลำดับเหตุการณ์ (chronological sequence) ว่าเด็กมีความสามารถในการเรียงลำดับ (serialization) ซึ่งความสามารถดังกล่าวเป็นพื้นฐานของการเรียงลำดับเหตุการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

Holaway (1979 อ้างถึงใน Cooper 2002) กล่าวว่าการเล่นิทานที่มีโครงเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงการเรียงลำดับของเวลาให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการลำดับเวลา นอกจากนี้ Smith and Tomlinson (1997) ได้ศึกษาความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับช่วงเวลา (duration) พบว่าเด็กอายุ 8 ปี ยังไม่มีความสามารถในการเปรียบเทียบเวลาที่เกิดขึ้นในอดีต แต่เด็กจะมีเพียงความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของระยะเวลาที่สั้นหรือระยะเวลาที่ยาวเท่านั้น นอกจากนี้ คู่มือหลักสูตรสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศอังกฤษ ได้กล่าวถึงความสามารถในการเข้าใจสาเหตุและผลของเหตุการณ์ (causes and effects of changes over time) ว่าเด็กอนุบาลสามารถสร้างรูปแบบของประสบการณ์ของตนเองโดยเชื่อมโยงกับหลักเหตุ-ผล การเรียงลำดับ การจัดกลุ่มแบ่งประเภทที่แสดงให้เห็นถึงความคิด ความรู้สึกของตนเอง

จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget พบว่า การคิดของเด็กอนุบาลยังเป็น การคิดแบบลองผิดลองถูก (trail and error) จากประสบการณ์และความรู้สึกลึกของแต่ละบุคคล เด็กจะค่อย ๆ ซึมซาบ (assimilation) และรับข้อมูลใหม่ ๆ มาแล้วปรับเป็นโครงสร้างทางปัญญาของตนเอง (accommodation) ในการเรียนประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล เด็กต้องนำความรู้จากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่งมาสรุปให้เป็นความรู้ของตัวเอง และหลังจากนั้นเมื่อนำข้อความที่ค้นพบมาอภิปรายกับเพื่อน เด็กก็จะพบว่าไม่มีความคิดของคนใดคนหนึ่งเป็นความคิดที่ถูกต้อง เพราะการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เกิดจากมุมมองวัตถุประสงคในการตีความของแต่ละบุคคล จึงอาจกล่าวได้ว่า เด็กอายุระหว่าง 5-6 ปี มีความพร้อมที่จะพัฒนาทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์อันได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา การสืบค้นข้อมูล การตีความหลักฐานและการสืบค้นข้อมูลซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนประวัติศาสตร์ต่อไป

เนื่องจากประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว และไม่มีสิ่งใดที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ต้องใช้ความสามารถในการสืบค้นข้อมูลจากร่องรอยหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตีความหลักฐานแล้วสรุปข้อมูล วิธีการในการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบคือ วิธีการทางประวัติศาสตร์ (historical method) ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (2521, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543) มีพระราชดำรัสว่า ในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หลักการที่จะเป็นประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน คือ การรู้เนื้อหาประวัติศาสตร์ การลำดับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และขณะเดียวกันผู้เรียนต้องรู้การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ในที่นี้ คือ การรู้เนื้อหา การมีประสบการณ์ และการมีข้อมูลหลายด้านมาตรวจสอบเปรียบเทียบกันนั่นเอง

Hill and Morris (1992) ได้เสนอการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในเด็กอนุบาลไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา เป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ในอดีต เริ่มต้นจากการมองวัตถุจากอดีตที่พบในปัจจุบัน แล้วย้อนไปสู่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับการลำดับเวลา ความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์บุคคลและความเปลี่ยนแปลงในอดีต
2. ขั้นพัฒนาความคิดความเข้าใจ เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการลำดับเวลา การเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ บุคคลและความเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ลึกซึ้งมากขึ้นโดยผ่านการสืบค้นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์

3. **ขั้นพุดคุยและสรุปข้อมูล** เป็นการนำข้อความรู้ที่ได้จากการศึกษามาสรุปโดยใช้ การตีความทางประวัติศาสตร์ แล้วนำข้อมูลมาจัดระบบเป็นข้อความรู้ของตนและนำเสนอข้อมูลที่ ศึกษาผ่านการอภิปรายกลุ่มหรือการแสดงผลงาน

จากการศึกษาแนวทางเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ พบว่าหลักสูตรประเทศอังกฤษ สามารถประยุกต์วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการสอนประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล และใน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มีการกล่าวถึงวิธีการทางประวัติศาสตร์ในสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นครั้งแรก (กรมวิชาการ, 2545) อีกทั้งผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีการทำวิจัยที่นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการพัฒนาทักษะเบื้องต้นทาง ประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับอนุบาล ทั้ง ๆ ที่การเรียนประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาเรื่องใกล้ตัว และวิธีการดังกล่าวสามารถนำมาใช้กับเด็กอนุบาลได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะ พัฒนาการสอนประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาลให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ความเข้าใจและ ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ โดยสอดแทรกวิธีการทางประวัติศาสตร์เข้ากับแผนการสอน ปกติ เพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานในการ เรียนรายวิชาต่าง ๆ ของเด็กในระดับประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ ของเด็กอนุบาลในด้าน ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา การสืบค้นข้อมูล การตีความหลักฐาน และ การสรุปข้อมูล

สมมติฐานการวิจัย

Smith and Tomlinson (1977) ได้ศึกษาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับช่วงเวลาในอดีต ได้ทำ การทดลองกับเด็กอายุ 8 – 15 ปี จำนวน 80 คน โดยให้เด็กสร้างช่วงเวลาตามความรู้และความ เข้าใจของตนเองผ่านการสอนเรื่องประวัติบุคคลหรือเหตุการณ์ในอดีต เพื่อพัฒนาความเข้าใจ เกี่ยวกับช่วงเวลาของเด็ก และให้เด็กเปรียบเทียบความหมายของคำในบัตรคำที่บอกว่า “เวลานานมาก” “เวลาไม่ค่อนนาน” “เวลาสั้น” ซึ่งพบว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับช่วงเวลาใน อดีต

Knight (1989) ได้ศึกษาความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับบุคคลในอดีตของเด็ก ด้วยการบันทึกเหตุการณ์ทำกิจกรรมของเด็กจำนวน 95 คน ที่มีอายุระหว่าง 6-14 ปี พบว่า ความสามารถที่เกิดขึ้นประการแรกของเด็กคือ ความสามารถในการเล่าเรื่องซ้ำจากนิทานที่ได้ฟัง

ประการที่ 2 คือความสามารถในการอธิบายเนื้อเรื่องโดยใช้มุมมองของตนเอง และความสามารถในการเข้าใจในเรื่องของบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม

จากรายงานดังกล่าวผู้วิจัยตั้งสมมติฐานดังนี้

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 และตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 จำนวน 50 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนอนุบาลชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ตัวแปรต้น คือ แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
2. ตัวแปรตาม คือ ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ได้แก่
 - 2.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา
 - 2.2 การสืบค้นข้อมูล
 - 2.3 การตีความหลักฐาน
 - 2.4 การสรุปข้อมูล

3. ระยะเวลาการดำเนินการทดลอง 8 สัปดาห์

ข้อตกลงเบื้องต้น

เด็กอนุบาลที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี มีความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจเรื่องของรูปธรรมและนามธรรม และสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ขั้นตอนที่นักประวัติศาสตร์ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีต ประกอบด้วย ขั้นตอนกำหนดปัญหา ขั้นสืบค้นข้อมูล ขั้นตีความหลักฐาน และขั้นสรุปข้อมูล

แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กอนุบาลด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น คือ ขั้นกำหนด ปัญหา (starting point) หมายถึง การบอกข้อสงสัยด้วยภาษาของตนเอง ขั้นสืบค้นข้อมูล (enquiry) หมายถึง การหาข้อมูลเพื่อตอบข้อสงสัย ขั้นตีความหลักฐาน (interpretation) หมายถึง การอธิบายและทำให้ความหมายกับข้อมูล และขั้นสรุปข้อมูล (deduction from source) หมายถึง การสรุปประเด็นจากเรื่องที่ศึกษา

ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล หมายถึง ทักษะพื้นฐานของเด็ก อนุบาล ที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการแสวงหาข้อมูลเชิง ประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยทักษะ 4 ด้าน ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา (understanding of time) หมายถึง การเรียงลำดับเหตุการณ์ การบอกความคล้ายคลึงและความแตกต่างของอดีตกับ ปัจจุบัน การใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลา การสืบค้นข้อมูล (enquiry) หมายถึง การกำหนด แหล่งข้อมูลและการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล การตีความหลักฐาน (interpretation) หมายถึง การอธิบายและให้ความหมายของข้อมูล และ การสรุปข้อมูล (deduction from source) หมายถึง การสรุปประเด็นจากเรื่องที่ศึกษา

การสอนแบบปกติ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระในหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย 2546 โดยใช้แนวการจัดประสบการณ์ประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป

เด็กอนุบาล หมายถึง เด็กอายุ 5-6 ปี ที่กำลังเรียนในชั้นอนุบาล 3 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2547 สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะเบื้องต้นทาง ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานของการคิดอย่างนักประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล
2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล ที่สามารถพัฒนา ได้ในเด็กระดับอนุบาล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัย เรื่อง ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี และแนวคิดที่ใช้เป็นพื้นฐาน โดยแบ่งเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความหมายและแนวคิดของวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

- 1.1 ความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์
- 1.2 คุณค่าและประโยชน์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล
- 1.3 มโนทัศน์ที่ควรพัฒนาและเนื้อหาในการเรียนประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล
- 1.4 ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์
- 1.5 ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์
- 1.6 การสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
- 1.7 บทบาทของครู และการประเมินผลการเรียนในการสอนประวัติศาสตร์

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

- 2.1 พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอนุบาล
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ มีดังนี้

สถาบันนวัตกรรมการศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ความหมายและแนวคิดของวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

1.1 ความหมายของประวัติศาสตร์และความสำคัญ

Collingwood (1962, อ้างถึงใน เฉลิม นิติเชตต์ปรีชา, 2545) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ การค้นคว้าหาความรู้อย่างหนึ่ง มีที่มาจากคำว่า การสืบสวนหรือค้นคว้า (inquiry) ด้วยการตั้งปัญหาขึ้นก่อนแล้วจึงค้นหาข้อมูล โดยหยิบยกปัญหาในทางประวัติศาสตร์ขึ้นพิจารณาแล้ว จึงพยายามค้นหาเหตุผลซึ่งอาจทำได้จากการรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ มาเป็นข้อยุติหรือตอบปัญหาที่เรา กำหนดขึ้น

O' Hara and O' Hara (2001) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ การศึกษาทุกสิ่ง ที่ได้เกิดขึ้นแล้ว ประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและได้จบลงแล้ว สิ่งที่เหลือหลังจากเกิดเหตุการณ์ก็คือ ร่องรอยหรือหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ ดังนั้น นักประวัติศาสตร์ต้องศึกษาข้อมูลจากร่องรอยหรือหลักฐานเหล่านี้

Newton (2002) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ บันทึกเรื่องราวของมนุษย์ แต่บันทึกข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตนั้นไม่มีบันทึกใด ๆ ที่จะให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน นักประวัติศาสตร์ต้องเป็นผู้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตขึ้นใหม่ โดยการให้อธิบายและให้ความหมายกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มี แต่อย่างไรก็ดีหลักฐานต่าง ๆ เหล่านี้อาจไม่สมบูรณ์เท่าใดนัก

Bell (1992) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การศึกษาเรื่องราวของผู้คน สถานที่ และเหตุการณ์ โดยรวบรวมและเชื่อมโยงหลักฐานที่เกี่ยวข้องของสิ่งดังกล่าวเข้าด้วยกัน เพื่อจะอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น
- 2) เวลา เนื่องจากเวลาเกี่ยวข้องกับการเรียงลำดับเหตุการณ์ และการศึกษาประวัติศาสตร์ต้องเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเวลาที่เกิด
- 3) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นร่องรอยของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์มีหน้าที่ให้ความหมายกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อตัดสินว่ามีสิ่งใดเกิดขึ้นในอดีต เกิดขึ้นอย่างไร เกิดขึ้นเพราะอะไร
- 4) การตีความ คือ การให้ความหมายกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แล้วอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น

Davies (1995) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ คือ การศึกษาเรื่องราวในอดีตของมนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์เคยทำ โดยอาศัยการสืบค้นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับอดีตที่มีอยู่ในปัจจุบัน

กอตซ์ลัค (1968, ฉติมา พิทักษ์ไพรวรรณ, ผู้แปล 2524) กล่าวถึงความหมายของประวัติศาสตร์ในภาษาอังกฤษ (history) ซึ่งมีรากคำศัพท์จากภาษากรีกว่า “Loropioe” ประวัติศาสตร์ หมายถึง การเรียนรู้ คำว่าประวัติศาสตร์ตามความหมายของเมธีอริสโตเติล หมายถึง รายละเอียดที่จัดเป็นระบบของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ทั้งนี้ไม่คำนึงว่ารายละเอียดนั้นมีการจัดเรียงลำดับเวลาหรือไม่ แต่คำนิยามของประวัติศาสตร์ที่แพร่หลายที่สุดในปัจจุบัน คือ “เรื่องในอดีตของมนุษยชาติ”

เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา (2545) ได้สรุปความหมายของประวัติศาสตร์ไว้ว่า ประวัติศาสตร์นั้น มีความหมายอยู่ 2 ประการ คือ

1) ในความหมายของศาสตร์แขนงหนึ่ง ประวัติศาสตร์มีความหมายถึง ประมวลวิทยาการความรู้ประสบการณ์และเรื่องราวทั้งหลายของมนุษย์ซึ่งได้ก่อกำเนิดวิวัฒนาการ และแปรเปลี่ยนปรับปรุงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันตามความเป็นจริง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปร ได้แก่ สถิติปัญญา ความเฉลียวฉลาด ความรอบรู้ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ความหวัง และ พฤติกรรมของมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญ

2) ในความหมายที่เป็นวิชาความรู้แขนงหนึ่ง ประวัติศาสตร์ หมายถึง บันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ของโลกและมนุษยชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความเป็นมาของโลก วิวัฒนาการ ความสามารถ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของมนุษย์ ในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ดังนั้นประวัติศาสตร์ในสถานะนี้จึงอาจจำแนกแยกย่อยออกได้เป็นเรื่องราวหลายแขนง เช่น ประวัติศาสตร์การเมือง การปกครอง ประวัติศาสตร์กฎหมาย ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ศิลปะ และประวัติศาสตร์ศาสนา เป็นต้น

ธิดา สาระยา (2539) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสังคมหรือคนในสังคมนั้นและอาจส่งผลกระทบต่อคนในสังคมอื่น ๆ ด้วย ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เป็นแม่บทให้กับความรู้ความเข้าใจหลายประการ นั้นแสดงว่าประวัติศาสตร์นั้นต้องมีประโยชน์หรืออาจกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ คือ วิวัฒนาการทางภูมิปัญญาของมนุษย์ที่จะเรียนรู้จักความจริงในอดีตและความเป็นมาของตน ประวัติศาสตร์จึงสะท้อนความมีปัญหา การเรียนรู้และการรับรู้ประสบการณ์ของตนเองที่ผ่านมา

สมศักดิ์ ชูโต (2527) กล่าวว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับมนุษย์ย่อมเป็นประวัติศาสตร์ ดังนั้นประวัติศาสตร์จึงครอบคลุมถึงวิชาทุกด้านไม่ว่าจะเป็น วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ การที่ประวัติศาสตร์มีความหมายที่กว้างขวางเช่นนี้ มิได้หมายถึงเฉพาะปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของมนุษย์เท่านั้น แต่รวมถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติอีกด้วย การกระทำของมนุษย์และปรากฏการณ์ของธรรมชาติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมออย่างไม่หยุดยั้ง เมื่อเป็นเช่นนี้ประวัติศาสตร์ย่อมครอบคลุมไปถึงทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันก็พิสูจน์แล้วว่าไม่มีอะไรในจักรวาลที่คงอยู่โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง นั่นก็หมายความว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ล้วนเป็นประวัติศาสตร์

จากการศึกษาความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ประวัติศาสตร์มี 2 ความหมาย ก็คือ

1) ประวัติศาสตร์ คือ ข้อความที่บันทึกเรื่องราว และรายละเอียดทุก ๆ เรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตในทุก ๆ เรื่องที่มีความสำคัญหรือมีความพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ การเกิด การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ โดยต้องเชื่อมโยงกับเวลา เหตุการณ์ และสถานที่

2) ประวัติศาสตร์ คือ ศาสตร์แขนงหนึ่งที่ว่าด้วยวิชาที่ใช้ในการศึกษา ข้อความทางประวัติศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจข้อความทางประวัติศาสตร์ และนำข้อความมาสรุปขึ้นเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

1.2 คุณค่าและประโยชน์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

ปัจจุบันการศึกษาในแขนงวิชาประวัติศาสตร์ได้มีวิวัฒนาการก้าวหน้าเป็นอันมาก คุณค่าและความสำคัญของประวัติศาสตร์จึงได้ขยายขอบเขตและความสำคัญในตัวมันออกไปอย่างไม่จำกัดในทุกด้าน (แง่ของวิชาความรู้) และทุกทิศทาง (ในแง่การสนองความต้องการของตน) ซึ่งความจริงดังที่กล่าวนี้เห็นได้จากการที่นักประวัติศาสตร์ได้เพียรพยายามที่จะใช้ความคิดใหม่ ๆ เครื่องมือใหม่ ๆ และวิธีการใหม่ ๆ ผสมผสานควบคู่ไปกับ “วิธีการทางประวัติศาสตร์” (historical method) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีและกว้างขวาง เพื่อทำความเข้าใจและค้นพบเกี่ยวกับความหมายและความจริงในทางประวัติศาสตร์ (เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา, 2545) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2545) กล่าวถึง คุณค่าในการเรียนประวัติศาสตร์มีดังนี้คือ สาระประวัติศาสตร์เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ปรัชญา มนุษยวิทยา สังคมวิทยา และโบราณคดี ที่มุ่งให้มีความเข้าใจว่าวิวัฒนาการและการดำเนินชีวิตของมนุษยชาตินั้นมีการสั่งสมมาตามกาลเวลาอย่างต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การศึกษาเรื่องราวในอดีตทำ

ให้เกิดการเรียนรู้ว่า มนุษย์ในอดีตเผชิญปัญหาและดำรงชีวิตอยู่อย่างไร เหตุการณ์และการกระทำในอดีตมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในเวลาต่อมาอย่างไร สิ่งนี้จะเป็นการสร้างประสบการณ์และทางเลือกในการดำรงชีวิตแก่คนรุ่นหลังต่อไป

Davies (1995) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้คน ซึ่งประวัติศาสตร์จะทำให้เด็กเข้าใจตนเอง ครอบครัว สังคมและชุมชนมากขึ้น สิ่งนี้จะพัฒนาให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น รวมถึงคนในอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ Hill (2531, อ้างอิงใน เฉลิม นิติเชตต์ปรีชา, 2545) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์มีคุณค่าอย่างแท้จริงและให้ประโยชน์แก่เด็กแต่ละคนเป็นอย่างมาก ประวัติศาสตร์ช่วยให้เด็กที่กำลังเติบโตได้คลายความสงสัยและความอยากรู้อยากเห็น ในเรื่องของการดำรงชีวิต บุคลิกลักษณะ การกระทำ และการคิดต่าง ๆ นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์ยังสามารถทำให้มีความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรมซึ่งเป็นมรดกของมวลมนุษยชาติ อันได้แก่ ภาษา วรรณคดี ศิลปะ และการดำรงชีวิต เป็นต้น

O' Hara and O' Hara (2001) กล่าวถึงเหตุผลที่เด็กต้องเรียนประวัติศาสตร์ ดังนี้

1) ประวัติศาสตร์ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายส่งผลให้เด็กมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องราวของโลกปัจจุบัน รวมถึงเรื่องราวที่แสดงให้เห็นเหตุว่าอดีตมีอิทธิพลต่อปัจจุบันและเป็นบทเรียนสำหรับอนาคต

2) ประวัติศาสตร์จะช่วยให้เกิดโอกาสในการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้ คือ เครื่องมือในการสืบค้นข้อมูล ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนวิชาอื่น ๆ และตลอดชีวิต

3) ประวัติศาสตร์มีองค์ประกอบที่ตรงกับสัญชาตญาณของการอยากรู้อยากเห็นของเด็ก สามารถดึงดูดและกระตุ้นความสนใจของเด็ก ขณะที่เด็กได้สืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์

4) ประวัติศาสตร์มีเอกลักษณ์และบทบาทที่สำคัญต่อพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ และสังคมผ่านการสืบทอดทางสังคม ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เด็กจะได้ปฏิสัมพันธ์กับสังคมและค้นหาคำตอบที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม ทศนคติของคนสมัยก่อน

สรุปได้ว่า การศึกษาประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะทำให้เด็กมีความเข้าใจ ตนเอง บุคคลรอบตัว สังคม และทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็กมากขึ้น โดยเด็กจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เกิดการเรียนรู้ทางสังคม มากไปกว่านั้นยังทำให้เข้าใจการดำเนินชีวิต ค่าชีวิต ทศนคติ ของชุมชนที่อยู่ ซึ่งเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอีกด้วย

1.3 มโนทัศน์ที่ควรพัฒนาและเนื้อหาในการเรียนประวัติศาสตร์ของเด็ก

อนุบาล

การศึกษาประวัติศาสตร์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความเข้าใจมโนทัศน์ต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักในการศึกษาประวัติศาสตร์ จากการศึกษาเอกสารและตำราพบว่า มีนักการศึกษาและนักประวัติศาสตร์ได้เสนอแนะมโนทัศน์สำหรับเด็กอนุบาลในการเรียนประวัติศาสตร์ ดังนี้

O' Hara and O' Hara (2001) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ระดับอนุบาลของหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติประเทศอังกฤษ ได้กำหนดมโนทัศน์ในการสอนประวัติศาสตร์เด็กเล็ก ได้แก่ การเรียงลำดับ (chronology) เวลา (time) ความคล้ายคลึง (similarities) ความแตกต่าง (differences) รูปแบบ (pattern) และความเปลี่ยนแปลง (change) นอกจากนี้ Blyth (1990, อ้างถึงใน Cooper, 2000) ชี้ให้เห็นว่า นักประวัติศาสตร์แต่ละกลุ่มให้ความสำคัญกับมโนทัศน์ทางประวัติศาสตร์ด้วยกันหลายเกณฑ์ บางกลุ่มให้ความสำคัญกับพื้นที่ (space) และเวลา (time) บางกลุ่มให้ความสำคัญกับวิธีการ ได้แก่ ความคล้ายคลึงและความแตกต่าง การให้เหตุ-ผล การต่อเนื่องของเวลา และความเปลี่ยนแปลง บางกลุ่มสนใจเรื่องเกี่ยวกับสังคมและมนุษย์ ได้แก่ การสื่อสาร ความเชื่อ ความขัดแย้ง

Davies (1995) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับเด็กวัยอนุบาลว่า เด็กต้องเข้าใจในความหมายของมโนทัศน์ต่าง ๆ ดังนี้

1) ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเหตุ - ผล (causation) หมายถึง ความเข้าใจว่าการเกิดเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ ประกอบด้วยหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้คน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว

2) ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง (change) หมายถึง ในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงช้า ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เข้ากับยุคสมัย การเปลี่ยนแปลงช่วงเวลา ซึ่งเด็กต้องเข้าใจว่าทุก ๆ สิ่งล้วนมีการเปลี่ยนแปลง

3) ความต่อเนื่อง (continuity) หมายถึง ทุกขณะที่มีการเปลี่ยนแปลง จะมีจังหวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ซึ่งมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันระหว่างเหตุการณ์ของปัจจุบันและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต

4) ประเพณี (tradition) หมายถึง วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิต และประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับความคิด ค่านิยม ทักษะคติ ที่จะหล่อหลอมเป็นเอกลักษณ์ของสังคมในแต่ละยุคสมัย

Hughes and Cox (1992) ได้เสนอโมโนทัศน์ในการสอนประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล ดังนี้

1) การรับรู้เกี่ยวกับเวลา (sense of time) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจเวลาและการเรียงลำดับของสิ่งที่เกิดขึ้นก่อน – หลัง สิ่งนี้มีความสำคัญในการเรียนประวัติศาสตร์ การส่งเสริมให้เด็กเกิดความสามารถการรับรู้เกี่ยวกับเวลา (sense of time) สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การมีแบบแผนกิจกรรมประจำวันของเด็ก การใช้เส้นเวลา (time line) สำหรับการเรียงลำดับเหตุการณ์ การเล่านิทานซ้ำ ๆ การทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเด็ก การให้เด็กทำตามคำสั่ง การเรียงลำดับวัตถุตามลำดับเวลา การบันทึกวันสำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละสัปดาห์ เดือน ปีด้วยปฏิทิน

2) การรับรู้เกี่ยวกับสถานที่ (sense of place) ในการศึกษาประวัติศาสตร์พบว่าจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับสถานที่เสมอ เช่น สถานที่ในการสู้รบ การตั้งถิ่นฐานของชุมชน การรับรู้เกี่ยวกับสถานที่จะทำให้เด็กสามารถเข้าใจเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มากขึ้น ทั้งนี้การใช้แผนที่ในการอธิบายเรื่องราวจะช่วยให้เข้าใจประวัติศาสตร์

3) การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ (using available evidence) ตามหลักการในการศึกษาประวัติศาสตร์ เด็กควรมีประสบการณ์ตรงกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นของจริง ซึ่งจะส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ทักษะการตีความ สำหรับการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของเด็กเล็กนั้น อาจมีความยากลำบากเนื่องจากข้อจำกัดในการสื่อสารและการใช้คำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคย แต่ควรส่งเสริมได้โดยให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์บ้าง

4) ความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องของช่วงเวลา (change and continuity) ประวัติศาสตร์จะกล่าวถึงช่วงเวลาแต่ละยุคสมัยซึ่งเปรียบเสมือนแต่ละตอนของละครประกอบด้วยความเปลี่ยนแปลง และความต่อเนื่องของช่วงเวลา และสำหรับเด็กเล็กนั้นสามารถเข้าใจว่าสิ่งไหนคือ ความเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการตีความและความเข้าใจความต่อเนื่องของช่วงเวลา อีกประการหนึ่งเครื่องมือที่ทำให้เด็กเข้าใจประวัติศาสตร์คือการมีความสามารถในการใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา เช่น “ตอนนี้” และ “หลังจากนั้น”

สรุปได้ว่า การสอนประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล ที่จะทำให้เด็กมีพื้นฐานที่จะนำไปสู่แก่นของการเข้าใจประวัติศาสตร์นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เด็กมีความเข้าใจโมโนทัศน์ของเรื่อง เวลา บุคคล เหตุการณ์ สถานที่ หลักเหตุ-ผล และความเปลี่ยนแปลง ซึ่ง โมโนทัศน์ดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญในการเข้าใจองค์ประกอบของประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง

จากการศึกษาเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมกับเด็กอนุบาล นักการศึกษาและนักประวัติศาสตร์ ได้เสนอเนื้อหาในการสอนประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล ดังนี้

จากคู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พ.ศ. 2544 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 มีการจัดลำดับสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย เรื่องราวของตัวผู้เรียน ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนบ้าน และชุมชนที่อยู่อาศัย เชื่อมโยงกับสังคมอื่นทั้งในประเทศไทยและในโลก (กรมวิชาการ, 2545)

O'Hara and O'Hara (2001) ได้เสนอ กรอบเนื้อหาในการเรียนประวัติศาสตร์ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 (Key stage 1) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก วิถีชีวิตของบุคคลสำคัญ เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่สำคัญจากประวัติศาสตร์ประเทศอังกฤษหรือของโลก เหตุการณ์ที่สำคัญจากประวัติศาสตร์ประเทศอังกฤษหรือของโลก

Cooper (2002) เสนอวิธีการคัดเลือกเนื้อหาในการสอนวิชาประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล เด็กควรมีโอกาสได้ค้นหาคำตอบเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตผ่านเรื่องราวทางวัฒนธรรม และยุคสมัยต่าง ๆ เด็กควรหาคำตอบเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิตของตัวเอง ครอบครัวและสังคม เด็กควรได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายกับตัวเด็ก

สรุปได้ว่า เนื้อหาในการเรียนประวัติศาสตร์ระดับอนุบาล ควรเลือกเนื้อหาที่ใกล้ตัวสัมพันธ์เชื่อมโยงกับตัวเด็ก เริ่มต้นจากตัวเด็ก ครอบครัว ชุมชน เรื่องใกล้ตัวจะทำให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่เรียนและทำให้การเรียนเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย

1.4 ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์

การที่นักประวัติศาสตร์ดำเนินการวิเคราะห์พยานหลักฐานที่หลงเหลือเพื่อค้นหาหลักฐานที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับอดีตของมนุษยชาติ พบว่า มีข้อแตกต่างกันในประเภทของพยานและ หลักฐานที่เสาะแสวงหา วิธีที่นำหลักฐานเหล่านั้นมารวมไว้ด้วยกันตามกระบวนการนี้เรียกว่า "ระเบียบวิธีการทางประวัติศาสตร์" (กอตซ์ลัค, 1968 ธิติมา พิทักษ์ไพรวรรณ, ผู้แปล, 2524)

เตช บุนนาค (2527) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ เครื่องมือในการศึกษาประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์พยายามที่จะค้นคว้าสรรหาข้อเท็จจริงใหม่ ๆ จากวิชาความรู้สาขาอื่น รวมถึงการนำมรดกของอดีตที่ทิ้งในรูปแบบต่าง ๆ มาเป็นวัตถุดิบของการศึกษาประวัติศาสตร์

พรภิรมณ์ เชียงกุล และคณะ (2543) ได้ให้ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยการคัดเลือกข้อมูล เพื่อหาว่าอะไรจริง อะไรไม่จริง ข้อเท็จจริงต้องเชื่อถือได้ ทำให้ต้องใช้เหตุผลในการพิจารณาเป็นอย่างมาก วิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น จะตัดหลักฐานที่ไม่เกี่ยวข้องออก และเก็บส่วนที่เกี่ยวข้องมาเขียนให้เป็นเรื่องราว มีคนเปรียบเทียบว่าเหมือนการหาเศษผ้าที่กระจายอยู่ในถุง เราต้องคัดเลือกเศษผ้ามา เย็บปะติดปะต่อกันจนเข้าเป็นผืนผ้าที่สมบูรณ์ ผืนผ้าที่สมบูรณ์ก็เปรียบเสมือนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

ณรงค์ พ่วงพิศ (2544) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีการที่นักประวัติศาสตร์หรือผู้ฝึกฝนทางประวัติศาสตร์ใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียง เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบกับหลักฐานอื่น ๆ เช่น ภาพถ่าย แถบบันทึกเสียง วิดิทัศน์ หลักฐานทางโบราณคดี เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถจำลองอดีตหรือร้อยพันอดีตขึ้นมาได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์และน่าเชื่อถือ

ไพฑูรย์ มีกุลและทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม (2544) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาประวัติศาสตร์ คือ การบรรลุถึงข้อเท็จจริงหรือความเป็นจริงในอดีต วิธีการเพื่อนำไปสู่จุดหมายดังกล่าว ไม่สามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ เพราะเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวและจบลง ไม่สามารถทดลองอย่างกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้ การศึกษาประวัติศาสตร์จึงต้องใช้วิธีการเฉพาะของตนเรียกว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเน้นความสำคัญในการตรวจสอบข้อมูลและตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ อันนำไปสู่การค้นพบความเป็นจริงของเรื่องราวในอดีต

สรุปได้ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือในการศึกษาประวัติศาสตร์ เป็นการทำความเข้าใจเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นแล้ว ว่าเกิดอะไรขึ้นด้วยการศึกษาจากร่องรอยหลักฐานที่มีอยู่เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์นั้นเปรียบเสมือนจิ๊กซอว์ที่ยังไม่ได้ต่อเข้าด้วยกัน วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือในการต่อจิ๊กซอว์ ที่มาทำให้ผู้คนได้เห็นภาพของเรื่องราวในอดีตได้ชัดเจนมากขึ้น

1.5 ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและตำรา เกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ พบว่ามีนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและมีรายละเอียดในตัวเอง นักประวัติศาสตร์จะสะสมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอดีตจากแหล่งต่าง ๆ ให้ได้สมบูรณ์ที่สุดแล้วใช้ความชำนาญเพื่อคัดเลือกข้อเท็จจริงแต่ละชิ้นออกเป็นพวกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โดยตรงหรือเป็นเพียงส่วนประกอบ หลังจากนั้นจึงประเมินความสำคัญของข้อเท็จจริง ผ่านการคัดเลือกเห็นว่าหลักฐานนั้นมีความน่าเชื่อถือที่แท้จริงเพียงใด ขั้นต่อไปจึงใช้วิจารณญาณแจ่มแจ้งให้เห็นว่าข้อเท็จจริงแต่ละข้อมีความสัมพันธ์กันอย่างไร หลังจากนั้นจึงจัดลำดับความสำคัญและพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของสาเหตุแต่ละข้อ แล้วจึงเสนอข้อมูลความรู้ที่ได้ (เดซ บุนนาค, 2527) นอกจากนี้ O'Hara and O'Hara (2001) กล่าวว่า ขั้นตอนในการศึกษาประวัติศาสตร์ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการถ่ายทอดสิ่งที่ได้ศึกษา

กรมวิชาการ (2545) กล่าวถึง วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ กระบวนการในการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้จะต้องคอยติดตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการถ่ายทอดสิ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การรวบรวมและคัดเลือกหลักฐาน เป็นขั้นตอนที่ต้องทำตั้งแต่เริ่มแรกและตลอดเวลาระหว่างการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้จะต้องคอยติดตามหลักฐานที่อาจจะมีการค้นพบใหม่ ๆ หรือมีการตีความใหม่ ๆ เสมอ
- 2) การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าหลักฐาน ซึ่งจะประเมินคุณค่าหลักฐานภายนอกและภายใน ดังนี้
 - 2.1 การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าหลักฐานจากภายนอก จะเป็นการมุ่งวิเคราะห์พิสูจน์หลักฐานว่าเป็นของจริงหรือของปลอม ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญจากสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง
 - 2.2 การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าหลักฐานจากภายใน เป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐานและคุณค่าของหลักฐานว่ามีมากน้อยเพียงใด
- 3) การตีความ ประกอบด้วย การแปลความหมาย การวิพากษ์วิจารณ์ และการแสดงความคิดเห็นซึ่งแบ่งแยกได้ 2 ประเภท คือ
 - 3.1 การตีความแนวตั้ง จะไม่ยึดตามลำดับเวลาก่อนหลัง แต่ขึ้นกับประเด็นปัญหาเป็นสำคัญ
 - 3.2 การตีความแนวราบ จะยึดตามลำดับก่อนหลังเป็นหลัก
- 4) การสังเคราะห์ คือ การนำข้อมูลมาจัดระเบียบผสมผสานกันอย่างกลมกลืน จะต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ ด้วย เช่น การวางเค้าโครงเรื่อง ข้อสมมติฐานหลัก ข้อสมมติ

ฐานรอง ความสามารถในการวิเคราะห์ และตีความหลักฐาน ตลอดจนความสามารถในการสรุปเรื่องที่ดีด้วย

เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา (2545) ได้นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาประยุกต์ใช้โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) กำหนดทัศนคติ (attitude) ที่ดีและถูกต้อง ในการศึกษาประวัติศาสตร์ จะต้องเกิดความอยากรู้และอยากเข้าใจ แล้วจึงกำหนดปัญหาหรือตั้งเป็นสมมติฐาน (hypothesis)
- 2) ฝึกหาความรู้ด้วยการสนใจและการตั้งใจฟังคำอธิบายของครูอาจารย์ แล้วพยายามเสาะแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการอ่านหรือศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (historical source) ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ระดับต่อไปคือ ขั้นตอนการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดกับผู้รู้ในวงการประวัติศาสตร์เป็นอีกทางในขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล (data collection)
- 3) การพิจารณา วิวินิจฉัย และการวิเคราะห์ความแท้จริงของหลักฐาน ทำได้โดยวิธีการวิเคราะห์ (criticism) ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ภายใน (internal criticism) และการวิเคราะห์ภายนอก (external criticism) และทำความเข้าใจข้อเท็จจริง (fact) ตามลำดับขั้นโดยเริ่มจากทำความเข้าใจอย่างกว้าง ๆ แล้วจึงทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งแจ่มแจ้งเพื่อค้นพบประเด็นสำคัญหรือแก่นแท้ของข้อเท็จจริง หลังจากนั้นจึงจัดระเบียบจำแนกของข้อมูลให้ตรงตามประเภทของเรื่องและความรู้ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะดำเนินการต่อไป
- 4) ขั้นของการสร้างความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ (concept) ขั้นตอนนี้เป็นการเรียนรู้และทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ เริ่มจากการฝึกหัดใช้ความคิดและคิดให้เป็น นั่นคือการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยมีพื้นฐานการคิดมากจากการสังเกต การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การตีความและการสังเคราะห์ เพื่อให้พบความจริงเกี่ยวกับสิ่งใดหรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ว่า เกิดสิ่งใดหรืออะไร ทำไมถึงเกิดหรือมีสาเหตุจากอะไร และผลสะท้อนของสิ่งหรือเหตุการณ์นั้นเป็นอย่างไร
- 5) ขั้นของการนำเสนอ (presentation) ประสบการณ์ (experience) เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ซึ่งอาจทำได้โดยการแสดงทางความคิดเห็น เพื่อรับคำติชมจากบุคคลอื่นสิ่งนี้จะป็นประโยชน์อย่างมากต่อการประเมินผลให้ได้ข้อบกพร่อง เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น รอบรู้ขึ้น เฉลียวฉลาดขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการพัฒนาปัญญาอย่างหนึ่ง

ไพฑูรย์ มีกุลและทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม (2544) กล่าวว่าวิธีที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์และเขียนเชิงประวัติศาสตร์นั้น ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) ขั้นกำหนดปัญหาหรือเรื่องที่จะศึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้ศึกษาจะถามตนเองเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา คำถามที่สำคัญได้แก่ ที่ไหน ใคร เมื่อไร อะไร ทำไม

2) ขั้นรวบรวมหลักฐาน ผู้ศึกษาต้องพยายามค้นหาและรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องศึกษามาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่จะอยู่ในแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารนิเทศ ศูนย์เอกสาร จดหมายเหตุ พิพิธภัณฑสถานและบุคคล

3) ขั้นตรวจสอบและประเมินหลักฐาน การตรวจสอบและประเมินหลักฐานนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 การพิจารณาลักษณะภายนอกของหลักฐานว่าเป็นของจริงหรือของปลอม

3.2 การพิจารณาข้อมูลและเนื้อหาในหลักฐานตัดสินว่าเชื่อถือได้หรือไม่

4) ขั้นตีความหลักฐาน คือ การทำความเข้าใจว่า หลักฐานนั้นมีความหมายว่าอย่างไร หรือบอกข้อเท็จจริงอะไรแก่เรา นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่จะเชี่ยวชาญในการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนการตีความหลักฐานที่ไม่ได้เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นต้องอาศัยโบราณคดี นักประวัติศาสตร์ศิลป์และนักวิชาการสาขาอื่น เช่นเดียวกับการตรวจสอบและประเมินหลักฐาน

5) ขั้นเรียบเรียงและนำเสนอ หมายถึงการนำเอาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ค้นพบ หรือตีความได้มาร้อยเรียงเข้าด้วยกันให้เป็นเรื่องราวใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในอดีตมากที่สุด เสมือนหนึ่งช่างทอผ้าสอดประสานเส้นด้ายทอเป็นผืนผ้าเรียบร้อยสมบูรณ์ การนำเสนอ คือ การเผยแพร่ความจริงที่ค้นคว้าตีความไปสู่ผู้อื่นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การบรรยาย อภิปราย เขียนรายงาน เขียนบทความ เขียนหนังสือ เป็นต้น

พลับพลึง คงชนะ (2544) กล่าวถึง วิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1) ตั้งคำถาม แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 คำถามเพื่อหาข้อมูลทั่วไป

1.2 คำถามเพื่อสืบค้นหลักฐาน

2) รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลในชุมชน

3) เรียบเรียงและตรวจสอบ นำข้อมูลมาตรวจสอบความขัดแย้งแล้วจึงเรียบเรียงข้อมูลตามลำดับเวลา หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาตอบคำถามว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และตีความว่าทำไม และอย่างไร

4) การนำเสนอเรื่องราว แล้วนำข้อมูลที่เรียบเรียงมาอธิบายให้สัมพันธ์
ต่อเนื่องกัน

สรุปได้ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่เป็นเครื่องมือในการศึกษาประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ ขั้นกำหนดปัญหา ขั้นรวบรวมข้อมูล ขั้นตรวจสอบและประเมินหลักฐาน ขั้นตีความหลักฐานและ ขั้นเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูล

1.6 การสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

นักการศึกษาพบว่าวิธีการสอนประวัติศาสตร์ที่ได้ผลดีและเป็นที่ยอมรับ คือ การสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ การจัดโอกาสให้นักเรียนได้สวมบทบาทของนักประวัติศาสตร์ ในระดับต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของวัย พัฒนาการทางสติปัญญาและความรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์

Hill and Morris (1992) ได้เสนอขั้นตอนของการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ สำหรับเด็กนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 (Key stage 1) และช่วงชั้นที่ 2 (Key stage 2) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นกำหนดปัญหา เป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ในอดีตโดยเริ่มต้นจากการมองเหตุการณ์ในที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ย้อนไปสู่สิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับการลำดับเวลา การเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ บุคคลและความเปลี่ยนแปลงในอดีต

2) ขั้นพัฒนาความคิดและความเข้าใจ เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการลำดับเวลาและการเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ บุคคลและความเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ลึกซึ้งมากขึ้นโดยผ่านการสืบค้นเชิงประวัติศาสตร์

3) ขั้นพุดคุยและสรุปข้อมูล เป็นการนำความรู้จากที่ได้ศึกษามาสรุปโดยใช้การตีความทางประวัติศาสตร์ แล้วนำเข้ามาจัดระบบเป็นข้อความรู้ของตนและนำเสนอข้อมูลที่ศึกษาผ่านการอภิปรายในกลุ่มหรือการแสดงผลงาน

Davies (1995) ได้เสนอเกี่ยวกับ การสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นหาประเด็นปัญหา โดยเลือกปัญหาจากข้อมูลของหลักฐานที่มีอยู่ และตั้งประเด็นปัญหาด้วยการคิดอย่างเป็นระบบ

- 2) การตั้งสมมติฐาน การตั้งสมมติฐานนี้เกิดขึ้นเมื่อการได้สืบค้นข้อมูลในระดับหนึ่งแล้วจึงนำข้อมูลมากำหนดเป็นสถานการณ์สมมติ ด้วยการคาดเดาอย่างมีเหตุผล
- 3) การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นขั้นของการหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
- 4) ตัดสินคุณค่าจากเรื่องราวหรือหลักฐาน ซึ่งหลักฐานต่าง ๆ นั้นเปรียบเสมือนชิ้นส่วนของเรื่องราวในอดีต
- 5) มีความรู้สึกร่วมกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอดีต ครูต้องช่วยเหลือให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- 6) การเสนอความคิดเห็น เด็กจะมีโอกาสได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของเหตุการณ์ต่าง ๆ จากการศึกษาของตนที่ผ่านขั้นตอนข้างต้น เช่น การเสนอความคิดเห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุเพราะอะไร ทำไมผู้คนจึงต้องทำในสิ่งนั้น ๆ เป็นต้น
- 7) การอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป เป็นการตอบคำถามจากประเด็นปัญหาไว้ในข้างต้นแล้ว

Books (1993) ได้เสนอว่าในการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ในเด็กประถมศึกษาชั้นนั้น จะมีขั้นตอนของการสร้างมโนทัศน์ดังนี้

- 1) ค้นพบและการสำรวจ
- 2) ประเมินคุณค่า
- 3) บรรยายลักษณะทางการภาพและเข้าใจความหมายของสิ่งที่เห็น
- 4) ตีความ โดยอธิบายอ้างอิงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คาดเดา ตั้งสมมติฐาน ตัดสินและให้เหตุผลกับสิ่งนั้น

นอกจากการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์โดยตรงแล้ว O'Hara and O'Hara (2001) เสนอแนวคิดกว้าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไว้ 2 แนวทาง คือ วิธีการสอนโดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นฐาน (evidence - base approaches) และวิธีการสอนโดยใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ (imaginative - creative approaches)

- 1) วิธีการสอนโดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นฐาน (evidence - base approaches) เป็นการสอนประวัติศาสตร์โดยการใช้แหล่งข้อมูลที่เป็นรูปภาพ และวัตถุจากอดีตเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้ขยายความรู้ของตนเองทั้งด้านเนื้อหาและทักษะทางประวัติศาสตร์ วิธีการนี้เหมาะสมที่จะช่วยให้เด็กเล็กได้สร้างแนวคิดเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ พัฒนาทักษะและทัศนคติที่เป็นประโยชน์ในการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับอดีต เด็กเล็กจะได้รับประโยชน์จากการ

ค้นคว้าข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และเด็กกับผู้ใหญ่จะมีปฏิสัมพันธ์กัน และจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

ในการสอนโดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นฐาน (evidence - base approaches) สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของเด็ก ได้แก่ การใช้โบราณวัตถุ การศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ การใช้ audio and visual material การใช้การเล่าเรื่องราวหรือมุขปาฐะ (oral history) การศึกษางานเขียนทางประวัติศาสตร์ การใช้เส้นเวลา (time - line) การใช้การสืบค้นข้อมูลด้วยเทคโนโลยี (ICT)

2) วิธีการสอนโดยใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ (imaginative – creative approaches) อาจพูดได้ว่าวิธีการเรียนการสอนประวัติทั้งหมด เป็นการใชหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นฐาน (evidence – base) แต่บางครั้งก็ยากที่จะมองภาพทางประวัติศาสตร์ที่เป็นนามธรรม วิธีที่ดึงดูดใจเด็ก คือ การใช้การสอนโดยใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการเรียนรู้ผ่านภาพยนตร์ ละครการเล่น วรรณกรรมที่มีฉากเกี่ยวกับเหตุการณ์จริงในอดีต

Davie (1995) กล่าวถึงการสอนประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาลว่า สิ่งที่ต้องมีฐานอยู่บนความสนใจของนักเรียนแต่ละคน รวมไปถึงนักเรียนส่วนใหญ่ในห้อง กิจกรรมนี้ต้องพัฒนาทักษะและทัศนคติทางประวัติศาสตร์ของเด็ก และหากเด็กมีแนวโน้มที่สนใจเรื่องใดเป็นพิเศษครูก็ควรใช้เรื่องนั้นเป็นในการพัฒนาทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กต่อไป อีกสิ่งหนึ่งของกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ (first - hand experience) และการสอนด้วยทางอ้อม (indirect experience) ดังนี้

1) กิจกรรมที่ผู้ลงมือกระทำ (first – hand experience) แบ่งประเภทได้แก่

1.1 การนำโลกของการเรียนรู้ในห้องเรียนเข้ามาสู่ในห้องเรียน (bringing outside world into classroom) หากเด็กได้สัมผัสหรือมีประสบการณ์ตรงกับวัตถุที่มาจากอดีต จะทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์มีสีสัน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา และสามารถเข้าใจเรื่องราวในอดีตได้เป็นอย่างดี และหากวัตถุชิ้นนั้นมาจากครอบครัว คนรู้จัก เพื่อน หรือครูของเด็ก จะทำให้เด็กเข้าใจและเชื่อมโยงในทางตรงกับสิ่งนั้นได้เป็นอย่างดี

1.2 การทัศนศึกษาหรือท่องเที่ยว (visit or journeys) คือ การศึกษาวัตถุที่ไม่สามารถนำเข้ามาในห้องเรียนได้ เช่น พิพิธภัณฑสถาน วัด บ้านแบบเก่า ปราสาท รวมไปถึงสิ่งที่พบตามท้องถนน เช่น เสาไฟข้างถนน ม้านั่งริมทาง หอนาฬิกา ตู้ไปรษณีย์

1.3 การศึกษาเอกสารปฐมภูมิ (original document) พบว่า ความเป็นไปได้ที่เด็กจะได้ศึกษาเอกสารปฐมภูมิตามความสนใจที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เอกสารเหล่านี้นักเรียนสามารถนำมาจากที่บ้าน เช่น จดหมายของครอบครัว บันทึกประจำวัน หนังสือพิมพ์ แผนที่

1.4 ประสบการณ์เกี่ยวกับเวลาแบบง่าย ๆ (practical experience of time) หมายความว่า การทำความเข้าใจธรรมชาติของเวลาและการเปลี่ยนแปลง สิ่งนี้มีความสำคัญในการส่งเสริมทักษะการจัดลำดับวัตถุต่าง ๆ สิ่งดังกล่าวสามารถทำได้ผ่านกิจกรรมประจำวันในห้องเรียน เช่น การลำดับกิจกรรมประจำวันของเด็ก รวมถึงการส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลาด้วยคำศัพท์ต่าง ๆ เช่น เมื่อวานนี้ อาทิตย์ที่แล้ว ปีที่แล้ว

2) การจัดให้เด็กมีประสบการณ์ทางอ้อม (providing indirect experience) แบ่งประเภทได้ดังนี้

2.1 การศึกษาประวัติศาสตร์จากเรื่องราว (story) การศึกษาประวัติศาสตร์จากเรื่องราว ทั้งการฟังจากคำบอกเล่าและการอ่าน เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เด็กมีประสบการณ์และเข้าใจประวัติศาสตร์ในระดับหนึ่ง ตำนาน นิทานพื้นบ้าน นิยายปรัมปรา ต่างสะท้อนให้เห็นถึงมรดกทางวัฒนธรรม พร้อมกันนี้เด็กจะมีความสนุกสนานเพลิดเพลินเกี่ยวกับเรื่องราวของคนสมัยก่อน กล่าวได้ว่าการศึกษาประวัติศาสตร์จากเรื่องราวเป็นการจำลองเหตุการณ์ในอดีตเพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการเชิงประวัติศาสตร์อีกด้วย

2.2 การศึกษาประวัติศาสตร์จากหนังสือประเภทสารคดี (non-fiction books) หนังสือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญแต่การเลือกหนังสือต้องเลือกด้วยความระมัดระวัง และเลือกหนังสือที่มีข้อมูลที่หลากหลายและเป็นหนังสือที่ทันสมัย อย่างไรก็ตามนักเรียนควรได้รับการแนะนำให้ศึกษาจากหนังสือที่มีข้อมูลเหมาะสม

2.3 การศึกษาประวัติศาสตร์จากสื่อประเภทโสตทัศนศึกษา (audio-visual material) คือ การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากสื่อต่าง ๆ เช่น วิดีโอ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ เทป สิ่งเหล่านี้ให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และช่วยให้เด็กเรียนรู้พัฒนาทักษะการตีความเหตุการณ์ในอดีตด้วยการเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่มีอยู่กับสิ่งที่นักเรียนพบในสื่อ การศึกษาประวัติศาสตร์จากสื่อประเภทนี้เป็นวิธีที่ดีในการศึกษาเกี่ยวกับสถานที่หรือวัตถุที่ไม่สามารถศึกษาได้จากของจริง

สรุปได้ว่าการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กอนุบาล ประกอบด้วย 4 ชั้น ดังนี้ คือ ชั้นกำหนดปัญหา ชั้นสืบค้นข้อมูล ชั้นตีความหลักฐาน และชั้นสรุปข้อมูล ดังนี้

1) กำหนดปัญหา หมายถึง การถามคำถามหรือบอกข้อสงสัย ที่เกิดการสังเกตวัตถุ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่ได้รับข้อมูลจากประสบการณ์ตรง แล้วนำสิ่งที่สงสัยมา กำหนดเป็นข้อคำถามด้วยภาษาของตนเอง

2) สืบค้นข้อมูล หมายถึง การหาข้อมูลเพื่อตอบข้อสงสัย ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การถามผู้รู้ การไปหาข้อมูลจากสถานที่จริง พิพิธภัณฑสถานหรือแหล่งโบราณคดี การรวบรวมรูปภาพหรือสิ่งของที่เป็นของเก่า

3) ตีความหลักฐาน หมายถึง การคาดเดาด้วยจินตนาการเชิงประวัติศาสตร์ ด้วยหลักเหตุ-ผล แล้วให้ความหมายกับสิ่งที่พบด้วยการเปรียบเทียบ จำแนก จัดประเภทและลงความเห็นหลักฐาน โดยการใช้เกณฑ์อดีตและปัจจุบัน

4) ชั้นสรุปข้อมูล หมายถึง การสื่อความหมายของจากข้อมูลที่ได้ รวบรวมหลักฐานจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ผ่านขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลและตีความหลักฐาน แล้วนำมาสรุปข้อมูลเพื่อถ่ายทอดให้กับผู้อื่นเข้าใจด้วยวิธีการที่หลากหลาย

1.7 บทบาทของครูและการประเมินผลการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ มีความจำเป็นที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและประสิทธิภาพ ครูจึงต้องมีการเตรียมตัวก่อนที่จะเริ่มสอนประวัติศาสตร์ ดังนี้

กรมวิชาการ (2545) เสนอว่า ผู้สอนคือผู้มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ผู้สอนจึงต้องรู้จักนำวิธีการสอน และเทคนิคการสอน มาจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้สอนนั้น จะต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ให้มีทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดให้มีกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้สอนจะต้องรู้จักการเรียนการสอน บูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้มีความสมดุลกัน นอกจากนั้นผู้สอนควรจัดสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความ

รอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนต้องพัฒนา รูปแบบการวัด และประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว นอกจากนี้ เจลิม นิติเชตต์ปรีชา (2545) ได้เสนอว่า การเตรียมตัวของครูประวัติศาสตร์ นั้นครู ต้องมีการวางแผนในการสอนที่ดี แต่การวางแผนนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายและเป็นเรื่องเฉพาะตัวของครู แต่ละคน เครื่องมือที่ใช้ประกอบการวางแผน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ การเตรียมตัวในเรื่องของศาสตร์ การเตรียมตัวในเรื่องศิลปะการสอนและการเตรียมตัวในเรื่อง ศีลธรรมจรรยาบรรณของครู

O'Hara and O'Hara (2001) กล่าวว่า การจัดการและตระเตรียมแหล่งข้อมูล ทางประวัติศาสตร์ในการเรียนประวัติศาสตร์มีความจำเป็นต่อการเรียนประวัติศาสตร์ ครูจึงจำเป็น ที่จะมีหลักในการจัดการกับแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

- 1) เลือกใช้แหล่งข้อมูลที่ทันสมัย แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เหมาะสมกับการเรียนประวัติศาสตร์นั้น ต้องสามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือ กระทำและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี
- 2) มีการตรวจสอบล่วงหน้าและมั่นใจว่าแหล่งข้อมูลนั้น มีข้อมูลของ เรื่องที่ศึกษาชัดเจนและง่ายที่เด็กจะเรียนรู้แหล่งข้อมูลนั้นด้วยตนเองอย่างเต็มที่หรือไม่ ที่สำคัญ คือหลักฐานนั้นต้องเป็นสิ่งที่ไม่บอบบางหรือพังง่าย
- 3) ครูควรระบุแหล่งข้อมูลของเรื่องที่จะศึกษาไว้ล่วงหน้า ในการวางแผนการสอนระยะยาว
- 4) ตรวจสอบให้แน่ใจว่า แหล่งข้อมูลนั้นเป็นแหล่งข้อมูลที่เด็กสามารถ ได้เรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำอย่างเต็มที่
- 5) รักษาสภาพเดิมของแหล่งข้อมูลและตรวจสอบสภาพของแหล่งข้อมูล หลังการศึกษา
- 6) มีความมั่นใจว่า นักเรียนเข้าใจการดูแลรักษาแหล่งข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ที่ใช้เหมาะสม

Davie (1995) กล่าวว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ จากการจัด สภาพแวดล้อมและการสนับสนุนจากครู ดังนั้นครูจึงควรจัดการเรียนการสอนที่สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กและขยายองค์ความรู้ได้ตามความสนใจของเด็ก ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การพูดคุยและการอภิปราย (talk and discussion) พบว่าเด็ก จำนวนมากสามารถขยายความรู้ความเข้าใจในการเรียนประวัติศาสตร์ด้วยการมีประสบการณ์ จากการสนทนา และสิ่งดังกล่าวจะได้ผลดีมากขึ้นหากครูมีบทบาทในการอภิปรายนี้ด้วยการ

ตั้งวัตถุประสงค์ของการสนทนา เป็นผู้ดำเนินการสนทนาด้วยการใช้คำถามป้อนเด็ก และสรุป ประเด็นจากการสนทนาของเด็ก

2) การสังเกตและการสืบค้นข้อมูล (observation and enquiry) การจัดการเรียนประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าให้กับเด็กนั้น ครูควรช่วยเหลือและชี้แนะในการเรียนรู้ให้เด็ก เกิดทักษะการสังเกตและเก็บรายละเอียดของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษาอย่างใกล้ชิด การสังเกตทำได้โดยผ่านการฟังและการสัมผัสจะดีกว่าการสังเกตด้วยตาเพียงอย่างเดียว ครู อาจจะใช้คำถามหรือการพูดชี้แนะให้เกิดการสังเกตจุดสำคัญหรือประเด็นที่สอดคล้องกับการเรียน ในเรื่องนั้น ๆ

3) การรวบรวมและจัดการกับแหล่งข้อมูล (gathering and organizing information) ในการเรียนประวัติศาสตร์ เด็กจะต้องมีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ หลากหลาย ครูควรเตรียมแหล่งข้อมูลสำหรับเด็กอย่างพอเพียง หลังจากนั้นครูควรลด บทบาทลงให้เด็กได้หาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และดำเนินการจัดระบบข้อมูลด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์สำหรับเด็ก อนุบาล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ บทบาทในการเตรียมการสอน คือ การศึกษาแหล่งข้อมูล และ เลือกใช้แหล่งข้อมูลที่เอื้อต่อการเรียนรู้และสอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ของเด็ก อีกส่วน หนึ่ง คือ บทบาทระหว่างการจัดการสอน คือ ครูมีบทบาทที่จะสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ อย่างลึกซึ้ง ด้วยการใช้คำถามชี้แนะให้เด็กเกิดการสังเกต และหากเด็กสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ ด้วยตนเอง ครูควรลดบทบาทลงให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเต็มที่

มีผู้เชี่ยวชาญในการสอนประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาลได้กล่าวถึงแนวคิดใน การประเมิน ผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ดังนี้

O'Hara and O'Hara (2001) กล่าวว่า เมื่อมีการวางแผนในการประเมินผล เด็ก ครูควรคำนึงถึง 3 คำถามดังนี้ คือ จะประเมินอะไร รู้ได้อย่างไรว่าเกิดการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์ และสุดท้ายคือ จะเลือกใช้วิธีอะไรในการประเมิน พบว่า วิธีการประเมินการเรียนรู้ (method of assessment) สามารถทำได้ด้วยวิธี ดังนี้

1) การสังเกตชั้นเรียน (classroom observation) ด้วยการสังเกตการ กระทำ การฟังการสนทนา การฟังการเสนอข้อมูลของเด็กด้วยการเล่าเรื่อง การการตั้งคำถามและ ตอบคำถามของเด็ก

2) การตัดสินการเรียนรู้ของเด็กด้วยผลงาน ซึ่งผลงานเป็นส่วนหนึ่งของ กิจกรรมในห้องเรียน เช่น งานเขียนของเด็ก ภาพวาด รูปปั้น

นอกจากนี้วิธีประเมินผลการเรียนประวัติศาสตร์ที่สามารถร่วมกับการประเมินวิธีอื่นคือการใช้ร่องรอยของการเรียนประวัติศาสตร์ที่หลากหลายอีก เช่น บันทึกลงของครู ภาพวาดหรืองานเขียน ข้อมูลปริ้นท์เข้าคอมพิวเตอร์ กราฟ แผนภูมิ เส้นเวลา (time line) รูปภาพ งานปั้น การบันทึก บันทึกการวางแผนงาน โปสเตอร์ (O'Hara and O'Hara, 2001)

Cooper (2002) เสนอว่า สิ่งที่จะประเมินในการสอนประวัติศาสตร์ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าในแผนการสอนระยะยาว การวางแผนการประเมินผลการเรียนจะต้องมีความชัดเจน หัวข้อในการประเมินต้องมีการบันทึกข้อมูลของสิ่งที่จะประเมินเด็ก ซึ่งอาจประกอบด้วยการบันทึกคำพูดเรื่องเกี่ยวกับเวลา การบันทึกการสังเกตการเล่นของเด็ก หรือการบันทึกการสนทนาในกลุ่มย่อยของเด็ก การบันทึกความสามารถในการจัดประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ “ของเก่า” และ “ของใหม่” อีกประการหนึ่งอาจทำได้โดย การให้เด็กประเมินตนเอง (self evaluate) ด้วยการประเมินการบันทึกสิ่งที่เด็กเรียนรู้ในหัวข้อเรื่องที่เรียน

กรมวิชาการ (2545) ได้กำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ แสวงหาความรู้ ดังนั้นการวัดประเมินการเรียนรู้ดังกล่าว จะเน้นการประเมินผลจากสภาพจริง อันเป็นการประเมินผลที่เอื้อต่อการค้นหาความสามารถอันแท้จริงของผู้เรียน ในการวัดและประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถ และคุณลักษณะที่แท้จริงของผู้เรียน จะต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น

1) การทดสอบ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ ความคิด และความก้าวหน้าในสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเขียนตอบ บรรยายความ แบบเติมคำสั้น ๆ แบบจับคู่ แบบผิด-ถูก เป็นต้น

2) การสังเกต เป็นการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ความสัมพันธ์ในระหว่างทำงานกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน การวางแผน ความอดทน วิธีการแก้ปัญหา และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนสามารถใช้การสังเกตได้ตลอดเวลา ผู้สอนอาจมีเครื่องมือในการสังเกต โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งที่สังเกต กำหนดเกณฑ์และร่องรอยที่จะใช้เป็นแนวทางในการสังเกตแล้วจัดทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) แบบประมาณค่า (rating scale) เป็นต้น

3) การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามพูดคุย เพื่อค้นหาข้อมูลที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจนในสิ่งที่นักเรียนทำ และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นการพูดคุยอย่างไม่เจาะจง ซึ่งจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีและได้ข้อมูลที่สอดคล้องชัดเจนกับสภาพความเป็นจริง

4) การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงาน เพื่อประเมินการสร้างผลงานชิ้นงานให้สำเร็จ การประเมินภาคปฏิบัติจะต้องจัดทำเครื่องมือประเมิน โดยผู้สอนจัดทำประเด็นการประเมิน และองค์ประกอบการประเมิน และจัดทำเครื่องมือประกอบการประเมินด้วย เช่น scoring rubric, rating scale, check list เป็นต้น

5) scoring rubric เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบ และประเด็นการประเมิน เพื่ออธิบายลักษณะ และคุณภาพของงาน หรือการกระทำเป็นระดับคุณภาพ หรือปริมาณ หรือระดับความสามารถ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน และเป็นข้อมูลสำคัญแก่ครู โดยผู้ประเมินอาจจะให้คะแนนเป็นภาพรวม หรือจำแนกองค์ประกอบก็ได้

6) การประเมินแฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) เป็นการประเมินความสามารถในการผลิตผลงาน การบูรณาการความรู้ ประสบการณ์ ความพยายาม ความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนที่เกิดจากการสะสม รวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงาน การสะท้อนความคิดเห็นต่อผลงาน

การประเมินผลในการสอนวิชาประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาลเป็นสิ่งจำเป็น เพราะหากมีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพแต่ไม่มีการประเมินผลการเรียนการสอน ก็จะไม่ทราบว่าในการสอน เด็กมีการเรียนรู้เป็นอย่างไร กล่าวได้ว่า การประเมินผลการเรียนรู้ คือการตัดสินใจที่เด็กการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

2.1 พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอนุบาล

2.1.1 ทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาของ Piaget

Piaget (อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2541) ในการศึกษาพัฒนาการด้านสติปัญญา ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่าพฤติกรรมเกิดจากองค์ประกอบต่าง ๆ ประกอบด้วยวุฒิภาวะ (maturation) ประสบการณ์สะสม (experience) การถ่ายทอดทางสังคม (social transmission) และกฎของความสมดุล (equilibration) ซึ่ง พัฒนาการด้านสติปัญญาตามทฤษฎีของ Piaget เป็นไปตามลำดับดังนี้

1) ประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวสัมผัส (sensorimotor stage) เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ปาก หู ตา เด็กเรียนรู้จากการสัมผัสจับต้องสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2) ขั้นก่อนปฏิบัติการ (pre - operational stage) เด็กจะเริ่มเรียนรู้

ภาษาพูดและเข้าใจสัญลักษณ์หรือใช้เครื่องหมายท่าทางในการสื่อความหมาย เด็กเริ่มรู้จักพัฒนาความสามารถในการรู้จักสิ่งที่เป็นตัวแทน (representation) ในระยะนี้โครงสร้างทางสติปัญญาจะเป็นแบบง่าย ๆ การรับรู้ดีขึ้น แต่ยังไม่สามารถหาเหตุผลอ้างอิงได้ และเด็กจะมีความเชื่อในความคิดของตนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (egocentric) ทำให้เด็กในวัยนี้มีมุมมองในการมองโลกว่ามีเพียงแต่เหตุการณ์ในปัจจุบันเท่านั้น เด็กไม่มีความตระหนักว่ามีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต ทำให้ไม่สามารถเข้าใจเรื่องในอดีตได้ รวมไปถึงเด็กวัยนี้ไม่สามารถคิดย้อนกลับได้ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่เด็กจะเข้าใจว่าสิ่งที่เห็นในปัจจุบันเป็นผลของการกระทำในอดีต จึงกล่าวได้ว่า เด็กที่อยู่ในขั้นพัฒนาการนี้ไม่พร้อมในการเรียนประวัติศาสตร์

3) ขั้นปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม (concrete operational stage) เด็กสามารถรับรู้เกี่ยวกับรูปธรรมได้ดี การทดลองของ Piaget ที่ให้เด็กเรียงลำดับรูปของแก้วน้ำที่มีปริมาณมากและปริมาณน้อยกว่าแล้วเด็กทำได้ แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน - หลัง สิ่งนี้เป็นพื้นฐานของการเรียงลำดับ (chronological) นอกจากนี้เด็กวัยนี้มีความเข้าใจและสามารถใช้เหตุผลกับสิ่งที่พบ ความสามารถดังกล่าวจะนำไปสู่ความสามารถในการสืบค้นข้อมูล Piaget ยังพบอีกว่าเด็กวัยนี้เริ่มรู้จักสร้างกฎเกณฑ์จัดหมวดหมู่ แบ่งพวกและเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้นซึ่งหากเด็กสามารถจัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ "สมัยก่อน" "สมัยนี้" ก็จะเป็นพื้นฐานของการตีความต่อไป Piaget กล่าวว่าเด็กวัยนี้เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม ก็ยังแสดงให้เห็นว่าพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กในขั้นนี้สามารถเรียนประวัติศาสตร์ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม เชื่อมโยงไปสู่เรื่องราวที่เป็นนามธรรมอีกด้วย

4) ขั้นปฏิบัติการอย่างเป็นทางการ (formal operational stage) เป็นช่วงที่เด็กสามารถรู้จักคิดหาเหตุผลอย่างเป็นระบบ และเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ดี สามารถคาดคะเน ตั้งสมมติฐาน และแก้ปัญหาได้ มีความคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์ เป็นขั้นเกิดความพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ เด็กวัยนี้มีความคิดเท่าผู้ใหญ่ แตกต่างกันที่คุณภาพเพราะประสบการณ์เท่านั้น

Piaget กล่าวว่า เด็กจะพัฒนาขั้นต่าง ๆ เหล่านี้โดยกระบวนการ 3 กระบวนการ ได้แก่ การซึมซาบประสบการณ์ (assimilation) เกิดขึ้นในช่วงแรกเกิด - 2 ปี เด็กรวมข้อมูลเข้าสู่การทรงจำ Piaget เชื่อว่า การที่เด็กพูดเข้าไปเข้ามาในช่วงนี้ เนื่องจากเด็กมีความพึงพอใจในการใช้ภาษา กระบวนการต่อมา คือ การปรับปรุงโครงสร้าง (accommodation) เกิดขึ้นเมื่อเด็กปรับความคิดและการกระทำของตนให้เข้ากับข้อมูลใหม่ที่ได้รับ กระบวนการสุดท้าย คือ การทำให้เกิดความสมดุลย์ (equilibration) เกิดขึ้นเมื่อเด็กพึงพอใจในกิจกรรม เด็กจะเกิด

ความต้องการซึ่งความต้องการนี้จะนำเด็กไปสู่การเผชิญสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความไม่พอใจหรือไม่สมดุลย์ เมื่อเด็กสามารถปรับสถานการณ์ไปสู่ความพึงพอใจได้ก็จะเกิดความสมดุลย์

กล่าวได้ว่าเด็กอนุบาลที่พัฒนาการอยู่ในขั้นปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม (concrete operational stage) มีความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวในอดีตหรือประวัติศาสตร์ได้ เพราะเด็กมีความสามารถในการเรียงลำดับ (serialization) การคิดอย่างเป็นอย่างเป็นรูปธรรมสามารถให้เหตุผลกับสิ่งที่พบและเริ่มคิดเชื่อมโยงในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้บ้าง แสดงว่า นักเรียนระดับอนุบาลสามารถเริ่มที่จะเรียนประวัติศาสตร์ผ่านกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และเชื่อมโยงไปสู่เรื่องที่เป็นนามธรรมได้

2.1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Vygotsky

Vygotsky (1962, อ้างถึงใน ทิศนา เขมมณีและคณะ, 2535) เชื่อว่า มนุษย์มีการเรียนรู้ที่แตกต่างจากสัตว์ ตรงที่มนุษย์มีสังคม วัฒนธรรมและการสื่อสารที่สามารถถ่ายทอดได้ หล่อหลอมคนให้แตกต่างกันไปตามสังคมที่อยู่ การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้คนเราขยายการเรียนรู้ เพราะประสบการณ์หลากหลายเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าปราศจากการสื่อสาร การสื่อสารช่วยขยายความรู้ที่จำกัดเฉพาะการรับรู้ทางกาย สิ่งที่เป็นรูปธรรมในปัจจุบันนำไปสู่กระบวนการที่เป็นนามธรรม และเป็นอดีตหรืออนาคต ในการสื่อสารเด็กต้องคิดตามคำพูด ท่าทาง ภาพและสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย ในขณะที่เดียวกันเด็กก็ต้องแปลความหมายของคำพูด ท่าทางภาพและสัญลักษณ์ของผู้อื่นในขบวนการสื่อสารนี้เองคนที่ได้กลิ่นกรองความคิดของผู้อื่นเป็นความคิดของตน ซึ่งยังผลให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปด้วย

ผู้ใหญ่ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการสื่อสารมีบทบาทต่อพัฒนาการทางการคิด และการเรียนรู้ของเด็ก (Wood, 1996) การปฏิสัมพันธ์กับสังคมจะช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการเชิงประวัติศาสตร์ (historical imagination) และเข้าใจเรื่องราวในอดีต พบว่า ศักยภาพในการเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นเมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับคนที่มีความรู้มากกว่าตน การที่ผู้ใหญ่ให้แนวคิด การสอน คำแนะนำ และการเป็นแบบอย่างให้เด็กจะช่วยส่งเสริมเข้าใจเรื่องราวในอดีตจากการชี้แนะหรือการถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้อาวุโส Vygotsky เชื่อว่าเด็กจะไม่สามารถทำงาน แก้ปัญหา หรือจะสิ่งต่างๆ ได้ หากปล่อยให้เด็กทำงานเพียงลำพัง เด็กจะพบความสำเร็จเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ดังนั้น การสอนโดยครูหรือการถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้ใหญ่เป็นเครื่องมือของการถ่ายทอดความรู้ทางประวัติศาสตร์ ความรู้มีอยู่ในการกระทำ การทำงาน การเล่น เทคโนโลยี วรรณกรรม ศิลปะ และการพูดคุยกับคนในสังคม

ดังนั้นการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ในโลกจะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความรู้ได้มากขึ้น (Wood, 1996) Vygotsky ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนหรือวิธีส่งเสริมการคิดของเด็กไว้ดังนี้

1) การเกิดพัฒนาการในช่วงถัดไป (zone of proximal development) เป็นช่องว่างของความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เด็กสามารถทำได้โดยลำพังกับสิ่งที่เด็กทำได้เมื่อผู้ที่มีความรู้หรือทักษะที่มากกว่าให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในการแก้ปัญหา ความพร้อม (readiness) ในความหมายของ Vygotsky ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่ความรู้ที่เด็กมีอยู่เท่านั้น แต่รวมไปถึงความสามารถในการเรียนรู้เมื่อได้รับการช่วยเหลือ เด็กที่มีระดับความสามารถที่เท่ากันอาจมีระดับความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่างกันเมื่อได้รับการสอน ดังนั้นระดับความสามารถที่มีอยู่จึงมีความแตกต่างจากระดับความสามารถในการเรียนรู้หลังการสอน

2) วิธีการช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ ซึ่งเรียกว่า “Scaffolding” หมายถึง การให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้ หรือการแก้ปัญหา หรือการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเด็กไม่สามารถทำให้เกิดความสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยตนเอง การช่วยเหลือจะออกมาในลักษณะของการให้เด็กได้คิดเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ การเป็นแบบอย่างในการแก้ปัญหา และการแนะนำเด็กไปในทิศทางที่ถูกต้อง แนวคิดของ “Scaffolding” คือ การที่ผู้ที่มีความรู้ความสามารถมากกว่านำเสนอกิจกรรมที่ใช้เป็นกรอบชั่วคราวที่ส่งเสริมให้เด็กคิดเกี่ยวกับปัญหาด้วยวิธีการที่ดีขึ้น ผู้สอนควรมีบทบาทในการเป็นผู้กระทำเมื่อเด็กเริ่มต้นการเรียนรู้ทักษะ หลังจากที่มีการช่วยเหลือไประยะหนึ่งแล้ว ผู้สอนต้องค่อย ๆ ลดความช่วยเหลือให้น้อยลง จนในที่สุดเมื่อเด็กมีความชำนาญมากขึ้น จะสามารถทำงานในระดับนี้ได้โดยไม่ต้องมีความช่วยเหลือ (Seigler, 1998)

จากการสอนที่เน้นความสำคัญของการสอนหรือการช่วยเด็กให้พัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคลโดยมีผู้ใหญ่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย Vygotsky เรียกวิธีนี้ว่า “Scaffolding” หมายถึง การช่วยให้เด็กทำงานได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งเปรียบเสมือนนั่งร้านที่ช่วยในการทำงานก่อสร้างตึกสูง ๆ วิธีการดังกล่าวมีหลักการสำคัญ ๆ ดังนี้

- 1) ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำ (active) จะต้องมีส่วนสำคัญในการเรียนรู้
- 2) การเรียนรู้ทุกชนิด เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ถือว่าสังคมเป็นแหล่งสำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาการคิด
- 3) ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีและมากขึ้นหากมีคนช่วย
- 4) ผู้เรียนแต่ละคนมีระดับความสามารถในการเรียนรู้ (zone of proximal development) ที่แตกต่างกัน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนจึงสำคัญมาก ความช่วยเหลือจากครูจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ

5) การคิดในใจ (inner speech) มีความสำคัญในการเรียนรู้ การวิจัยพบว่า ผู้ที่แก้ปัญหาได้ดีจะใช้การคิดในใจในการวางแผนการทำงานหรือการแก้ปัญหา

Vygotsky ให้ความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ โดยเชื่อว่าเด็กบางคนสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ได้ด้วยตนเอง ขณะที่เด็กบางคนจะเรียนรู้ได้ดีต่อเมื่อได้รับการชี้แนะหรือการช่วยเหลือ Vygotsky เชื่อว่า การใช้ความสำคัญกับการช่วยเหลือชี้แนะเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้เกิดพัฒนาการในช่วงถัดไป (zone of proximal development) สามารถทำงานใหม่ที่ไม่สามารถทำได้ด้วยตนเองให้สัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เด็กจะเรียนรู้ได้ดีหากเด็กได้รับการชี้แนะจากครูและได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้ใหญ่

2.1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของ Bruner

Bruner (อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณีและคณะ 2535) เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก Bruner เห็นด้วยกับ Piaget ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกระบวนการภายในอินทรีย์ (organism) ซึ่งจะพัฒนาได้ดีเพียงใดนั้นเกิดขึ้นกับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเท่านั้น นอกจากนี้ Bruner แบ่งพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและการคิดของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้น (Cooper, 2000) ได้แก่

1) ขั้นการกระทำ (enactive stage) เด็กเรียนรู้จากการกระทำและการสัมผัส ในทางการสอนประวัติศาสตร์หมายความว่า กิจกรรมของการเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้และศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

2) ขั้นการคิดจินตนาการและสร้างมโนภาพ (iconic stage) เด็กเกิดความคิดจากการรับรู้ตามความเป็นจริงและการคิดจากจินตนาการด้วย รวมไปถึงการศึกษาประวัติศาสตร์จากรูปภาพ ภาพวาด รูปปั้น ก็จะทำให้เด็กเกิดการรับรู้ภายในใจ (Picture in mind'eyes)

3) ขั้นใช้สัญลักษณ์และคิดรวบยอด (symbolic stage) เด็กเริ่มเข้าใจเรียนรู้ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบรู้ และพัฒนาความคิดรวบยอดของสิ่งที่พบเห็น พบว่า หากเด็กสามารถจัดการกับข้อมูลที่ศึกษาหรือการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลาได้ ก็แสดงให้เห็นว่าเด็กเกิดความคิดรวบยอดจากการเรียนประวัติศาสตร์

Bruner แบ่งประเภทของการเรียนรู้โดยการค้นพบ (Cooper, 2000) ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การเรียนรู้ที่ไม่กำหนดโครงสร้าง (unstructured discovery) หมายถึงการสอนแบบเปิดโอกาสให้นักเรียนค้นพบเอง โดยครูจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีสิ่งที่ทำทหายความสนใจ ต่าง ๆ นานา ในทางการสอนประวัติศาสตร์อาจหมายถึง การที่นักเรียนเรียนรู้ที่จะสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้หรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์

2) การค้นพบที่มีการแนะนำ (guided discovery) หมายถึง การสอนที่ครูหรือผู้ใหญ่ จัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของหัวข้อที่จะให้นักเรียนเรียนรู้ รวมไปถึงการเล่าเรื่องหรือประสบการณ์เกี่ยวกับอดีต พร้อมกับการใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจกับเด็ก

นอกจากนั้น Bruner (อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541) ได้เสนอการสอนด้วยการค้นพบ ซึ่งเป็นการสอนที่ช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการด้านสติปัญญา ไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมีอิทธิพลต่อการจูงใจและความเต็มใจในการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นการสอนที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ครูจะต้องเป็นต้นแบบ (model) ที่ดีตั้งแต่ทัศนคติของการเรียนรู้ โดยเชื่อว่าผู้เรียนมีแรงจูงใจภายในและมีความอยากรู้อยากเห็น อยากรค้นพบสิ่งที่ยู่อรอบตัวด้วยตนเอง

2) การจัดโครงสร้างของบทเรียน (structure) จะต้องมีความเหมาะสมกับวัยของเด็กและธรรมชาติของบทเรียนแต่ละหน่วย ครูควรแนะนำให้นักเรียนได้เรียนรู้ความรู้พื้นฐานก่อนที่จะเริ่มต้นหน่วยใหม่

3) การจัดลำดับความยากง่าย (sequence) ของบทเรียนอย่างมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กที่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน Bruner จัดลำดับของวิธีการที่ใช้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ไว้ 3 วิธีการ ดังนี้

3.1 การเรียนรู้ด้วยการกระทำที่มีประสบการณ์ที่จับต้อง
สำรวจสิ่งแวดล้อม (enactive model of learning)

3.2 การเรียนรู้ด้วยการใช้รูปภาพและภาพวาดในใจ (iconic model of learning)

3.3 การเรียนรู้ด้วยการใช้สัญลักษณ์ (symbolic model of learning) เป็นการเรียนรู้โดยการใช้ภาษาเป็นสื่อ จากการฟัง การอ่านและการเขียน

3.4 แรงเสริมตนเอง (self – reinforcement) มีความหมายต่อการเรียนรู้มากกว่าการเสริมแรงภายนอก (extrinsic reinforcement) ครูควรให้ข้อมูลย้อนกลับ

เกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนและควรสอนให้นักเรียนตั้งความคาดหวังที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับความสามารถของตนเอง

Bruner ได้เสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการสอนด้วยการค้นพบ (Cooper, 2000) ดังนี้

- 1) ครูควรใช้ให้เด็กเห็นความแตกต่างและรู้จักเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน
- 2) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้สมมติฐานหรือสืบค้นข้อมูลตามสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่เป็นพื้นฐาน
- 3) ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องราวในอดีต

สรุปได้ว่า การสอนให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบตามทฤษฎีของ Bruner เป็นการสอนอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน เนื่องจากเป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการเรียนรู้ที่มีความหมาย สอนให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือถ่ายโยงความรู้สู่สถานการณ์ใหม่ แนวคิดนี้ซึ่งสอดคล้องกับแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ในขั้นการสืบค้นข้อมูล ครูมีบทบาทในการเตรียมสภาพแวดล้อมหรือกำหนดแหล่งเรียนรู้ส่วนเด็กได้จะเป็นผู้ลงมือสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวด้วยตนเอง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรมของเด็กอนุบาลที่แสดงออกถึงความสามารถในการแสวงหาความรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยทักษะ 4 ด้าน ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา การสืบค้นข้อมูล การตีความเหตุการณ์ในอดีต การอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ตนศึกษา

2.2.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา (understanding of time)

Cooper (2002) ได้อธิบายเกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับความเข้าใจของการเปลี่ยนแปลงด้านเวลาของเด็กเล็กกว่ามีทักษะย่อยที่สำคัญที่ทำให้เด็กมีความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงด้านเวลา 6 ทักษะ คือ

- 1) การวัดความผ่านไปของเวลา (measuring the passing time) เป็นสิ่งที่ซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างมิติที่ซับซ้อนเรื่องความเร็ว พื้นที่และจำนวน การพัฒนา

ในการวัดความผ่านไปของเวลามี 2 ระดับ ได้แก่ การวัดโดยไม่ใช้หน่วยที่ไม่เป็นมาตรฐาน คือ เด็กบอกได้เพียงแต่ว่าเวลาผ่านไปเร็วหรือช้า และเด็กจะเกิดการเรียนรู้อย่างช้า ๆ ในการวัดความเปลี่ยนแปลงของเวลาโดยใช้หน่วยวัดที่เป็นมาตรฐาน ที่มีหน่วยเป็น วินาที นาที ชั่วโมง วัน ปี ศตวรรษ

2) การเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเวลา (chronological sequence) ในเด็กที่มีความสามารถเรียงลำดับวัตถุหรือเรียงลำดับจำนวนหรือตัวเลข เป็นพื้นฐานการเข้าใจเนื้อประวัติศาสตร์ ในขั้นต่อมาสามารถทำให้เด็กเข้าใจเรื่องการเรียงลำดับด้วยการ เรียงลำดับกิจวัตรประจำวันของเด็ก รวมไปถึงเรียงลำดับวัตถุ รูปภาพที่เป็นเรื่องใกล้ตัวของเด็ก และการเล่านิทานตามลำดับของเรื่องและใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลาเล่าเรื่องให้เด็กฟัง เช่น กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีความสุขตลอดไป เป็นต้น

3) ความเข้าใจช่วงเวลาที่ต่อเนื่อง (duration) เด็กอนุบาลมีความสามารถที่จะนับเลข 1 – 10 ซึ่งเป็นความต่อเนื่องของเวลา ในขณะที่เด็กไม่สามารถเปรียบเทียบช่วงเวลาที่เกิดขึ้นในอดีตได้ อย่างไรก็ตามเด็กสามารถเข้าใจความหมายของเวลาสั้นหรือเวลานานได้ เส้นเวลา (time line) จะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจช่วงเวลาที่ต่อเนื่องได้

4) การเข้าใจหลักเหตุ-ผลของการเปลี่ยนแปลง (causes and effect of change over time) การได้เรียนรู้รูปแบบของชีวิตประจำวันสามารถเชื่อมโยงสู่การเข้าใจหลักเหตุและผล ด้วยการเรียงลำดับ การจัดกลุ่ม จัดประเภท ทำให้เด็กได้เข้าใจถึงความคิด ความรู้สึกและเหตุการณ์ นอกจากนี้การที่ฟังเรื่องราวหรือนิทานจะทำให้เข้าใจเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นและผลที่ได้รับ จากการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป

5) ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน (similarity and difference between past and present) การที่เด็กมีประสบการณ์ที่จะจัดกลุ่มวัตถุหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จะส่งเสริมให้เด็กเกิดการอภิปราย พูดถึงสิ่งนั้น ในทางประวัติศาสตร์แล้วหมายถึงการที่เด็กได้จัดประเภทของสมัยก่อน สมัยนี้ ทำให้เข้าใจถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตและปัจจุบันอีกทางหนึ่ง

6) ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลา (language of time) ความสำคัญของการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลา เป็นการเรียนรู้และเข้าใจเรื่องของประวัติศาสตร์ได้มากขึ้น การสนับสนุนให้เด็กได้ใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลา เช่น เมื่อวานนี้ เก่า สมัยก่อน ตอนนี้ สมัยก่อน หลังจากนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเรียนประวัติศาสตร์

หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติประเทศอังกฤษ กำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ ของเด็กในช่วงชั้นที่ 1 (Key stage 1) เด็กในช่วงชั้นดังกล่าวต้องมีความเข้าใจ

มโนทัศน์เกี่ยวกับเวลา การเรียงลำดับ การเข้าใจหลักเหตุ-ผล และความคล้ายคลึงและความแตกต่าง เด็กต้องมีความสามารถเรียงลำดับเหตุการณ์หรือวัตถุตามเวลา ใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลาในการบอกความคล้ายคลึงและความแตกต่าง บอกสาเหตุและผลของเรื่องที่ศึกษา (Cooper, 2000)

2.2.2 การสืบค้นข้อมูล (enquiry)

O'Hara and O'Hara (2001) กล่าวว่า ธรรมชาติของเด็กมีความอยากรู้อยากเห็น สนใจใคร่รู้ในเรื่องราวรอบตัว เป็นโอกาสดีที่ครูจะส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะสืบค้นข้อมูลเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก การสืบค้นเชิงประวัติศาสตร์จะทำให้เด็กมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการถามคำถามเพื่อหาข้อสงสัยเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบ การสืบค้นเชิงประวัติศาสตร์เป็นทักษะที่ค่อนข้างยากสำหรับเด็ก แต่หากครูกำหนดขอบเขตของเรื่อง เด็กจะสืบค้นก็จะช่วยให้เด็กสามารถใช้ทักษะนี้ได้ดียิ่งขึ้น มากไปกว่านั้นทักษะการสืบค้นข้อมูลยังเป็นทักษะที่จำเป็นในการเรียนวิชาอื่นอีกด้วย นอกจากนั้นหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติประเทศอังกฤษ ได้กำหนดทักษะการสืบค้นข้อมูลของเด็กเล็กสำหรับเด็กที่เรียนในช่วงชั้นที่ 1 (Key stage 1) เด็กจะต้องมีความสามารถในการรู้จักวิธีสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับอดีตจากแหล่งข้อมูลที่กำหนด และสามารถตั้งคำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตได้

Cooper (2002) ได้เสนอว่าเด็กที่เรียนในช่วงชั้นที่ 1 (Key stage 1) ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการสืบค้นข้อมูล โดยสามารถตั้งคำถามและหาคำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่ศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพถ่าย ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ ข้อมูลสารสนเทศ งานเขียน วัตถุ สิ่งปลูกสร้าง

ในเด็กเล็กแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลจะเป็นสิ่งที่เป็รูปรวมจับต้องได้ เช่น จารูปถ่าย ภาพวาด หลักฐานประเภทวัตถุ หนังสือ สิ่งปลูกสร้าง นอกจากการสืบค้นข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นวัตถุ ยังมีวิธีการสืบค้นข้อมูลที่เป็นที่นิยม นั่นคือประวัติศาสตร์จากการบอกเล่า (oral history) หมายถึง การบอกเล่าในลักษณะของการรำลึกเหตุการณ์ที่ผู้เล่ามีประสบการณ์ตรงหรือได้รับฟังจากผู้ที่เคย การรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีนี้นับว่ามีคุณค่าในทางเสริมข้อมูลจากหลักฐานประเภทอื่นให้สมบูรณ์มากขึ้น โดยเฉพาะข้อมูลที่ไม่ปรากฏในหลักฐานประเภทเอกสาร อันเนื่องมาจากผู้บอกเล่าไม่สันักดในการบันทึกหรือเรียบเรียง (วีณา เขียมประไพ, 2535)

2.2.3 การตีความเหตุการณ์ในอดีต (interpretation)

Cooper (2002) กล่าวว่า การตีความจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีความแตกต่างกัน เนื่องจากการตีความจากหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ รวมไปถึงประสบการณ์เดิมของผู้ตีความแต่ละคนและเจตนาของการตีความ แต่อย่างไรก็ดีนักประวัติศาสตร์ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะระบุว่าคนสมัยก่อนเป็นอย่างไร หรือนำตัวเองกลับไปสู่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว เหตุการณ์ในอดีตเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวและจบลงไม่มีทางที่จะทำให้เกิดเหตุการณ์อย่างเดิมได้นักประวัติศาสตร์ทำได้เพียงคัดเลือกและการรวบรวมข้อมูลหลักฐานทั้งหมดที่มีอยู่ แล้วทำความเข้าใจเรื่องนั้นด้วยจินตนาการเชิงประวัติศาสตร์ ในเด็กเล็กสามารถที่จะพัฒนาให้เกิดทักษะเบื้องต้นของการตีความได้โดยมีทักษะย่อย 2 ประการ คือ

1) การเข้าใจการตีความ (understanding interpretation)

ธรรมชาติของเด็กเล็กมีมุมมองในการมองโลกเพียงมุมมองเดียวเพราะเด็กเล็กมีลักษณะของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Piaget, 1956 อ้างถึงใน Cooper, 2000) เด็กไม่สามารถเปรียบเทียบเรื่องราวจาก 2 มุมมองได้ แต่อย่างไรก็ดีการเป็นแบบอย่างในการตีความของผู้ใหญ่ ด้วยการพูดตีความรูปสองรูปที่ถ่ายในต่างช่วงเวลาให้เด็กฟังเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก ก็จะช่วยให้เด็กเริ่มเรียนรู้ทักษะการตีความได้ การส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะการตีความอีกทางหนึ่ง ก็คือการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสพูดคุยเกี่ยวกับความคล้ายคลึงและความแตกต่าง เพื่อที่จะเข้าใจมุมมองของการตีความของผู้อื่น

2) การสร้างการตีความ (creating interpretation) การมีโอกาสได้

เล่นบทบาทสมมติส่งเสริมจินตนาการทำให้เด็กสามารถสร้างการตีความได้ด้วยตนเอง การเล่นเกมบทบาทสมมติที่มีฐานจากนิทานพื้นบ้าน เรื่องเล่าในอดีต การเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ หรือจากการดูภาพถ่าย ทำให้เด็กจะพยายามทำความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลในอดีตหรือเรื่อง que เด็กต้องการศึกษาได้ ด้วยการเล่นในบริบทที่มีการจัดสภาพให้ใกล้เคียงยุคสมัยก่อนเป็นการส่งเสริมให้เกิดทักษะเบื้องต้นในการตีความ สิ่งนี้เป็นพื้นฐานของกระบวนการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องในอดีตสำหรับเด็กเล็ก

O'Hara and O'Hara (2001) กล่าวว่า การตีความเชิงประวัติศาสตร์เป็นการทำให้เด็กมีความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอดีตที่พบ เด็กจะต้องใช้ประสบการณ์เดิมเพื่อที่จะทำความเข้าใจเรื่องของอดีตและกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะเข้าใจการเกิดของเหตุการณ์ที่พบ การตีความเชิงประวัติศาสตร์เป็นทักษะขั้นสูงในกระบวนการคิด มากกว่าการจดจำสิ่งต่าง ๆ ครูควรจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ฝึกฝน

ทักษะนี้ด้วยการมีทักษะเบื้องต้น คือ การจำกลุ่ม จำแนก เปรียบเทียบ ประเมินค่า การตั้งสมมติฐาน มีแนวคิดในการใช้เหตุผล การใช้ตรรกะ และการปะติดปะต่อเรื่องราว

หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติประเทศอังกฤษ เห็นความสำคัญของทักษะ การตีความซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการเรียนประวัติศาสตร์ (Cooper, 2000) ได้กำหนดทักษะในการตีความหลักฐานสำหรับเด็กในช่วงชั้นที่ 1 (Key stage 1) คือ เด็กสามารถระบุความแตกต่าง ระหว่างอดีตและปัจจุบันได้

สรุปได้ว่า ทักษะเบื้องต้นในการตีความนั้นเป็นทักษะการคิดขั้นสูง การตีความได้อย่างราบรื่นเด็กต้องสามารถระบุความแตกต่างและเปรียบเทียบอดีตกับปัจจุบัน พื้นฐานในการตีความคือ การจัดกลุ่ม จำแนก เปรียบเทียบ เรื่องอดีตกับปัจจุบัน จะทำให้เด็ก เข้าใจเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดแล้วเป็นอย่างดี

2.2.4 การสรุปข้อมูล

Cooper (2002) กล่าวว่านักประวัติศาสตร์สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราว ในอดีต ผ่านการถามคำถามและการสรุปข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ด้วยคำถาม อะไร อย่างไร ที่ไหน เมื่อไหร่ และรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ในเด็กเล็ก สามารถสรุปข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ ศึกษาด้วยการสนทนา อภิปราย เกี่ยวกับความคิดของเด็กแต่ละคน การสรุปข้อมูลของเด็กเล็ก ประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ ดังนี้

1) การคิดสรุปข้อมูล (inferential thinking) คือการประมวลความรู้ จากสิ่งที่ศึกษา ผ่านการคิดแบบการลองผิดลองถูกด้วยประสบการณ์เดิมและความรู้สึกของแต่ละ คน การคิดสรุปข้อมูลนี้เด็กจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาและการคิดอย่างเป็นตรรกะ พบว่า Piaget (1929 , อ้างถึงใน Cooper, 2002) รูปแบบของการคิดสรุปข้อมูลประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1.1 เด็กยังไม่มี ความสนใจหรือตระหนักถึงหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์รอบ ๆ ตัว

1.2 เด็กพยายามที่จะสื่อสารความรู้ที่ได้ศึกษาด้วยการบรรยาย ข้อเท็จจริงและแสดงให้เห็นถึง การเริ่มที่จะใช้เหตุผล แต่การแสดงออกของเด็กยังไม่ชัดเจน เนื่องจากข้อจำกัดด้านการใช้ภาษาของเด็ก

1.3 เด็กพยายามที่จะแสดงให้เห็นเกี่ยวกับข้อความรู้ของตน ด้วยการใช้อำนาจ เช่น เพราะว่า เนื่องจาก แต่อย่างไรก็ดีก็ยังไม่มีความชำนาญในการสื่อสารดังกล่าวและต้องใช้เวลาในการฝึกฝน

2) การอภิปราย (discussion) พบว่า การสนทนาจะช่วยให้เด็กได้สามารถสรุปข้อมูลที่ได้ศึกษาได้ แม้ว่าข้อมูลนั้นอาจจะไม่ถูกต้องทั้งหมด การอภิปรายเกี่ยวกับเหตุและผลของเหตุการณ์ หรือการเล่าเรื่องราว ๆ เป็นการทำให้เด็กพัฒนาความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี เด็กระดับอนุบาลหากมีโอกาสได้สรุปข้อมูล ด้วยการอภิปรายเป็นการง่ายที่เด็กจะสามารถสรุปข้อมูลมากกว่าการเขียน เนื่องจากทักษะการพูดสื่อความหมายสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ง่ายกว่าการเขียน

O'Hara and O'Hara (2001) กล่าวว่า การสรุปข้อมูลของเด็กมีขึ้นต่อเนื่องจาก ขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลและการตีความ ในการสรุปข้อมูลนี้เด็กควรมีโอกาสที่จะบรรยาย อธิบาย ได้แย้งหรือ แสดงประสบการณ์จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของเด็ก แต่การสรุปข้อมูลนี้ไม่ใช่การนำข้อความรู้แล้วมาบอกเล่าเท่านั้น แต่ยังคงอาศัยทักษะในการรวบรวมเรียบเรียง จัดระบบ ข้อความรู้เป็นเรื่องของเด็กเอง ในเด็กเล็กนั้นสามารถปูพื้นฐานในการสรุปข้อมูลด้วยการ พูดคุยในเรื่องที่ศึกษาแล้วหาประเด็นของเรื่องที่ศึกษา ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่ ผลเป็นอย่างไร

หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติประเทศไทยอังกฤษ ได้ระบุทักษะการสืบค้นข้อมูลในการเรียนประวัติศาสตร์ของช่วงชั้นที่ 1 (Key stage 1) (Cooper, 2000) ดังนี้ นักเรียนสามารถระลึกสิ่งที่ได้ศึกษาและแสดงข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเขียนสรุป การวาดภาพ

ทักษะในการสรุปข้อมูลเป็นทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของการเรียนประวัติศาสตร์รวมถึงการเรียนในวิชาอื่น ๆ ด้วย ทักษะนี้เด็กจะต้องมีการใช้ภาษาในการถ่ายทอดข้อมูลและการรวบรวมสรุปข้อมูลทั้งหมดด้วยตนเอง ในเด็กเล็ก สามารถสรุปข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่นการเขียน วาดภาพ แต่พบว่าการอภิปราย พูดคุย หรือสนทนาจะทำให้เด็กสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้ดี

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Smith and Tomlinson (1977) ได้ศึกษาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับช่วงเวลาในอดีต ทำการทดลองกับเด็กอายุ 8 – 15 ปี จำนวน 80 คน โดยให้เด็กสร้างช่วงเวลาตามความรู้และความเข้าใจของตนเองผ่านการสอนเรื่องประวัติบุคคลหรือเหตุการณ์ในอดีต เพื่อพัฒนาความเข้าใจ

เกี่ยวกับช่วงเวลาของเด็ก และให้เด็กเปรียบเทียบความหมายของของคำในบัตรคำที่บอกว่า “เวลานานมาก” “เวลาไม่ค่อยนาน” “เวลานั้น” ซึ่งพบว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับช่วงเวลาในอดีต

Shemilt (1980, อ้างถึงใน Cooper, 2000) ได้ศึกษาเรื่องการแก้ปัญหาเชิงประวัติศาสตร์ของนักเรียน 13- 16 ปี จำนวน 50 คน ของโรงเรียนมัธยม ของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าเด็กได้มีประสบการณ์และสัมผัสกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยประสบการณ์ตรง จะทำให้นักเรียนเกิดการแก้ปัญหาในการสืบค้นข้อมูล หากครูแนะนำให้เด็กได้เห็นรูปแบบของความเปลี่ยนแปลงด้วยการศึกษาผ่านแหล่งข้อมูลที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จะช่วยให้เด็กสามารถแก้ปัญหาเชิงประวัติศาสตร์ได้ดี

Wright (1984, อ้างถึงใน Cooper, 2000) พบว่าในชั้นเรียนของเด็กอายุ 7 ปี จำนวน 20 คน สามารถสรุปข้อมูลในการศึกษาเรื่องน้ำที่พบในอดีต นักเรียนสามารถสรุปข้อมูลที่ได้ศึกษาด้วยตนเอง ในรูปของการบันทึกภาพที่พบและพูดบรรยายสิ่งที่บันทึกได้เป็นอย่างดี

Knight (1989) ได้ศึกษาความเข้าใจทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับบุคคลในอดีตของเด็ก โดย การบันทึกเทปการทำกิจกรรมของเด็กจำนวน 95 คน ที่มีอายุระหว่าง 6-14 ปี พบว่าความสามารถที่เกิดขึ้นประการแรกของเด็กคือ ความสามารถในการเล่าเรื่องซ้ำจากนิทานที่ได้ฟัง ประการที่ 2 คือความสามารถในการอธิบายเนื้อเรื่องโดยใช้มุมมองของตนเอง และประการสุดท้ายคือมีความสามารถในการเข้าใจในเรื่องของบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล มีวิธีการดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อสร้างแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล
2. พัฒนาศาสนาความสามารถของผู้วิจัยทางการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์โดยการศึกษาดูงานในโรงเรียนนานาชาติด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์เด็กอนุบาล
3. สร้างกรอบแนวคิดของแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล
4. ตรวจสอบคุณภาพของแนวการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
5. นำแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปทดลองใช้และปรับปรุงเพื่อให้ได้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่สมบูรณ์

ตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล
2. สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล
3. ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
4. แก้ไขเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ตอนที่ 3 การทดลองใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกประชากรและตัวอย่างประชากร
2. การดำเนินการทดลอง
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ฯ ด้วยการวิเคราะห์คะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลของการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

ตอนที่ 1 การพัฒนาแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล มีวิธีการดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อสร้างแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อสร้างแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล โดยศึกษาด้านความหมาย หลักการ และกระบวนการเรียนการสอนจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับข้อมูลด้านการจัดการศึกษาระดับ การศึกษาปฐมวัยด้านปัญหาการจัดการศึกษา แล้วระบุประเด็นที่ต้องการพัฒนา จากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย

1.3 นำผลจากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการศึกษามากำหนดเป็นหลักการและแนวคิดพื้นฐานในการสร้างแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

2. พัฒนาความสามารถของผู้วิจัยทางด้านการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยการศึกษาดูงานในโรงเรียนนานาชาติด้านการเรียนการสอนเด็กอนุบาล

ผู้วิจัยได้สร้างความพร้อมในกับตนเองในด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ด้วยการศึกษาดูงานและเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนประวัติศาสตร์ เพื่อนำความรู้ความเข้าใจมาเป็นแนวทางในการสร้างแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ดังนี้คือ

2.1 สังเกตการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนช่วง
ชั้นที่ 1 (Key stage 1) ณ โรงเรียนบางกอกพัฒนา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
วิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ บทบาทของครู การคัดเลือกเนื้อหาและสื่อที่ใช้ใน
แนวการสอน ตามหลักสูตรแห่งชาติของประเทศอังกฤษ

2.2 ฝึกฝนทักษะในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ด้วยการเข้า
ร่วมเป็นผู้จัดกิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์พระราชวังเดิมและวัดอรุณราช
วราราม ของโรงเรียนบางกอกพัฒนา

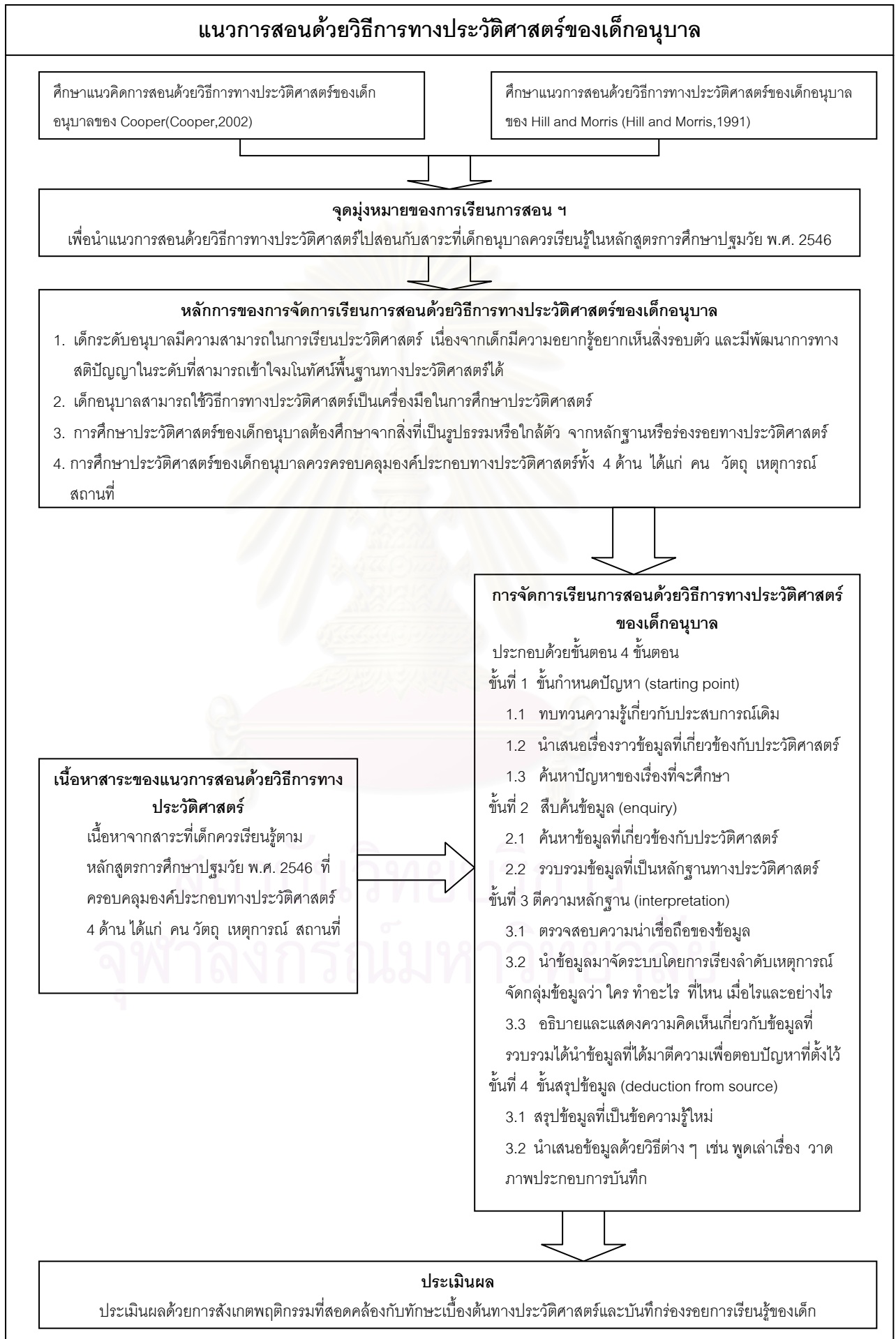
3. สร้างกรอบแนวคิดของแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

3.1 นำหลักการ ทฤษฎีและแนวคิด ที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและ
การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดของแผนการจัดการเรียนการ
สอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีพื้นฐานจากแนวคิดของ Cooper (Cooper, 2002) และ Hill and
Morris (Hill and Morris, 1991) ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 1

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดของแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล

3.2 กำหนดขอบเขตเนื้อหาด้วยการคัดเลือกสาระการเรียนรู้จากหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ที่มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ คน วัตถุ เหตุการณ์ สถานที่ กำหนดเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วย วิธีการทางประวัติศาสตร์ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

เนื้อหาสาระที่เด็กควรเรียนรู้จากหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546				องค์ประกอบทางประวัติศาสตร์			
เรื่องเกี่ยวกับ ตัวเด็ก	บุคคลและ สถานที่ แวดล้อม	ธรรมชาติ รอบตัว	สิ่งต่างๆรอบตัว เด็ก	คน	วัตถุ	เหตุการณ์	สถานที่
ของเล่น				✓	✓	✓	✓
	บ้าน			✓	✓	✓	✓
			ยานพาหนะ	✓	✓	✓	✓
		ข้าว		✓	✓	✓	✓
	ชุมชนของเรา			✓	✓	✓	✓
	โนนเมือง ฯ			✓	✓	✓	✓

3.3 นำกรอบแนวคิดของแนวสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ในข้างต้น มาเป็นแนวทางในการเขียนแผนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ได้ทั้งสิ้น 40 แผน

4. ตรวจสอบคุณภาพของแนวการสอนและปรับปรุงแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

การตรวจสอบคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน แผนการสอน และสื่อที่ใช้ ดำเนินการดังนี้

4.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินโดยพิจารณาด้านวัตถุประสงค์ หลักการ เนื้อหาสาระ สื่อการสอน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลของแนว การสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความ สอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ หลักการ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล แล้ว นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 1

4.2 นำแผนการสอนและสื่อที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 3 สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 30 คน ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับประชากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนการสอน ระยะเวลาในแต่ละกิจกรรม ตลอดจนปัญหาที่พบระหว่างสอน โดยการสุ่มแผนมาทดลองใช้ ได้เรื่องของเล่น ซึ่งประกอบด้วยแผนการสอน 5 แผน แผนละ 40 นาที ประกอบด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ 4 ชั้น คือ กำหนดปัญหา การสืบค้นข้อมูล การตีความหลักฐาน การสรุปข้อมูล

5. นำแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปทดลองใช้และปรับปรุงเพื่อให้ได้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่สมบูรณ์

จากการนำแนวการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อสังเกตที่ได้มาปรับปรุงแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสมของเนื้อหา เวลา กิจกรรม และสื่อก่อนนำไปใช้จริง

ตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เรื่องผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล มีลักษณะเป็นแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการ เพื่อใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ข้อมูลที่ได้จะนำมาวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา การสืบค้นข้อมูล การตีความ การสรุปข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมมีกระบวนการพัฒนา ดังนี้

1. แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนประวัติศาสตร์เด็กอนุบาล

1.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล มีลักษณะเป็นแบบวัดเชิงปฏิบัติการ ขั้นตอนของการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัด เพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบความสามารถของทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล
- 2) กำหนดกรอบการวัดและนิยามเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล จากจุดมุ่งหมายในการเรียนประวัติศาสตร์ช่วงชั้นที่ 1 ตามหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติประเทศอังกฤษ แนวคิดเกี่ยวกับการคิดเชิงประวัติศาสตร์ของ Cooper (Cooper, 2001) และ O'Hara and O'Hara (O'Hara and O'Hara, 2001) มาเป็นกรอบในการกำหนดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาลและสร้างเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการของทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาลในงานวิจัยนี้ ดังปรากฏใน ตารางที่ 2

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 กรอบแนวคิดของทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

ทักษะ	ความหมาย	ดัชนีที่กำหนดในแบบวัด
ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา		
(understanding of time)		
1. การเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเวลา (chronological sequence)	การนำเหตุการณ์หรือวัตถุมาจัดอันดับตามเวลาที่เกิดขึ้น ก่อน - หลัง	- เรียงลำดับของวัตถุตามลำดับเก่า - ใหม่ - บอกขั้นตอนของการกระทำ - บอกกิจกรรมในชีวิตประจำวันของตนเองตามเวลาที่เกิดขึ้น
2. การเข้าใจเกี่ยวกับความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีต กับปัจจุบัน(similarity and difference between past and present)	การนำเหตุการณ์หรือวัตถุมาเปรียบเทียบกับความคล้ายคลึงและความแตกต่างของช่วงเวลาที่เกิดขึ้นระหว่างอดีตกับปัจจุบัน	- บอกความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัตถุที่พบสมัยก่อนและสมัยนี้ - บอกความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวิถีชีวิตสมัยก่อนและสมัยนี้
3. การใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลา (language of time)	การสื่อสารและใช้คำหรือวลีที่เกี่ยวข้องกับเวลา	พูดโดยมีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา เช่น วันนี้, เมื่อวานนี้, พุธนี้, อาทิตย์ที่แล้ว, เดือนที่แล้ว, ปีที่แล้ว, หลังจากนั้น, ต่อมา, ต่อไป, ก่อนหน้า, สมัยก่อน, สมัยนี้
การสืบค้นข้อมูล (enquiry)		
1. การกำหนดแหล่งข้อมูลของเรื่องที่เหมาะสม (use available evidence)	การระบุแหล่งข้อมูลของเรื่องที่ต้องการศึกษาโดยวิธีที่หลากหลาย	บอกแหล่งข้อมูลของเรื่องที่ศึกษาได้ เช่น - ถามคนผู้รู้ - ดูสถานที่จริง - ศึกษาจากหนังสือ
2. การเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เลือก (find out about the past)	การตั้งคำถามและหาคำตอบเพื่อให้ได้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ได้เลือก	ตั้งคำถามของในเรื่องที่สงสัย เช่น - ใคร..... - ทำอะไร..... -ที่ไหน - เมื่อไหร่ -อย่างไร
การตีความหลักฐาน (interpretation)		
1. การตีความเหตุการณ์ในอดีตได้ด้วยตนเอง (creating Interpretation)	การนำข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้มาพิจารณาเพื่ออธิบาย แสดง ความคิดเห็นและให้ความหมายแก่ข้อมูลนั้น ๆ ด้วยตนเอง	- บอกความแตกต่างของอดีตและปัจจุบัน - บอกสาเหตุและผลของเหตุการณ์หรือสิ่งที่ค้นพบ
2. การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของการตีความ ของตนเองกับของคนอื่น (compare interpretation)	การยอมรับความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างมุมมองของการตีความ ของตนเองและผู้อื่น	- บอกได้ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับการตีความของเพื่อน

ตารางที่ 2 กรอบแนวคิดของทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล (ต่อ)

ทักษะ	ความหมาย	ดัชนีที่กำหนดในแบบวัด
การสรุปข้อมูล		
1. การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ศึกษา (inferential from source)	การนำเสนอข้อความที่ตนได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลในรูปแบบ ต่าง ๆ เพื่อสื่อให้เห็นถึงความเข้าใจของตนเอง	- เล่าเรื่องที่ศึกษาให้ผู้อื่นฟัง - วาดภาพสรุปเรื่องที่ศึกษา - จัดแสดงผลงานเรื่องที่ศึกษา
2. การพูดอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ (discussion)	การอ้างอิงข้อมูลที่ได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลเพื่อตอบคำถามหรือประเด็นปัญหาที่กำหนดไว้	- บอกแหล่งข้อมูลที่ได้ศึกษา

3) กำหนดโครงสร้างของข้อสอบ กำหนดสัดส่วนของคะแนน และจำนวนข้อในแบบทดสอบ โดยใช้ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 3 โครงสร้างของข้อสอบที่ใช้ในการวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์	ร้อยละของคะแนน	จำนวนข้อ
ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา	33.33	(3)
1. การเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเวลา		1
2. การเข้าใจเกี่ยวกับความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีต กับปัจจุบัน		1
3. การใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลา		1
การสืบค้นข้อมูล	22.22	(2)
1. การกำหนดแหล่งข้อมูลของเรื่องที่เลือก		1
2. การเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เลือก		1
การตีความหลักฐาน	22.22	(2)
1. การตีความเหตุการณ์ในอดีตได้ด้วยตนเอง		1
2. การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของการตีความของตนเองกับของคนอื่น		1
การสรุปข้อมูล	22.22	(2)
1. การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ศึกษา		1
2. การพูดอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ		1
รวม	100	9

รูปแบบของแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล แบ่งการวัดเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อสอบรายบุคคล มีข้อสอบ 7 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นข้อสอบรายกลุ่ม มีข้อสอบ 2 ข้อ

4) กำหนดรูปแบบของคำถาม คำตอบ และการให้คะแนน โดยข้อสอบเป็นแบบวัดเชิงปฏิบัติการ ครูถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กตอบหรือแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล ลักษณะของคำถามเป็นคำถามสั้น ๆ และง่ายต่อความเข้าใจของเด็ก มีการกำหนดคำตอบไว้กว้าง ๆ เกณฑ์การให้คะแนนคือหากนักเรียนตอบคำถามหรือแสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง ได้ 2 คะแนน ตอบคำถามหรือแสดงพฤติกรรมเมื่อครูถามคำถามซ้ำหรือถามชี้แนะ ได้ 1 คะแนน ไม่สามารถตอบหรือแสดงพฤติกรรมได้แม้ครูถามซ้ำหรือชี้แนะ ได้ 0 คะแนน

5) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นพร้อมตารางวิเคราะห์โครงสร้างข้อสอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเด็กอนุบาล นักประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนวิชาวัฒนธรรมไทย ที่มีความชำนาญในการสอนระดับอนุบาล และเชี่ยวชาญในการสอนประวัติศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ ดังแสดงในตารางที่ 4

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบและปรับปรุงแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์

องค์ประกอบ	ข้อที่	ข้อเสนอจากผู้ทรงคุณวุฒิ	สิ่งที่ปรับปรุง
การตีความ	6	เนื้อหาที่ใช้ในการวัดทักษะการตีความ ที่ให้เด็กดูรูป แล้วบอกว่ารูปใดคือรูปของพระมหากษัตริย์ไทย กษัตริย์ไทย ผู้ชายไทย กษัตริย์ฝรั่ง ผู้ชายฝรั่ง กิจกรรมที่ใช้เป็นการวัดเพื่อความเข้าใจสัญลักษณ์ ไม่ใช่การตีความ	ปรับเนื้อหาด้วยการให้นักเรียนดูรูปคนทำกิจกรรมแล้วให้นักเรียนตีความว่ารูปนี้คือใคร ทำอะไร ที่ไหน รู้สึกอย่างไร
ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา	1	นิทานที่ใช้ในการวัดความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา ใช้นิทานเรื่องซินเดอเรลล่า ไม่เหมาะสมกับบริบทไทย	เปลี่ยนไปใช้นิทานเรื่องลูกหมูสามตัวและกระต่ายกับเต่า
การสืบค้นข้อมูล	4	เรื่องที่เลือกให้เด็กสืบค้นควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก	ปรับเรื่องที่ใช้วัดการสืบค้นข้อมูลเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวเด็ก
เกณฑ์การให้คะแนน	-	ผู้ทรงคุณวุฒิตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนน	เพิ่มเติมเกณฑ์การให้คะแนน หากเด็กตอบคำถามไม่ตรงประเด็นให้ 0 คะแนน
สื่อที่ใช้ในวัดความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา	1	รูปสำหรับการเรียงลำดับรูปภาพเก่า - ใหม่ มีความไม่ชัดเจน คือรูปถ่ายของบ้านแบบเก่าแต่ถ่ายใหม่ และบ้านแบบใหม่แต่รูปถ่ายดูเก่า ทำให้เด็กสับสน	เลือกรูปใหม่ ให้มีความชัดเจนมากขึ้น

1.3 ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

นำแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้อย่างไม่เป็นทางการกับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ของโรงเรียนดาราพร กทม. สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 10 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง วัดอุปประสงค์ในการทดลองใช้แบบวัดครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน เวลาในการทำแบบวัดของเด็ก แล้วสังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะทำการทดสอบ และบันทึกข้อควรปรับปรุงของแบบวัดฯ

ผลจากการทดลองใช้เครื่องมือครั้งที่ 1 พบว่า นักเรียนทุกคนสามารถทำแบบวัดทักษะด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา ด้านการเรียงลำดับรูปตามช่วงเวลา ด้านการสืบค้นข้อมูล ด้านการสรุปข้อมูลนักเรียนสามารถทำได้ถูกต้องและอยู่ในกำหนดเวลา ส่วนด้านทักษะการตีความที่ให้นักเรียนดูรูปภาพแล้วบอกว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน พบว่าเด็กส่วนใหญ่ไม่สามารถตอบได้ ซึ่งสาเหตุมาจาก 2 ประเด็นคือ รูปที่นำมาให้เด็กดูเป็นรูปที่ใกล้เคียงเด็กนักเรียนไม่มีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับสิ่งนั้น และอีกประเด็นหนึ่งคือครูไม่กำหนดประเด็นในการสังเกตรูปภาพให้กับเด็กและใช้คำถามที่สั้นเกินไป ประกอบกับเด็กมีข้อจำกัดด้านการถ่ายทอดการพูดตีความจึงไม่สามารถตอบคำถามในข้อนี้ได้ ผู้วิจัยจึงต้องเพิ่มพฤติกรรมของครูในข้อการตีความให้ครูพูดชี้แนะให้เด็กเกิดประเด็นในการสังเกต เปรียบเทียบ หลังจากได้ประเด็นจากการทดลองใช้จึงนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

หลังจากนั้นได้ปรับเนื้อหาของแบบวัด แล้วนำแบบวัดไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลบ้านรักเรียน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จ.ขอนแก่น จำนวน 25 คน เพื่อทดสอบค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ ดังข้อมูลในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าระดับความยากและค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

ข้อที่	ค่าระดับความยาก	ค่าอำนาจจำแนก
1	0.62	0.78
2	0.30	0.55
3	0.46	0.56
4	0.56	0.71
5	0.56	0.25
6	0.38	0.57
7	0.32	0.43
8	0.31	0.40
9	0.46	0.56

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล จำนวน 9 ข้อ มีค่าความยากอยู่ในช่วง 0.31 – 0.62 ข้อที่มีความยากสูงสุดคือข้อที่ 8 (0.31) ซึ่งเป็นข้อที่วัดความสามารถในการสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ศึกษา ข้อที่มีความยากต่ำสุด คือข้อ 1 (0.62) คือ เป็นข้อที่วัดความสามารถในการเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเวลา และค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง (0.25 – 0.78) ข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำสุดคือ ข้อ 5 (0.25) ซึ่งเป็นข้อที่วัดความสามารถในการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เลือก ข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงสุดคือ ข้อ 1 (0.78) ซึ่งเป็นข้อที่วัดความสามารถในการเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเวลา

1.4 แก้ไขเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนที่จะนำไปใช้จริงทั้งเนื้อหาของแบบทดสอบและสื่อที่ใช้ประกอบ

ตอนที่ 3 การทดลองใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

1. การเลือกประชากรและตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 จำนวน 50 คน กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนอนุบาลชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลาง ตั้งอยู่ในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ใช้ภาษากลางในการสอน นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ครูส่วนใหญ่จบระดับชั้นปริญญาตรี มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยคนที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนและสถานที่ ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

- 1.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยถึงครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลชุมแพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
- 1.2 เข้าพบครูใหญ่และครูประจำชั้นอนุบาล 3 เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการวิจัย
- 1.3 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากเพื่อคัดเลือกตัวอย่างประชากร 2 ห้องเรียนจากจำนวน 3 ห้องเรียน คือ อนุบาล 3/1 และ อนุบาล 3/2
- 1.4 สุ่มแบบเจาะจงเพื่อแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้นักเรียนชั้น อนุบาล 3/2 จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลอง และอนุบาล 3/1 จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มควบคุม

2. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการทดลอง เป็น 3 ระยะ

2.1 ระยะเตรียมการก่อนทดลอง ใช้เวลา 1 สัปดาห์

ผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ไปทดสอบก่อนเรียน กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเพื่อทดสอบทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล แล้ววิเคราะห์โดยหาค่าสถิติที (t-test)

2.2 ระยะทดลองสอนโดยใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

1) กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยนำแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 40 แผน ประกอบด้วย 6 หน่วย คือ ของเล่น บ้าน ยานพาหนะ ข้าว ชุมชนของเรา โนนเมือง: แหล่งโบราณคดีในชุมชน ทำการสอนทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที แบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 ไปสอนกับนักเรียนกลุ่มทดลอง การแบ่งเวลาในการทดลองสอน ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2 กรอบของการใช้เวลาในการทดลองสอนด้วยแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

จากแผนภูมิที่ 2 ผู้วิจัยได้แบ่งเวลาในการทดลองสอน เป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการสอน 1 หน่วยต่อ 1 สัปดาห์ และระยะที่ 2 เป็น 1 หน่วยต่อ 2 สัปดาห์ เนื่องจากในระยะที่หนึ่งเป็นการให้เด็กปรับตัว สร้างความคุ้นเคยและความชำนาญในการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และระยะที่ 2 มีการให้เวลาในการศึกษาเพิ่มขึ้น เป็น 1 หน่วย 2 สัปดาห์ ระยะนี้เด็กจะได้เพิ่มความชำนาญในการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

2) กลุ่มควบคุม ดำเนินการโดยครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเนื้อหาจากโดยใช้แผนการสอนปกติ ครูที่สอนกลุ่มควบคุมนั้น เป็นครูที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการศึกษาปฐมวัย มีประสบการณ์ในการสอนระดับอนุบาล 3-5 ปี และมีประสบการณ์ในการจัดประสบการณ์กิจกรรมบูรณาการ

การเปรียบเทียบแนวการสอนแบบปกติและแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ดังปรากฏในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบขั้นตอนแนวการสอนแบบปกติและแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

แนวการสอนแบบปกติ	แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
<p>ขั้นตอน</p> <ol style="list-style-type: none"> ขั้นนำ เป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการทบทวนความรู้เดิมและสร้างความสนใจในการเรียนรู้บทเรียนใหม่ ขั้นสอน เป็นการพัฒนาความคิดรวบยอด โดย <ul style="list-style-type: none"> - อภิปรายแสดงความคิดเห็น - เชิญวิทยากรมาพูดคุย - ทดลอง - ทักษะศึกษา - ประกอบอาหาร - ศึกษาจากสถานที่ ขั้นสรุป เป็นการสรุปความคิดรวบยอดจากกิจกรรมที่ได้เรียน โดย <ul style="list-style-type: none"> - การพูดสรุปข้อมูล - การท่องคำคล้องจอง 	<p>ขั้นตอน</p> <ol style="list-style-type: none"> ขั้นกำหนดปัญหา (starting point) <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ทบทวนความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์เดิม 1.2 นำเสนอเรื่องราวข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ 1.3 ค้นหาปัญหาของเรื่องที่จะศึกษา สืบค้นข้อมูล (enquiry) <ol style="list-style-type: none"> 2.1 ค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ 2.2 รวบรวมข้อมูลที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตีความหลักฐาน (interpretation) <ol style="list-style-type: none"> 3.1 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล 3.2 นำข้อมูลมาจัดระบบโดยการเรียงลำดับเหตุการณ์ จัดกลุ่มข้อมูลว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไรและอย่างไร 3.3 อธิบายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลที่รวบรวมได้นำข้อมูลที่ได้มาตีความเพื่อตอบปัญหาที่ตั้งไว้ ขั้นสรุปข้อมูล (deduction from source) <ol style="list-style-type: none"> 3.1 สรุปข้อมูลที่เป็นข้อความรู้ใหม่ 3.2 นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น พูดเล่าเรื่องราวภาพประกอบการบันทึก

2.3 ภายหลังทดลอง

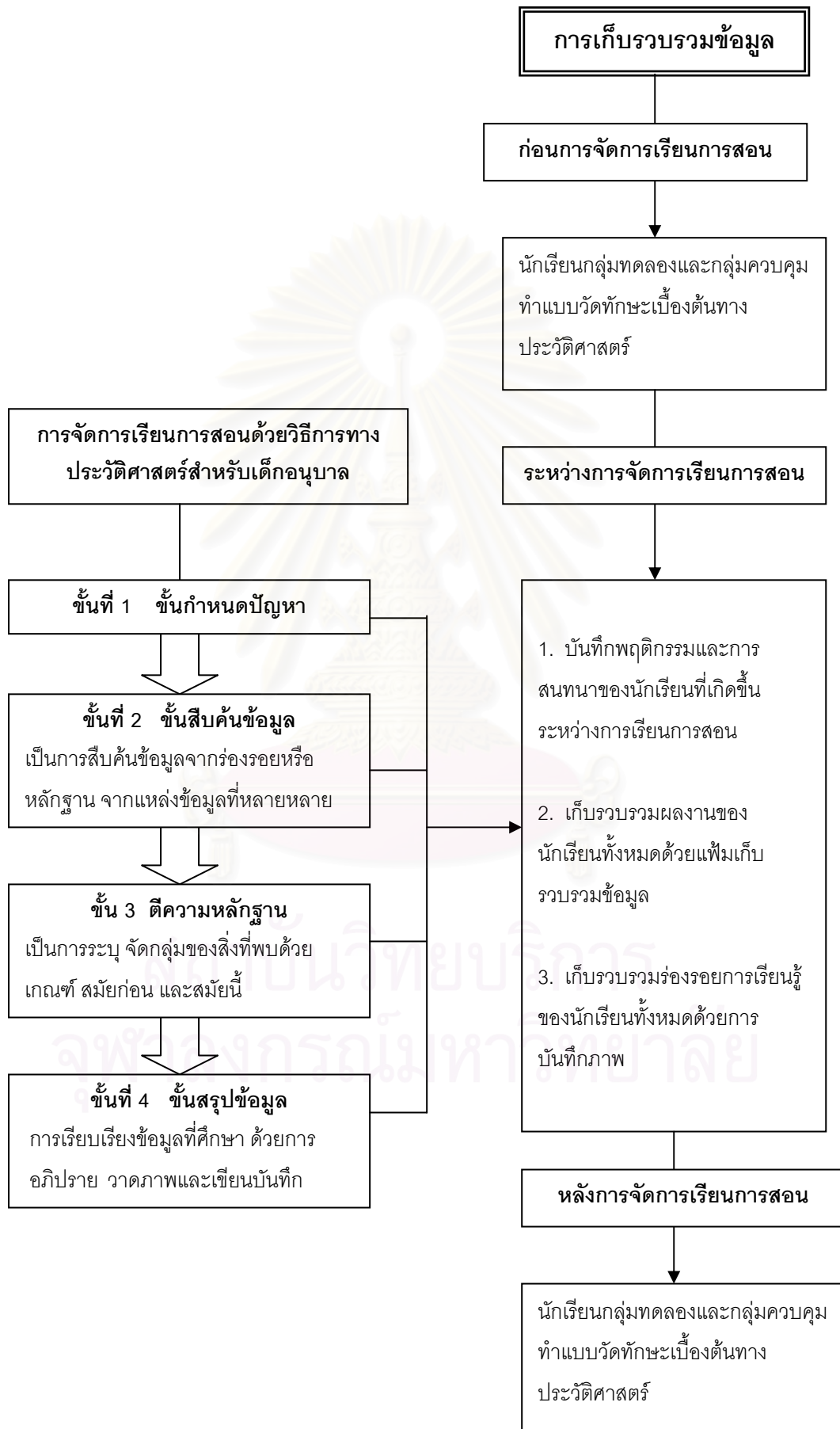
ผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ไปทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเพื่อทดสอบทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล แล้ววิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้โดยหาค่าสถิติที (t-test)

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลของแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ สามารถสรุปดังที่ปรากฏในแผนภูมิที่ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 วิเคราะห์ค่าสถิติ มีวิธีการดังต่อไปนี้

3.1.1 ตรวจสอบให้คะแนนและนำคะแนนที่ได้จากแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม ด้วยการทำการทดสอบค่าที (independent – sample t-test)

2) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม ด้วยการทำการทดสอบค่าที (independent – sample t-test)

3) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานเลขคณิตก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยการทำการทดสอบค่าที (dependent- sample t-test)

4) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานเลขคณิตก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุมด้วยการทำการทดสอบค่าที (dependent- sample t-test)

3.2 รายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลของการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการทดสอบก่อนเรียน เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์

2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการทดลองใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่องผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล มีรายละเอียด ดังนี้

- 1.1 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม
- 1.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง
- 1.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุม
- 1.4 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลังทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล มีรายละเอียด ดังนี้

- 2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการทดสอบก่อนเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์
- 2.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการทดลองใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ตอนที่ 1 ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่ามัชฌิมเลขคณิต
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบน
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลของการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

1.1 ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยการใช้การทดสอบค่าที (independent – sample t-test) รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม

นักเรียน	n	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	25	6.6	3.378	-1.016
กลุ่มควบคุม	25	6.92	3.161	

$p > .05$ ($.05 t_{48} = 1.671$)

จากตารางที่ 7 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียน ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ก่อนเรียนนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

1.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยการใช้การทดสอบค่าที (dependent – sample t-test) รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลัง การทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง

นักเรียน	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนทดลอง	6.6	3.378	8.130*
หลังทดลอง	11.88	4.918	

*p < .05 (.05 t₂₉ = 1.699)

จากตารางที่ 8 พบว่าเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่ามัชฌิมเลขคณิตก่อนและหลัง การทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า หลังการทดลองมีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงกว่าก่อน ทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่านักเรียนที่ได้รับ การสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลังทดลองสูง กว่าก่อนทดลอง

1.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลัง การทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยการใช้อำนาจทดสอบค่าที (dependent – sample t-test) รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลัง การทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุม

นักเรียน	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนทดลอง	6.92	3.161	-1.355
หลังทดลอง	7.56	3.305	

p < .05 (.05 t₂₉ = 1.699)

จากตารางที่ 9 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่ามัชฌิมเลขคณิตก่อนและหลัง ทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุม พบว่า หลังการทดลองมีค่ามัชฌิมเลขคณิตไม่แตกต่างกับก่อน ทดลองที่ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนทักษะเบื้องต้นทาง ประวัติศาสตร์ก่อนทดลองไม่แตกต่างจากหลังทดลอง

1.4 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลังทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยการใช้การทดสอบค่าที (independent – sample t-test) รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลังทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม

นักเรียน	<i>n</i>	\bar{X}	S.D.	<i>t</i>
กลุ่มทดลอง	25	11.88	4.918	2.23*
กลุ่มควบคุม	25	7.56	3.305	

* $p > .05$ ($.05 t_{48} = 1.671$)

จากตารางที่ 10 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์สูงกว่าและกลุ่มควบคุมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลของการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการทดสอบก่อนเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์

จากการทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ พบพฤติกรรมและความสามารถของนักเรียนที่แสดงออกถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

2.1.1 พฤติกรรมของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา

กิจกรรมเพื่อวัดความเข้าใจเกี่ยวกับเวลาในแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์แบ่งเป็น 3 ข้อ คือ การเรียงลำดับเหตุการณ์ การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน การใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลา ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรมและการคำพูดของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ระหว่างการทดสอบก่อนเรียน ดังนี้

การวัดความสามารถในการเรียงลำดับเหตุการณ์นั้น นักเรียนจะต้องเรียงลำดับรูปภาพของคนในยุคสมัยต่าง ๆ ได้แก่ ยุคหิน สมัยรัชกาลที่ 5 สมัยรัชกาลที่ 7 และปัจจุบัน พบว่านักเรียนบางคนสามารถเรียงลำดับรูปได้ดี ทั้งนี้เป็นไปได้นักเรียนมีความสามารถในการสังเกตรายละเอียดของรูป เปรียบเทียบรายละเอียด แล้วนำรูปมาจัดลำดับ ซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดพื้นฐานประกอบกับประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับยุคสมัยเข้าด้วยกัน นักเรียนจึงจะสามารถเรียงลำดับได้ดี นอกจากนั้นพบว่า นักเรียนบางคนไม่สามารถทำแบบวัดข้อนี้เนื่องจากนักเรียนมีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับยุคสมัยและการสังเกตรายละเอียดที่จำกัด ทำให้เรียงลำดับรูปภาพได้ไม่ครบทั้ง 4 ลำดับ

การวัดความสามารถในการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตและปัจจุบัน ดำเนินการโดยให้นักเรียนบอกความคล้ายคลึงและความแตกต่าง ๆ ของรูปผู้หญิงสมัยก่อนและผู้สมัยนี้ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ในข้อนี้ไม่ดีนัก เนื่องจากต้องใช้ทักษะการสังเกตรายละเอียดของสองรูป แล้วนำข้อมูลจากการสังเกตมาเปรียบเทียบเชื่อมโยงข้อมูลในสิ่งที่มีความคล้ายคลึงและความแตกต่างของทั้งรูป แล้วจึงพูดสรุปข้อมูลด้วยภาษาของตนเอง อีกประการหนึ่งคือ นักเรียนไม่เข้าใจคำว่า “คล้ายคลึง” แต่หากเข้าใจคำว่า “เหมือน” จึงทำให้เด็กไม่สามารถหาประเด็นสังเกตสิ่งที่คล้ายคลึงกันได้ สรุปได้ว่าข้อจำกัดของเด็กที่ทำให้เขาไม่สามารถทำแบบวัดข้อนี้ได้เนื่องจากข้อจำกัดด้านทักษะการคิดพื้นฐานที่รวมเป็นการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างประกอบกับข้อจำกัดด้านภาษาในการถ่ายทอดความเข้าใจของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจ

การวัดความสามารถในการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลาของ ดำเนินการโดยให้นักเรียนเล่านิทานเรื่องกระต่ายกับเต่าซึ่งเป็นนิทานที่เด็กคุ้นเคยหรือหากเด็กเล่าไม่ได้ก็ให้เด็กเล่ากิจวัตรประจำวันของตน ซึ่งต้องใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลาในการเล่าเรื่อง พบว่าในการเล่านิทาน นักเรียนต้องใช้ทักษะการจัดลำดับเรื่องราวแล้วจึงถ่ายทอดเรื่องราวออกมา คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลาที่เด็กใช้บ่อยที่สุด คือ “แล้วที่นี้” “แล้วก็” “แล้ว” “กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว” ส่วนคำศัพท์อื่น ๆ ที่ใช้บ่อยรองลงมาคือ “ช้า” “เร็ว” “ไปก่อน” “ทีหลัง” “นาน” “เดินไปเรื่อยๆ” “ตอนแรก” “ตอนที่สอง” “ตอนสุดท้าย” พบว่าการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลา เป็นสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันของนักเรียนตั้งแต่เกิด แต่หากเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมให้ได้ใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลาก็เป็นผลให้เด็กมีความสามารถในการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลาที่แตกต่างกัน

จากการรวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรมและการคำพูดของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา พบว่า นักเรียนต้องมี

ประสบการณ์เดิมแล้วใช้ทักษะการคิดพื้นฐานในการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเวลาด้วยการสังเกต เก็บรายละเอียดของข้อมูล จัดลำดับ เปรียบเทียบ แล้วใช้ภาษาในการสรุปข้อมูล

2.1.2 พฤติกรรมของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงการสืบค้นข้อมูล

กิจกรรมเพื่อวัดความสามารถในการสืบค้นข้อมูลในแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์แบ่งเป็น 2 ข้อ คือ การกำหนดข้อมูลของเรื่องที่เลือก และการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรมและการคำพูดของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ระหว่างการทดสอบก่อนเรียน ดังนี้

การวัดความสามารถในการกำหนดแหล่งข้อมูลของเรื่องดำเนินการโดย ครูถามคำถาม ให้นักเรียนบอกว่าหากเราอยากรู้เรื่องของตัวเองตอนเป็นเด็ก จะทำอย่างไร พบว่านักเรียนบางส่วนสามารถบอกได้ว่าการหาข้อมูลตอนที่ตัวเองเป็นเด็กทำได้โดย การดูรูปที่บ้าน การถามพ่อแม่ แต่นักเรียนเกินครึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าจะสืบค้นข้อมูลจากที่ไหน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนมีมุมมองเรื่องตนเองเพียงในปัจจุบันเท่านั้นจึงไม่ตระหนักถึงเรื่องของตนในอดีต หรือ นักเรียนไม่มีความสามารถการเชื่อมโยง ระบุ และให้เหตุผลซึ่งเป็นพื้นฐานในการกำหนดแหล่งสืบค้นข้อมูล

การวัดความสามารถในการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดำเนินการโดย ครูเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องับเรื่องของเล่น ได้แก่ รูปการเล่นของเด็กไทย รูปบ้านเรือนไทย รูปสัตว์เลี้ยง หนังสือเล่นรึมน้ำ หนังสือเรื่องไดโนเสาร์ ของเล่นพื้นบ้าน แล้วให้นักเรียนเลือกแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการของเล่น 2 อย่าง พบว่า เมื่อนักเรียนบางคนเห็นแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้ว ก็สามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเล่นได้ถูกต้องพร้อมกันนี้ นักเรียนสามารถให้เหตุผลของการเลือกของตน เช่น “...เพราะเป็นรูปเด็กสมัยก่อนเล่นของเล่น” “หนูเคยเห็นเด็กเล่นของอย่างนี้ในทีวี” พบว่า กระบวนการในการเลือกแหล่งข้อมูลนักเรียนต้องใช้ทักษะการสังเกตแหล่งข้อมูลทั้งหมด นำข้อมูลที่พบมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของตนเองที่เคยรู้เรื่องของเล่นสมัยก่อน หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่แล้วระบุแหล่งข้อมูลใดเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการ แล้วจึงบอกว่าแหล่งข้อมูลใดเกี่ยวข้องกับแหล่งข้อมูลที่เลือก ในการทดสอบก่อนเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีประสบการณ์เรื่องของเล่นซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของเด็กจึงสามารถเลือกแหล่งข้อมูลและให้เหตุผลในการเลือกแหล่งข้อมูลได้

จากการรวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรมและการคำพูดของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ด้านความการสืบค้นข้อมูล นักเรียนมีทักษะการสังเกตแหล่งข้อมูลเตรียมไว้ แล้วนำสิ่งที่สังเกตมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม แล้วนำข้อมูลมาผ่านกระบวนการคิดขั้นพื้นฐาน ด้วยการเชื่อมโยง ระบุ จำแนก ให้เหตุผล ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสืบค้นข้อมูล

2.1.3 พฤติกรรมของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงการตีความหลักฐาน

กิจกรรมเพื่อวัดความสามารถในการตีความหลักฐานในแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์แบ่งเป็น 2 ข้อ คือ การตีความเหตุการณ์ในอดีตด้วยตนเอง และการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตและปัจจุบัน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรมและการคำพูดของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ระหว่างการทดสอบก่อนเรียน ดังนี้

การวัดความสามารถในการตีความหลักฐาน ดำเนินการโดยให้นักเรียนดูรูปชาวบ้านหาบข้าวอยู่กลางทุ่งนา แล้วถามคำถาม 3 ข้อ คือ 1. คิดว่าในรูปเป็นกลางวัน หรือกลางคืน เพราะอะไร 2. คิดว่าคนในรูปเป็นใคร เพราะอะไร 3. คนในรูปกำลังทำอะไร รู้ได้อย่างไร ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่สามารถตอบคำถามในข้อแรกได้ ส่วนใหญ่ไม่สามารถบอกได้ว่าคนในรูปเป็นใครและทำอะไร เนื่องจากเด็กอาจจะไม่มีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับชาวบ้านหาบข้าวแล้วไม่สามารถจับประเด็นในการสังเกต เชื่อมโยงข้อมูลจากการสังเกตเข้ากับประสบการณ์เดิมแล้วเปรียบเทียบ แล้วจึงแปรความหมายในสิ่งที่เห็นไม่ได้

การวัดความสามารถในการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของการตีความของตนเองและของคนอื่น ดำเนินการโดยให้นักเรียนฟังเทปที่เป็นเสียงเพื่อนพูดถึงการตีความจากรูปที่นักเรียนเห็น แล้วให้นักเรียนบอกว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับเพื่อนพร้อมทั้งให้เหตุผล พบว่านักเรียนส่วนใหญ่บอกว่าเห็นด้วย แต่บอกเหตุผลไม่ได้และมีแนวโน้มว่าจะคล้ายตามสิ่งที่ได้ฟังในเทป ซึ่งทั้งนี้เพราะการเปรียบเทียบการตีความของตนเองและคนอื่นเป็นทักษะคู่ขนานของความสามารถในการตีความหลักฐานด้วยตนเอง หากเด็กตีความไม่ได้จึงมาสามารถจะเปรียบเทียบการตีความของตนเองกับของคนอื่นได้

ในการวัดการตีความหลักฐาน พบว่านักเรียนมีข้อจำกัดในการสังเกตและการสื่อสารความเข้าใจของตน ประกอบกับการตีความต้องอาศัยทักษะการคิดพื้นฐาน ได้แก่

การเก็บรายละเอียดของข้อมูล ระบุ จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยง ให้เหตุผล แล้วจึงของนักเรียนมีจำกัด จึงทำให้คะแนนจากการวัดทักษะการตีความได้ค่อนข้างน้อย

2.1.4 พฤติกรรมของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงการสรุปข้อมูล

กิจกรรมเพื่อวัดความสามารถในการสรุปในรูปแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์แบ่งเป็น 2 ข้อ คือการสรุปข้อมูลที่ศึกษาและการพูดอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรมและการคำพูดของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ระหว่างการทดสอบก่อนเรียน ดังนี้

การวัดความสามารถในการสรุปข้อมูล ดำเนินการโดย การให้นักเรียนดูรูปบรรยากาศของโรงเรียนและฟังคำบอกเล่าเรื่องโรงเรียนจากตาโพซึ่งเป็นภารโรงของโรงเรียนมา 20 ปี การวัดทักษะขั้นนี้ นักเรียนต้องประมวลข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง แล้วนำข้อมูลมาจำแนก จัดหมวดหมู่ เปรียบเทียบ แล้วเชื่อมโยงข้อมูลกับประสบการณ์ของนักเรียน แล้วสรุปความคิดรวบยอดพร้อมกับการถ่ายทอดความคิดของตนเอง พบว่า การวัดความสามารถขั้นนี้ นักเรียนไม่สามารถสรุปข้อมูลจากแหล่งข้อมูลได้ เนื่องจากต้องอาศัยทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ทั้งด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา การสืบค้นข้อมูล การตีความหลักฐานเข้าด้วยการรวมถึงนักเรียนไม่ข้อจำกัดในการพูดสรุปข้อมูลทำให้นักเรียนไม่สามารถแสดงทักษะการสรุปข้อมูลได้

การวัดความสามารถในการพูดอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูลจากการสรุปข้อมูล พบว่าการพูดอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูลเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการสรุปข้อมูลและนักเรียนไม่สามารถสรุปข้อมูลได้ จึงไม่สามารถพูดอ้างอิงได้เช่นกัน

ทักษะการสรุปข้อมูลเป็นทักษะที่อาศัย ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ ประกอบกับการมีทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ในการสรุปข้อมูลเป็นความคิดของตนเอง รวมถึงการถ่ายทอดความคิดของตนเอง ทักษะนี้จึงต้องใช้เวลาในการฝึกฝนจึงจะมีความชำนาญและสามารถสรุปข้อมูลได้อย่างคล่องแคล่ว

สรุปผลจากการสังเกตพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์แต่ละด้าน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัว คือไม่สามารถจับประเด็นในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง ดังนั้นจึงไม่สามารถนำสิ่งที่พบจากการสังเกตมาเปรียบเทียบ จำแนก จัดลำดับ เชื่อมโยง ตีความ และสรุปข้อมูล ซึ่งเป็นพื้นฐานของทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ทุก ๆ ด้าน อีกประการหนึ่ง นักเรียนมีความจำกัดด้านภาษา

เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือของการคิด ถึงแม้ว่านักเรียนจะมีทักษะพื้นฐานดังกล่าวเป็นอย่างดี แต่หากไม่สามารถถ่ายทอดออกมาด้วยการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดซึ่งเป็นกระบวนการภายในของแต่ละคน จึงไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่านักเรียนมีทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นการรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ แต่ละด้านที่เกิดขึ้นระหว่างการทดลอง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงบรรยายระหว่างการใช้แนวการสอนที่ส่งเสริมทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ เป็นการรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์แต่ละด้านของเด็กที่เกิดขึ้น สามารถสรุปได้ ดังนี้

2.2.1 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา

ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลาเป็นความสามารถของนักเรียนในการเรียงลำดับเหตุการณ์ การเข้าใจความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน และการใช้ภาษาเกี่ยวกับเวลา ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลของพฤติกรรมและบทสนทนาของนักเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างการวิจัยดังนี้

กิจกรรมในหน่วยของเล่น ซึ่งเป็นหน่วยแรกของการทดลองใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ได้เชิญคุณยายมณฑา ผู้อาวุโสในชุมชนมาเล่าเรื่องของเล่นของคุณยายตอนเป็นเด็กให้นักเรียนฟัง ในการสนทนาส่วนใหญ่เป็นการเล่าเรื่องจากคุณยายฝ่ายเดียว มีการสอบถามจากนักเรียนเพียงเล็กน้อย จากการสนทนาพบข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนบางคนมีความสามารถในการเรียงลำดับและการใช้ภาษาเกี่ยวกับเวลา ซึ่งเป็นทักษะที่เกิดขึ้นอยู่แล้วในตัวนักเรียนก่อนที่จะเริ่มกระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ตัวอย่างการสนทนาดังนี้

คุณยาย	สมัยก่อนตอนที่คุณยายเป็นเด็กอายุเท่าเด็ก ๆ ตอนนี่ ก็ผ่านมาแล้ว 70 ปี
น้อง อ.	โอ้โห.....ตอนนั้นผมยังไม่เกิดเลยครับ
คุณยาย	สมัยก่อน ไม่มีของเล่นขายเหมือนสมัยนี้ ยายเก็บเอาไปไม้ ก้อนหินมาเล่นเอาก้านกล้วยมาทำเป็นม้า หรือป็น
น้อง อ.ด.	ผมก็เคยเล่นม้าก้านกล้วย ตามผมทำให้เล่นเหมือนกัน
น้อง จ.	หนูก็เคยเล่นตอนหนูเป็นเด็กค่ะ

เมื่อฟังเรื่องเล่าจากคุณยายแล้ว นักเรียนสามารถมีการเปรียบเทียบ เรื่องของคุณยายและเรื่องของตัวเองได้ ซึ่งสิ่งนี้แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถเปรียบเทียบความ คล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

หน่วยต่อมาเป็นหน่วยบ้าน ได้ไปเยี่ยมชมบ้านทรงไทยใกล้ ๆ โรงเรียน และคุณตาเจ้าของบ้านเล่าเรื่องประวัติของบ้านให้นักเรียนฟัง ระหว่างการสนทนาพบว่านักเรียน สามารถตั้งประเด็นในการถามคุณตาได้มากขึ้นกว่าสัปดาห์ที่แล้ว นักเรียนสามารถสังเกต รายละเอียดสิ่งที่พบแล้วตั้งคำถามได้ดีขึ้น จากบางตอนของการสนทนาพบว่าเด็กมีความสามารถ ในความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา เข้าใจความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน และการใช้ภาษาเกี่ยวกับเวลา ดังนี้

คุณตา	บ้านหลังนี้สร้างมานานแล้ว เรียกว่าบ้านเรือนไทย สร้างสมัยที่พ่อ ของตาหรือคุณทวดยังมีชีวิตอยู่
น้องอ.	สร้าง พ.ศ. เท่าไหร่หรือครับ
คุณตา	2510
เด็ก ๆ
ครู	นักเรียนคิดว่าสร้างมาแล้วกี่ปีนะ
น้อง ก.	เดี๋ยวผมขอนับก่อน....39 ปี
เด็ก ๆ	สร้างมานานแล้ว
น้อง ต.	ทำไมไม่สร้างด้วยไม้เหมือนบ้านตามผมครับ
คุณตา	บ้านไม้มันอยู่ได้ไม่นาน
น้อง อ.ด.	มันจะพังง่าย
น้อง อ.	ทำไมตรงประตูมันเป็นรูปอย่างนั้นครับ
คุณตา	ตาให้ช่างแกะสลักไม้เป็นรูปพระเกี้ยว ตรามหาวิทยาลัยของตา แต่ อันนั้นสร้างใหม่ละ
น้อง จ.	ทำไมต้องมีตรงนั้นด้วยคะ บ้านหนูไม่มี
คุณตา	ตรงนั้นเป็นชานบ้าน เอาไว้นั่งพักผ่อนได้

ภาพที่ 1 บ้านทรงไทยที่ไปดู

ภาพที่ 2 คุณตาทำลั้งเล่าเรื่องประวัติของบ้านและเด็ก ๆ กำลั้งถามคำถามคุณตา

หลังจากที่ได้พูดคุยกับคุณตา นักเรียนใช้ทักษะการสังเกตองค์ประกอบของตัวบ้านแล้วนำข้อมูลมาตั้งเป็นคำถามเพื่อคลายความสงสัย และยังสามารถเข้าใจว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นมาแล้วนานเท่าไรโดยการใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์เพื่อหาคำตอบ มากไปกว่านั้นนักเรียนสามารถนำความรู้ใหม่มาเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมและสรุปข้อมูลและเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

ในหน่วยข่าว นักเรียนศึกษาเรื่องข่าวจี กิจกรรมนี้พบว่าเด็กเกิดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ได้ 2 ประเด็นคือ เรื่องลำดับขั้นตอนในการทำข่าวจีและวิถีชีวิตของคนอีสานที่ เนื่องจากในสมัยก่อนคนอีสานจะรับประทานข้าวจีในฤดูหนาว กิจกรรมนี้ได้เชิญนำอ้วนแม่ครัวของโรงเรียนมาเป็นผู้เล่าเรื่องข่าวจีและสอนขั้นตอนวิธีการทำข่าวจี ตัวอย่างการสนทนา ดังนี้

นำอ้วน	สมัยก่อนเวลาหน้าหนาว อากาศตอนกลางคืนมันหนาวมาก คนก็เลยไม่นอนแล้วออกมาผิงไฟกัน แล้วก็เลยเอาข้าวที่เหลือในกระติบมาจีไฟเป็นข้าวจีกินกัน
น้อง บ.	คนสมัยก่อนเค้ากินข้าวจีตอนกลางคืนหรือครับ แต่ผมเห็นมีชายที่ตลาดเช้า
นำอ้วน	สมัยนั้นมันเปลี่ยนไป เขานึ่งข้าวเพื่อทำข้าวจีขายเลย ไม่ต้องรอข้าวเหลือแล้ว
น้อง ก.	สมัยก่อนกับสมัยนี้ไม่เหมือนกัน
น้อง ก.	ผมเห็นมีชายข้าวจีทุกวัน ตอนฝนตกก็มีขาย

จากการสนทนายระหว่างนักเรียนกับนำอ้วนพบว่า นักเรียนมีความตระหนักว่าไม่ได้มีเพียงเหตุการณ์ในปัจจุบันเท่านั้น แต่หากยังมีอีกมุมหนึ่งซึ่งได้เกิดขึ้นและจบ

ลงแล้ว มีความแตกต่างระหว่างอดีตและปัจจุบัน หลังจากที่นำอ้วนได้สอนวิธีการทำข้าวจี๋แล้วให้นักเรียนลงมือทำ นักเรียนได้บันทึกวิธีการทำข้าวจี๋ ซึ่งเป็นการส่งเสริมทักษะการเรียงลำดับเหตุการณ์

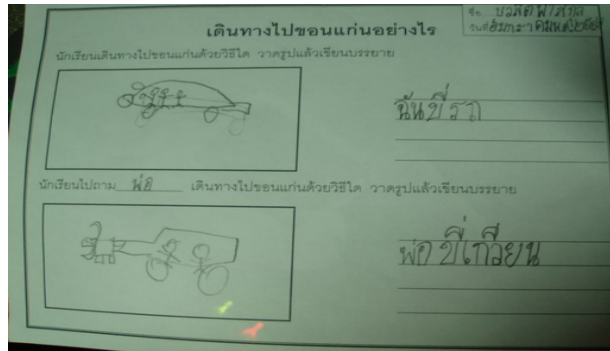

ภาพที่ 3 ตัวอย่างผลงานการบันทึกวิธีการทำข้าวจี๋ของนักเรียน

2.2.2 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการสืบค้นข้อมูล

ในหน่วยยานพาหนะ ซึ่งเป็นหน่วยที่ 3 นักเรียนมีทักษะในการสืบค้นข้อมูล การตั้งคำถาม และการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลามากขึ้น ครูให้นักเรียนหาข้อมูลว่าสมัยก่อนมีวิธีการเดินทางไปขอนแก่นอย่างไร กิจกรรมนี้นักเรียนได้เสนอว่าจะไปถามคุณพ่อแล้วมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง ตัวอย่างการรายงานผลการสืบค้นข้อมูลโดยไปถามคุณพ่อเป็น ดังนี้

น้อง อ.	คุณครูครับ ผมรู้แล้วครับสมัยก่อนไม่มีรถยนต์ เขาเอาเกวียน(เกวียน)ไปครับ
ครู	แล้วหนูรู้ได้อย่างไร
น้อง อ.	ผมไปถามคุณพ่อครับ
ครู	แล้วเกวียนมันหน้าตาเป็นอย่างไร
น้อง อ.	มีล้อแล้วก็สร้างด้วยไม้
ครู	ถ้าเกวียนมีล้อแล้วทำด้วยไม้ หนูคิดว่า มันแล่นไปได้อย่างไรคะ
น้อง อ.(หยุดคิด) ผมคิดว่ามันน่าจะใช้ควายลากไปครับ
น้อง ต.	ผมก็คิดว่าใช้ควายลากไปมันถึงจะไปได้ครับ

รูปที่ 4 ตัวอย่างผลงานของนักเรียนที่บันทึกเรื่องการเดินทางไปขอนแก่นของพ่อและของฉัน

จากการที่นักเรียนได้ไปดูแบบจำลองของเกวียน ที่วัดโพธิ์ธาตุ นักเรียนจึงเกิดความสงสัยว่า เราบังคับเกวียนได้อย่างไร นักเรียนจึงได้ถามตาพิมพ์ผาคณบดีของโรงเรียน เพื่อตอบข้อสงสัย ดังนี้

น้อง ฟ.	เกวียนที่ไปตรงทางได้อย่างไร
ครู	นั่นสิ รถยนต์ใช้พวงมาลัยบังคับ แล้วเกวียนล่ะ
เด็ก ๆ
ตาพิมพ์ผา	ก็ใช้เชือกสองเส้นผูกไปที่วัว คนที่เกวียนก็นั่งตรงนี้(ส่วนหน้าของเกวียน) ถ้าจะไปทางซ้ายก็ดึงเชือกเส้นซ้าย ถ้าจะไปทางขวาก็ดึงเชือกเส้นขวา
น้อง อ.	แล้วถ้าจะหยุดเกวียนล่ะครับ
ตาพิมพ์ผา	ก็ดึงเชือกสองเส้นพร้อมกัน
ระหว่างการสนทนา	เด็กเห็นเชือกบังคับวัวร้อยที่ตรงจุมุกของวัว
น้อง พ.ว.	เชือกนี้เอาไว้ผูกกับวัวใช่ไหมคะ
ตาพิมพ์ผา	ใช่แล้ว เชือกที่ร้อยจุมุกวัว เรียกว่าเคาวัว
น้อง พ.ว.	แล้ววัวเจ็บไหมคะ
ตาพิมพ์ผา	มันก็คงเจ็บ แต่ธรรมชาติของมันมีรูตรงจุมุกเอาไว้ร้อยเชือก ไม่นั่นก็ไม่รู้ว่าเอาเชือกไปผูกไว้ตรงไหน

หลังจากที่ได้ดูเกวียนจำลองที่วัดแล้ว เด็กได้เดินดูรอบ ๆ ระเบียบวัดเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับยานพาหนะของคนสมัยก่อนจากภาพวาดผนังโบสถ์ นักเรียนสามารถสังเกตภาพที่ผนังโบสถ์และได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะของคนสมัยก่อนมากมาย ดังนี้

น้อง อ.	ครูครับ รูปตรงหน้าต่างคือรูปของอะไรครับ
ครู	รูปทศชาติ เป็นชาติต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้าก่อนจะเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ
น้อง บ.	ตรงนั้นมีรูปเกี่ยวด้วยครับ
ครู	จริงด้วย
น้อง จ.	มีรูปช้างแล้วก็มีคนนั่งบนหลังช้างด้วย
ต้อง ส.	ตรงนั้นมีรูปคนขี่ม้า
ครู	นักเรียนคิดว่า รูปเกี่ยว คนนั่งบนหลังช้าง และคนขี่ม้า เกี่ยวข้องกับคนสมัยก่อนอย่างไรคะ
เด็ก ๆ	คนสมัยก่อนใช้เป็นยานพาหนะ

หลังจากที่ได้สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับยานพาหนะแล้ว ได้บันทึกข้อมูลจากการสืบค้นข้อมูลมาบันทึก โดยครูสมมติเหตุการณ์ว่า มีบ้านสมัยก่อนสองหลัง อยู่ห่างกันมาก นักเรียนจะช่วยให้ที่อยู่บ้านทั้งสองหลังเดินทางมาหากันได้อย่างไร

รูปที่ 5 วาดภาพยานพาหนะที่จะช่วยให้คนที่อยู่ที่บ้านทั้งสองหลังเดินทางไปหากันได้โดยสะดวก

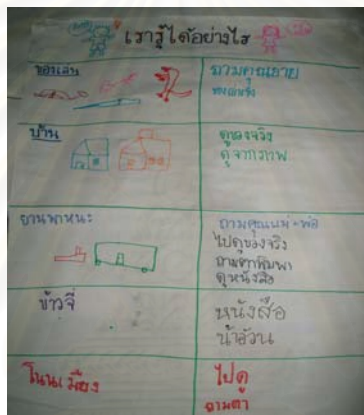

รูปที่ 6 ภาพวัว ควาย และช้าง ที่จะใช้เป็นยานพาหนะสมัยก่อน

รูปที่ 7 รูปของเกวียนที่เป็นยานพาหนะสมัยก่อน

หลังจากทำกิจกรรมในแต่ละหน่วย ได้มีการบันทึกว่า แต่ละเรื่อง นักเรียนหาข้อมูลจากที่ไหน เพื่อเก็บเป็นหลักฐานของการสืบค้นข้อมูล

รูปที่ 8 บันทึกที่เรารู้ได้อย่างไรเป็นการเก็บหลักฐานการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2.3 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการตีความ

กิจกรรมในหน่วยบ้าน ครูพานักเรียนไปดูบ้านเรือนไทยใต้ถุนสูงที่อยู่ใกล้กับบ้านของคุณตา นักเรียนได้แสดงออกถึงทักษะการตีความเหตุการณ์ในอดีต และการเปรียบเทียบการตีความเหตุการณ์ในอดีตของตนเองกับของคนอื่น ดังนี้

น้อง อ.	บ้านสมัยก่อนลมเย็นดีครับ
ครู	ทำไมหนูถึงคิดอย่างนั้น
น้อง อ.	ก็ลมพัดผ่านตรงใต้ถุนได้ มันก็เย็น
น้อง ต.	บ้านสมัยก่อนเหมือนวัดเลย
น้อง ก.	เหมือนจริง ๆ ด้วย
ครู	เหมือนตรงไหนคะ
น้อง อ.	ตรงหลังคา มันแหลม ๆ เหมือนที่วัด
น้อง ต.	มีช่องสี่เหลี่ยม(ช่องลม) ตรงใต้หลังคาด้วย

จากการสืบค้นข้อมูลเรื่องบ้าน นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับบ้านแบบต่าง ๆ มากขึ้น และนำความรู้เกี่ยวกับเรื่องบ้านไปใช้ในการตีความรูปบ้านแบบต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งบ้านแบบสมัยก่อนและบ้านสมัยนี้

รูปที่ 9 นักเรียนนำรูปบ้านแบบต่าง ๆ มาจากบ้าน แล้วนำมาจำแนกประเภทของบ้าน เป็นบ้านสมัยก่อนและบ้านสมัยนี้

กิจกรรมในขั้นการสืบค้นข้อมูลเรื่องยานพาหนะสมัยก่อน นักเรียนได้ไปดูแบบจำลองเกวียนที่วัดโพธิธาดูซึ่งอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียน กิจกรรมนี้ได้วิทยากรในห้องถื่นคือ ตาพิมพา ที่มีประสบการณ์ในการเดินทางด้วยเกวียนมาแล้วเรื่องให้เด็ก ๆ ฟัง กิจกรรมนี้นักเรียนได้แสดงทักษะการตีความที่ประกอบด้วย การตีความเหตุการณ์ด้วยตนเองและการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของการตีความของตนเองและของเพื่อน ดังนี้

ตาพิมพา	สมัยก่อนสัก 50 ปีมาแล้ว เวลาที่ตาจะไปบ้านหนองบัว ตาจะใช้เกวียนแบบนี้แหละ บางทีก็บรรทุกข้าวจากนา บางทีก็นั่งโดยสารไป เกวียนนี่ดีนะสามารถใช้เดินทางไปไหนไกล ๆ ได้ ทางเป็นหลุมใหญ่ก็ยังไปได้
ครู	เกวียนเหมือนในรูปที่นักเรียนเห็นที่ห้องเรียนของเราไหมคะ เด็ก ๆ สงสัยไหมคะว่าทำไมเกวียนต้องทำจากไม้
น้อง อ.	ก็เพราะว่าสมัยก่อนไม่มีเหล็ก
ครู	แล้วนักเรียนคิดว่าเกวียนมันเคลื่อนไปได้ยังไง
น้อง ต.	ใช้วัวลากครับ
ครู	แล้วสัตว์อื่น ๆ ละ
ตาพิมพา	ใช้ม้า วัว ควายก็ได้
น้อง อ.	แต่ผมคิดว่าไม่ใช่ อาจใช้ช้างนะครับ
ตาพิมพา	ตาวัวใช้ช้างไม่ได้ มันตัวใหญ่เกินไป
น้อง จ.	ถ้าอย่างนั้น แล้วหมาหาละคะ
น้อง ด.	เราว่าไม่ใช่หมา เพราะหมาตัวเล็กเกินไป

หลังจากที่นักเรียนได้มีข้อมูลเกี่ยวกับยานพาหนะทั้งสมัยก่อนและสมัยปัจจุบัน นักเรียนได้จำแนกข้อมูล ของยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในสมัยปัจจุบันและสมัยนี้ ดังตัวอย่าง

ยานพาหนะ		กลุ่ม หมู่.....		
	ทางบก	ทางน้ำ	ทางอากาศ	
สมัยก่อน				
สมัยนี้				

รูปที่ 10 ตัวอย่างผลงานของนักเรียนในการจำแนกยานพาหนะ

กิจกรรมหน่วยสุดท้ายเรื่องโนนเมือง แหล่งโบราณคดีในชุมชน นักเรียนมีโอกาสได้ศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นมานาน ตั้งแต่สมัยทวารวดี แต่ยังคงมีหลักฐานให้ศึกษาข้อมูลอยู่บ้าง มากไปกว่านั้นโนนเมืองเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ที่แหล่งโบราณคดีโนนเมืองในหลุมที่ค้นพบซากมนุษย์โบราณมีเหรียญบาทอยู่ที่ก้นหลุม นักเรียนได้สังเกตเห็น แล้วเกิดประเด็นในการสนทนาที่แสดงให้เห็นทักษะด้านการตีความ ดังนี้

น้อง อ.ม.	ตรงนั้นมีตั้งค์ด้วย
น้อง อ.ว	แต่สมัยก่อนไม่มีตั้งค์
น้อง ก	ใช่ ไม่มี
น้อง อ.ม.	ตาพิมพาครับ คนสมัยก่อนมีเงินด้วยหรือครับ
ครู	ลองสังเกตซิคะว่า เงินตรงนั้น เป็นเงินแบบไหน
น้อง ม.	เหรียญเหมือนที่คุณแม่ให้หนูเลย
น้อง อ.	คนสมัยโบราณเค้าใช้เงินเหมือนพวกเราหรือ?
ตาพิมพา	เหรียญนั้นเป็นเหรียญที่คนโยนลงไปในปี่อเพื่อให้ทาน
ครู	แต่ครูเห็นป้ายห้ามโยนเหรียญลงไป
น้อง ก.	จริงด้วยครับ....

รูปที่ 11

นักเรียนขึ้นไปที่กันหลุมที่ขุดค้นพบแล้วถามข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เห็น

รูปที่ 12

โครงกระดูกและหลักฐานต่าง ๆ ที่ขุดค้นพบที่โนนเมือง

2.2.4 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการสรุปข้อมูล

จากกิจกรรมในหน่วยบ้าน นักเรียนได้เกิดทักษะการสรุปข้อมูล ด้วยการพูดสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ศึกษาและการพูดอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังในบทสนทนา

ครู	ที่ผ่านมาเราไปดูอะไรมาบ้างคะ
น้อง ด.ง.	ไปดูบ้านคุณทวด
ครู	บ้านคุณทวดเหมือนกับบ้านของเด็ก ๆ ไหมคะ
น้อง ย.	ไม่เหมือนค่ะ บ้านคุณทวดเป็นบ้านทรงไทย
ครู	แล้วแตกต่างกับบ้านของเด็ก ๆ อย่างไรคะ
น้อง พ.ว.	บ้านของหนูเป็นบ้านสมัยใหม่ค่ะ
ครู	ใครจำลักษณะของบ้านคุณทวดได้บ้างคะ
น้อง ว	หลังคาเป็นแบบวัดค่ะ
น้อง ก	หลังคาทำมาจากกระเบื้องค่ะ
น้อง อ.ต.	หน้าต่างมีลายสวยค่ะ
น้อง อ.	ประตูแกะสลักครับ

หลังจากที่ได้ไปดูบ้านแบบสมัยก่อนและบ้านแบบสมัยนี้ นักเรียนมีทักษะการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของบ้านทั้งสองแบบ โดยนำข้อมูลมาสรุปข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบบ้านทั้ง 2 ประเภท

บ้าน สมัยนี้	บ้าน สมัยก่อน
1. มี 2 ชั้น	1. มี 1 ชั้น
2. หลังคาทำด้วย ☐ ฟาง ☐ ไม้ ☐ สังกะสี ☒ กระเบื้อง	2. หลังคาทำด้วย ☐ ฟาง ☐ ไม้ ☒ สังกะสี ☐ กระเบื้อง
3. ประตูและหน้าต่าง ☒ ไม้ ☒ กระจก ☐ เหล็ก	3. ประตูและหน้าต่าง ☒ ไม้ ☒ กระจก ☐ เหล็ก
4. บันได ☒ อยู่ใน ☒ อยู่นอก	4. บันได ☐ อยู่ใน ☐ อยู่นอก ☒ กล
5. ใต้อุโมง ☐ มี ☒ ไม่มี	5. ใต้อุโมง ☒ มี ☐ ไม่มี

รูปที่ 13 บันทึกการสรุปการศึกษาบ้านแบบสมัยก่อนและบ้านสมัยนี้

หลังจากที่นักเรียนได้ฟังเรื่องข่าวจี้ที่น้ำอ้วนเล่าให้ฟัง ลงมือทำข่าวจี้ นักเรียนได้ร่วมกันสรุปข้อมูลแล้วบันทึกสาเหตุที่คนอีสานจึงรับประทานข่าวจี้ ดังนี้

รูปที่ 15 ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลเรื่องข้าวจี๋ของเด็ก ๆ

หน่วยโนนเมือง แหล่งโบราณคดีในชุมชน ที่โนนเมือง นักเรียนได้พบหลักฐานในการศึกษาเรื่องมนุษย์ในยุคทวารวดีมากมาย เช่น หม้อดินเผา เศษหม้อดินเผาที่มีการทุบแล้วใส่ในหลุมฝังศพเพื่อเป็นการทำบุญ กำไลที่ทำจากกระดูกสัตว์และสัมฤทธิ์ที่ติดอยู่กับโครงกระดูก เครื่องมือในการทำเกษตร นักเรียนได้บันทึกสิ่งที่นักเรียนพบที่โนนเมือง ดังตัวอย่างของรูป

รูปที่ 16 บันทึกภาพโนนเมือง

ชั้นนี้ นักเรียนต้องใช้ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา การสืบค้นข้อมูล การตีความหลักฐาน ในการสรุปความคิดรวบยอดแล้วถ่ายทอดความรู้ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา การสืบค้นข้อมูล การตีความหลักฐาน การสรุปข้อมูล ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ได้ตั้งสมมติฐานของการศึกษาผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการใช้ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ และ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการใช้ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรเป็นเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี ตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 จำนวน 50 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนอนุบาลชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล มีลักษณะเป็นแบบวัดเชิงปฏิบัติการ วัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา การสืบค้นข้อมูล การตีความ การสรุปข้อมูล ประกอบด้วยข้อสอบทั้งหมด 9 ข้อ มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบวัดรายบุคคล ได้แก่ ข้อ 1-7 ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดรายกลุ่ม ได้แก่ ข้อ 8-9

แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล สร้างขึ้นจากแนวคิดของวิธีการทางประวัติศาสตร์ 4 ขั้น คือ ขั้นกำหนดปัญหา ขั้นสืบค้นข้อมูล ขั้นตีความหลักฐานและขั้นสรุปข้อมูล โดยสอดแทรกวิธีการทางประวัติศาสตร์เข้ากับสาระที่ควรเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เป็นแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จำนวน 40 แผน

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ การทดสอบก่อนและหลังการทดลองด้วยการใช้แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล และการเก็บข้อมูลระหว่างการทดลองสอนด้วยแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 40 นาที และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการทดลองสอนด้วยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่สอดคล้องกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นกับเด็ก

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่ามัธยฐานเลขคณิตคะแนนที่ได้จากแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาลก่อนทดลองและหลังทดลองด้วยการใช้การทดสอบค่าที (t-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่ามัธยฐานเลขคณิตคะแนนที่ได้จากแบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม อีกส่วนหนึ่งคือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ที่พบระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ที่พบระหว่างการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติที่ระดับนัยสำคัญ .05

นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองที่ระดับนัยสำคัญ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษามผลของการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล ได้แบ่งหัวข้อของการอภิปรายดังนี้

1. ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ในการเรียนรู้ของเด็ก

จากการทดสอบเด็กก่อนการทดลองพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถตอบคำถามหรือแสดงพฤติกรรมที่ผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนแสดงได้ เช่น ให้เรียงลำดับรูปภาพตามเหตุการณ์ การพูดบรรยายรูปที่เห็น การพูดตีความหรือแสดงความคิดเห็นจากรูปภาพที่แสดงเหตุการณ์ ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุ 2 ประการคือ นักเรียนขาดทักษะการสังเกตสิ่งรอบตัว ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ การสังเกตเป็นประตูของการเรียนรู้ หากสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่พบ

เห็นกับประสบการณ์เดิมแล้วนำมาเปรียบเทียบ ตีความ ให้ความหมายและเข้าใจเหตุผลสิ่งที่พบ การสังเกตจะช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางการคิดเชิงประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของเด็ก Piaget (อ้างถึงใน Cooper 2000) กล่าวว่า พัฒนาการช่วงหนึ่งที่เด็กยังมีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีมุมมองในการมองเวลาแค่เพียงสิ่งที่เห็นคือปัจจุบัน พัฒนาการด้านสติปัญญาขั้นต่อไปของเด็กจะสามารถขยายมุมมองกับรับรู้ในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมากขึ้น หากผู้ใหญ่กระตุ้นด้วยการชี้แนะเพื่อให้เด็กเกิดการสังเกตเด็กก็จะเกิดการเรียนรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวจากการสังเกต ก็จะช่วยพัฒนาทักษะการสังเกตอีกทางหนึ่ง อีกประการหนึ่งคือความจำกัดทางภาษาและประสบการณ์เดิมของเด็ก เมื่อผู้วิจัยตั้งคำถามและให้นักเรียนตอบหรือแสดงพฤติกรรม พบว่านักเรียนทำได้เพียงชี้ไปที่รูปแล้วบอกว่า “มีอันนี้” “มีอันนั้น” ไม่สามารถบรรยายเป็นประโยคสั้น ๆ ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์เดิมของนักเรียนจำกัด ไม่มีวงคำศัพท์เกี่ยวกับเรื่องนั้น ทั้ง ๆ ที่คำถามเป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เช่น เรื่องบ้าน เรื่องเสื้อผ้า เรื่องโรงเรียนของเรา ซึ่งสอดคล้องกับ O'Hara and O'Hara (2001) กล่าวว่า เด็กไม่สามารถเข้าใจเรื่องประวัติศาสตร์ได้หากเด็กยังไม่มีวุฒิภาวะที่เพียงพอ พัฒนาการขั้นหนึ่งของเด็กที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กจะเข้าใจว่ามีเพียงปัจจุบันเท่านั้นและยังไม่มีอะไรตระหนักว่าก่อนที่จะมาถึงปัจจุบันมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต ครูจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องการผ่านไปของเวลาในชีวิตประจำวันของเด็ก

สิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการสังเกตควบคู่ไปกับการสร้างทักษะเบื้องต้นประวัติศาสตร์เบื้องต้นในเด็กเล็กทำได้โดยการเป็นแบบอย่างในการคิดให้กับเด็ก ด้วยการใช้คำถามชี้แนะเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิดและสร้างคุณลักษณะให้เด็กมีทักษะการสังเกตสิ่งรอบตัว นอกจากนั้นสิ่งที่ช่วยให้เด็กเกิดทักษะการตีความอีกประการหนึ่ง คือ การคาดเดาด้วยการใช้จินตนาการเชิงประวัติศาสตร์ (historical imagination) ด้วยหลักเหตุ - ผล สิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดสอดคล้องกับ O'Hara and O'Hara (2001) เสนอว่า กิจกรรมทางประวัติศาสตร์มีจุดมุ่งหมายให้เด็กเกิดความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงและภาษาเกี่ยวกับเวลา ด้วยการส่งเสริมให้เด็กได้หาข้อมูลผ่านการสืบค้น การตั้งคำถามหรือการถามผู้ใหญ่ ในขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสได้เด็กได้เกิดทักษะการพูดและการฟัง การคิดอย่างเป็นระบบมีความจำเป็นต่อการเรียนเรื่องเวลาและความเปลี่ยนแปลง สรุปได้ว่า หากเด็กจะเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้ดี จะต้อง มีทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้คือการสังเกต และมีความสามารถในการใช้ภาษาซึ่งเป็นเครื่องมือของการคิดประกอบเข้าด้วยกัน

2. การจัดกิจกรรมประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมกับเด็กอนุบาล

กิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กอนุบาลนั้น จะต้องให้เด็กได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติ ลองผิดลองถูก ใช้ประสาทสัมผัสด้านต่าง ๆ ทั้ง ตา หู จมูก ลิ้น ผิวสัมผัส ใจ ที่เป็นช่องทางของการเรียนรู้อนุบาล ข้อจำกัดทางด้านพัฒนาการของเด็กเล็กคือมีช่วงความสนใจที่สั้น ทำให้รูปแบบของการจัดกิจกรรมต้องมีความสมดุล ระหว่างกิจกรรมการพูดคุยสนทนาและกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีหลากหลายวิธี เช่น การทัศนศึกษาสถานที่จริง การฟังเรื่องเล่าจากผู้รู้ การไปดูพิพิธภัณฑ์ การดูวิดีโอหรือรูปถ่าย หาข้อมูลจากหนังสือ ในการสร้างการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ นอกจากการใช้คำถามชี้้นำให้เด็กเกิดทักษะการสังเกตรวมกับพัฒนาให้เด็กเกิดจินตนาการเชิงประวัติศาสตร์ (historical imagination) เป็นการสร้างโครงสร้างทางปัญญากับเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องในอดีตได้ดีขึ้น ทิศนา แคมมณี และคณะ (2535) อธิบายการเรียนรู้ในกลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (cognitive theory) ว่าการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนเป็นผู้เริ่ม มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้าหรือสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ ผู้เรียนต้องเป็นผู้ลงมือกระทำทำให้เกิดขึ้น (active) หรืออีกนัยหนึ่งคือโดยการกระทำนั่นเอง อาจกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ควรเริ่มจากประสบการณ์ที่นักเรียนคุ้นเคยหรือประสบการณ์ที่ใกล้ตัวเด็ก จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กได้เป็นอย่างดี

กลวิธีในการสอนประวัติศาสตร์เด็กเล็กก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการสอนให้เด็กเกิดการคิดเชิงประวัติศาสตร์นั้น ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และกลวิธีในการสอนของครู การคิดเชิงประวัติศาสตร์ในเด็กเล็กนั้นทำให้เกิดขึ้นได้จากการเป็นแบบอย่าง (model) ทั้งในด้านการคิดและกระบวนการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์จึงเป็นหัวใจในการสอนให้เด็กเกิดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากการคิดเป็นกระบวนการภายในหากเพียงแต่คิดแล้วเก็บไว้เด็กก็จะไม่ทราบว่าครูคิดอะไรอยู่ ครูสามารถช่วยให้เด็กเกิดทักษะดังกล่าวโดยการคิดดัง (thinking out loud) รวมไปถึงการเป็นแบบอย่างในด้านกระบวนการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในขั้นตอนของการสอนนี้ต้องมี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นสาธิตการสอนให้เด็กเห็นขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์แล้วจึงเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ

3. ข้อดีของการใช้แนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

ปัจจุบันเด็กไทยมีปัญหาทางการเรียนรู้ การสอนในห้องเรียนเป็นแบบท่องจำไม่ส่งเสริมให้เด็กเกิดกระบวนการคิด ปัญหาตั้งเป็นปัญหาระดับชาติที่ทุกฝ่ายต้องเร่งแก้ไข การสอนให้เด็กท่องจำคงไม่สามารถทำให้เด็กเกิดความรู้เนื้อหาที่หมดในโลกได้ เพราะความรู้ด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากอย่างรวดเร็ว ทุก ๆ 4-5 ปี ความรู้เพิ่มขึ้นเท่าตัวตั้งแต่มีมนุษย์เป็นต้นมาและสะสมความรู้จนถึงบัดนี้ไว้เท่าใด (ประเวศ วะสี, 2547) แต่หากเราสอนให้เด็กมีทักษะการคิด จะช่วยให้เด็กมีเครื่องมือในการเรียนรู้ติดตัวไปตลอดชีวิต ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า หากปูพื้นฐานในด้านการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์ด้วยการใช้กระบวนการและเครื่องมือในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ นั่นก็คือ วิธีการทางประวัติศาสตร์ จะส่งผลให้เด็กเป็นคนช่างสังเกตจนพบข้อสงสัย สามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่สงสัย นำสิ่งที่สืบค้นข้อมูลมาถ้อยแถลงผ่านกระบวนการคิดด้วยการตีความ และสรุปสิ่งที่พบเป็นองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นด้วยตนเอง เปรียบเหมือนให้เครื่องมือจับปลาและเด็กก็จะสามารถจับปลาที่มีอยู่ในโลกนี้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิตของเด็ก

ผู้วิจัยพบว่ากิจกรรมวิธีการทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ กำหนดปัญหา สืบค้นข้อมูล การตีความหลักฐาน และสรุปผลข้อมูล มีขั้นตอนที่เอื้อให้เด็กเกิดกระบวนการทางการคิด ประกอบด้วยทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การสังเกต การสำรวจ การตั้งคำถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล การระบุ การจำแนกแยกแยะ การจัดลำดับ การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ การสรุปอ้างอิง การแปลความ การตีความ การเชื่อมโยง การให้เหตุผล การสรุปย่อ หากเด็กได้ฝึกคิดผ่านกิจกรรมวิธีการทางประวัติศาสตร์เด็กจะเกิดทักษะการคิด

ยิ่งไปกว่านั้นในสังคมล้วนมีการสืบทอดขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ค่านิยม จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง แต่ในปัจจุบันมีการหลงไหลของวัฒนธรรมตะวันตกพบว่าเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญกับรากวัฒนธรรมของตนเอง มองว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเป็นสิ่งที่จับต้องได้และสำคัญในชีวิตประจำวันอย่างขาดไม่ได้ ละเลยสิ่งที่บรรพบุรุษได้สืบทอดต่อกันมาจนเหมือนว่าสิ่งที่สืบทอดกำลังจะขาดสาย สิ่งดี ๆ ที่สั่งสมมาในอดีตคงจะสูญหายไปกับกาลเวลา ผู้วิจัยเชื่อว่าในแต่ละชุมชนมีความร่ำรวยแหล่งเรียนรู้ หากใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ของแต่ละท้องถิ่นสำหรับการเรียนประวัติศาสตร์ก็จะเป็นทั้งการสืบทอดทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ประเวศ วะสี (2543, อ้างถึงใน สุมน อมรวิวัฒน์, 2544) กล่าวว่าในชุมชนมีผู้รู้ด้านต่าง ๆ มากมาย มากกว่าครูที่สอนในห้องหนังสือมากนัก เช่น ผู้รู้ทางเกษตรกรรม ทางช่าง มีศิลปิน ผู้รู้ทางศาสนา หมอพื้นบ้าน นักธุรกิจรายย่อย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ ผู้รู้ในชุมชนมีปัญญาและความดีมากกว่าใครต่อใครในระดับสูง

หากเปิดโรงเรียนสู่ชุมชนให้ทั้งครูและนักเรียนได้เรียนรู้สู่ชุมชน จะมีครูมากมายหลากหลายที่เป็นครูที่รู้จริงทำจริง จะทำให้เกิดการเรียนรู้เข้าไปเชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จะสนุกไม่น่าเบื่อ ที่สำคัญเป็นการปรับระบบคุณค่าเดิมของการศึกษาเราที่สอนให้ดูถูกคนที่มีคุณค่าเหล่านี้ เมื่อผู้รู้ในชุมชนเหล่านี้กลายเป็นครูก็จะเป็นการยกระดับคุณค่า ศักดิ์ศรี และความภูมิใจของชุมชน เป็นการถักทอทางสังคม สรุปลงได้ว่าแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์และสิ่งที่อยู่รอบตัว รวมไปถึงวัฒนธรรมและมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ แต่สำหรับเด็กเล็กนั้นการเรียนประวัติศาสตร์ก็จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองอีกด้วย

4. ปัจจัยที่เอื้อให้เด็กเรียนรู้ประวัติศาสตร์

ในความเป็นจริง หากเราเชื่อว่าประวัติศาสตร์คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้นเรื่องของ เวลา เหตุการณ์ และสถานที่ที่เป็นเรื่องที่อยู่รอบตัวเด็กในชีวิตประจำวัน เช่น ประวัติของเด็ก ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน รวมไปถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในสังคมล้วนเป็นเรื่องที่สามารถยกมาเป็นประเด็นให้เด็กเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ระหว่างการเรียนรู้ข้อมูล พบว่า ขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลสามารถทำกิจกรรมได้หลากหลายวิธี แต่วิธีหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องราวในอดีตได้เป็นอย่างดี คือกิจกรรมที่เชิญผู้รู้มาเล่าเรื่องให้นักเรียน ธรรมชาติของประวัติศาสตร์จากการบอกเล่า (oral history) คือการบอกเล่าข้อมูลจากการรำลึกเหตุการณ์ที่ผู้เล่ามีประสบการณ์ตรงหรือเรื่องที่ได้รับฟังจากผู้ที่คุ้นเคยด้วย ซึ่งข้อมูลที่ได้รวบรวมนั้น นับว่ามีคุณค่าในทางเสริมกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประเภทอื่นให้สมบูรณ์มากขึ้น โดยเฉพาะข้อมูลที่ไม่ได้ปรากฏในหลักฐานประเภทเอกสาร (วีณา เข้มประไพ, 2535) อาจกล่าวได้ว่า การเล่าเรื่องด้วยวิธีมุขปาฐะหรือประวัติศาสตร์จากการบอกเล่า (oral history) จะให้เด็กและผู้ใหญ่มีโอกาสได้ใกล้ชิดกัน ผู้สูงอายุล่าเรื่องในอดีตให้ลูกหลานฟังอย่างมีความสุข อาจกล่าวได้ว่า วิธีการดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ Vygotsky (อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี และคณะ 2535) กล่าวว่า มนุษย์มีการเรียนรู้แตกต่างจากสัตว์ ตรงที่มนุษย์มีสังคมวัฒนธรรมและการสื่อสารที่สามารถถ่ายทอด หล่อหลอมพฤติกรรมของคนให้แตกต่างกันไปตามสังคมที่ตนอยู่ การสื่อสารเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยให้คนเราขยายประสบการณ์การเรียนรู้ เพราะประสบการณ์หลายอย่างเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากการสื่อสาร การสื่อสารช่วยขยายการเรียนรู้ที่จำกัดเฉพาะการรับรู้ทางกายในสิ่งที่เป็นรูปธรรมในปัจจุบันไปสู่การเรียนรู้จากกระบวนการคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรม และเป็นอดีตหรืออนาคต ในการสื่อสารเด็กจะต้องคิดคำพูด ทำทางและภาพสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย และในขณะเดียวกันเด็กต้องแปลความหมายของคำพูด ทำทาง ภาพและสัญลักษณ์ของผู้อื่น ในขบวนการสื่อสารนี้เองที่คน

ได้กลั่นกรองความคิดของคนอื่นเป็นความคิดของตนเอง ซึ่งยังผลให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

1.1 ครูหรือผู้สนใจที่จะนำแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปบูรณาการสาระที่เด็กควรเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ควรทำความเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างละเอียด ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา การประเมินผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

1.2 ขั้นตอนต่าง ๆ ของแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์สามารถปรับได้ตามความเหมาะสมของเวลา แต่ควรจัดกิจกรรมและลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ให้ครบตามที่กำหนดไว้ทุกขั้นตอน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งจะทำการเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การนำแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ ควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นคน เหตุการณ์ เวลา สถานที่ ซึ่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 งานวิจัยควรมีการศึกษาการพัฒนาแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ในระดับอื่น ๆ ต่อไป เพื่อ ศึกษาทักษะทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนในระดับอื่น ๆ

2.2 ควรมีการทำวิจัยที่นำแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในเวลาที่นานขึ้น อาจเป็น 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา เพื่อให้สามารถศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับเด็กในด้านต่าง ๆ ได้ละเอียดขึ้น

2.3 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจศึกษากับนักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. หลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2546. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. คู่มือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. คู่มือการจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. หลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เฉลิม นิตยเตตต์ปรีชา. 2545. เทคนิคการสอนประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ชาติรี สำราญ. 2545. คิดและถาม ศิลปะแห่งการเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์.
- ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2544. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษรเจริญทัศน์.
- दनัย ไชโยธธา. 2534. หลักการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา: การสอนระดับประถมศึกษา การสอนสังคมศึกษา การสอนประวัติศาสตร์. กทม: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เตช บุนนาค. 2527. วิธีการของประวัติศาสตร์. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี (บรรณาธิการ), ปรัชญาประวัติศาสตร์, 83- 90. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- แถมสุข นุ่มนนท์. 2533. หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษรเจริญทัศน์.
- ทศนา เขมมณีและคณะ. 2535. หลักการเรียนรู้และรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา เขมมณีและคณะ. 2544. วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ธิดา สารยา. 2539. ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น: ประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสังคมมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ
- นงนุช ภัทวาท. 2538. สถิติทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ
- ประคอง กรรณสูต. 2542. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประเวศ วะสี. 2547. ธรรมชาติของสรรพสิ่ง. ธรรมชาติของสรรพสิ่ง การเข้าถึงความจริงทั้งหมด.
ประเวศ วะสี บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน.
- พรพิรมณ์ เชียงกุล. 2543. ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ไทย
วัฒนาพานิชย์.
- พลับพลึง คงชนะ. 2544. หนังสือสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ประวัติศาสตร์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: มาสเตอร์กรุ๊ป.
- ไพฑูรย์ มีกุล และ ทวีศักดิ์ ล้อมอิม. 2544. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ประวัติศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชย์.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543. คือ ร่มฉัตรประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีณา เขียมประไพ. 2535. หลักฐานทางประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- สุมน อมรวิวัฒน์. 2544. กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งชุมชนและธรรมชาติ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2541. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ชูโต. 2527. ความหมายของประวัติศาสตร์. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี
(บรรณาธิการ), ปรัชญาประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- หลุยส์ กอตซ์ลัค. 2524. มูลบทว่าด้วยระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์. แปลโดย ธิตติมา
พิทักษ์ไพรวรรณ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.

ภาษาอังกฤษ

- Bell, D. 1992. Inspiration for history. Warwickshire: Scholastic.
- Brooks, R. 1993. The effective teaching of history. London: Longman group UK.
- Cooper, H. 2000. Teaching of history in primary school (3rd ed). London: David Fulton.
- Cooper, H. 2002. History in the early year (2nd ed). London: Routledge.
- Clemson, W.1991. Blueprint: history - Key stage 1. Cheltenham: Stanley Thornes.
- Cross, J. and others. 1994. Long ago and far away. Birmingham: Development and
Education Center.
- Danaiel, R,V. 1966. Study history how and why. New Jersey: Prentice-Hall.
- Davies, H. 1995. History in the primary school. London: ilea.
- DFD. 1995. History in the national curriculum. London: HMSO.

- Giese, R, J. 2003. History, ICT and learning in the secondary school. London:
Routledge Falmer.
- Hill, C. and Morris, J. 1992. Practical guide history: Teaching with national curriculum.
Warwickshire: Scholastic.
- Hughes, P. and Cox, K. 1992. History. Suffolk: Scholastic.
- Knight, P. 1989. Children's understanding of people in the past. Phd Thesis of University
of Lancaster.
- Nash, F. 1994. History timeline local history. Trowbridge: Redwood Books.
- Newton, L. 2002. Teaching with meaning: Supporting historical understanding in the
primary classroom. Primary History, 28-30. (April).
- O'Hara, L. and O' Hara, M. 2001. Teaching history 3 – 11. London: Continuum.
- Q.C.A. 2003. National Curriculum in online[Online]. Available from:
<http://www.nc.uk.net/webdave/servlet/XRM?Page/@id=6001&Session/@id=D>,
(Nov 2003).
- Seigler, R.C. 1998. Children's thinking. New Jersey: Prentice-Hall.
- Smith, L.N, and Tomlinson, P. 1997. The Development of Children's construction of
Historical Duration. Educational Research 19 (3),163-170.
- Stern, J. 1999. Developing as a teacher of history. Cambridge: Chris Kington.
- Walter, C. P.2001. Social study in elementary education (7th ed). New Jersey:
Printice – Hall.
- Wicker, E. P. and Schultz, H.1995. The ABC's of running an elementary classroom.
Albany: Delmar.
- Wood, D. 1996. How children think and learn (2nd ed). Massachusetts: Blackwell.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
สถิติและการคำนวณ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
สถิติและการคำนวณ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1.1 การคำนวณค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่ามัชฌิมเลขคณิต
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนนักเรียนทั้งหมด

(ประคอง กรวรรณสูตร, 2538)

1.2 การคำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ $S.D.$ = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X = คะแนนของนักเรียน
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนนักเรียน

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

1.3 การทดสอบค่าที ก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลอง หรือกลุ่มควบคุม (t-test dependent) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

- เมื่อ D = ผลต่างของคะแนนที่สัมพันธ์กันแต่ละคู่
 $\sum D$ = ผลรวมของผลต่างของคะแนน
 $\sum D^2$ = ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนน
 N = จำนวนนักเรียน

(ประคอง กรรณสูต, 2538)

1.4 การทดสอบค่าที ก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม (t-test independent) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{N_1 S_1^2 + N_2 S_2^2}{N_1 + N_2 - 2} \times \frac{N_1 + N_2}{N_1 N_2}}}$$

- เมื่อ \bar{X}_1 = ค่าเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มทดลอง
 \bar{X}_2 = ค่าเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุม
 N_1 = จำนวนนักเรียนกลุ่มทดลอง
 N_2 = จำนวนนักเรียนกลุ่มควบคุม
 S_1^2 = ความแปรปรวนของคะแนนนักเรียนกลุ่มทดลอง
 S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนนักเรียนกลุ่มควบคุม

(ประคอง กรรณสูต, 2538)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

2.1 การคำนวณค่าระดับความยาก (Level of Difficulty) โดยใช้สูตร

$$P = \frac{R_U + R_L}{X_{\max} (N_U + N_L)}$$

- เมื่อ P = ค่าระดับความยาก
 R_U = ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มสูง
 R_L = ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
 N_U = จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
 N_L = จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
 X_{\max} = คะแนนเต็มของข้อสอบข้อนั้น

(นงนุช ภัทราคร, 2538)

2.2 การคำนวณค่าอำนาจจำแนก (Power of discrimination) โดยใช้สูตร

$$D = \frac{R_U - R_L}{(X_{\max})N_U}$$

- เมื่อ D = ค่าอำนาจจำแนก
 R_U = ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มสูง
 R_L = ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
 N_U = จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
 X_{\max} = คะแนนเต็มของข้อสอบข้อนั้น

(นงนุช ภัทราคร, 2538)

ตัวอย่างการคำนวณ

1. การคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา หลังการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

1.1 การคำนวณค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่ามัชฌิมเลขคณิต
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนนักเรียนทั้งหมด

แทนค่าลงในสูตร

$$\begin{aligned}\bar{X} &= \frac{297}{25} \\ &= 11.88\end{aligned}$$

1.2 การคำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ $S.D.$ = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X = คะแนนของนักเรียน
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนนักเรียน

แทนค่าลงในสูตร

$$\begin{aligned}S.D. &= \sqrt{\frac{25(6400) - 88209}{25(25-1)}} \\ &= 4.919\end{aligned}$$

2. การคำนวณค่าระดับความยาก (Level of Difficulty) โดยใช้สูตร

$$P = \frac{R_U + R_L}{X_{\max}(N_U + N_L)}$$

- เมื่อ P = ค่าระดับความยาก
 R_U = ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มสูง
 R_L = ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
 N_U = จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
 N_L = จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
 X_{\max} = คะแนนเต็มของข้อสอบข้อนั้น

แทนค่าลงในสูตร
$$P = \frac{20 + 4}{2(10 + 15)}$$

$$= 0.48$$

3. การคำนวณค่าอำนาจจำแนก (Power of discrimination) โดยใช้สูตร

$$D = \frac{R_U - R_L}{(X_{\max})N_U}$$

- เมื่อ D = ค่าอำนาจจำแนก
 R_U = ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มสูง
 R_L = ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
 N_U = จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
 X_{\max} = คะแนนเต็มของข้อสอบข้อนั้น

แทนค่าลงในสูตร
$$D = \frac{20 - 4}{(2)10}$$

$$= 0.8$$

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล หลังการสอนด้วยแนวการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยการทดสอบค่าที หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม (t-test independent) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{N_1 S_1^2 + N_2 S_2^2}{N_1 + N_2 - 2} \times \frac{N_1 + N_2}{N_1 N_2}}}$$

เมื่อ \bar{X}_1 = ค่าเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มทดลอง
 \bar{X}_2 = ค่าเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุม
 N_1 = จำนวนนักเรียนกลุ่มทดลอง
 N_2 = จำนวนนักเรียนกลุ่มควบคุม
 S_1^2 = ความแปรปรวนของคะแนนนักเรียนกลุ่มทดลอง
 S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนนักเรียนกลุ่มควบคุม

ตั้งสมมติฐาน

$$H_0 = \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1 = \mu_1 > \mu_2$$

$$\alpha = .05$$

$$df = 48$$

ค่าวิกฤติ t = 2.38

แทนค่าลงในสูตร t

$$t = \frac{11.88 - 7.56}{\sqrt{\frac{25(2.21) + 25(1.81)}{25 + 23} \times 0.08}} = 2.23$$

ค่า t ที่คำนวณได้ (2.23) มีค่ามากกว่า t ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 (t=1.68)

สรุปว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยกลุ่มทดลองมีค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาลก่อนเรียน
2. แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาลหลังเรียน
3. แบบบันทึกคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1
แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล(ก่อนเรียน)

- คำชี้แจง** 1. แบบทดสอบเชิงปฏิบัติกรรนี้ กำหนดให้มีการทดสอบเด็กครั้งละ 1 คน การทดสอบทำโดยใช้คำถาม / คำพูด เพื่อให้เด็กแสดงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ในด้าน
- 1.1 **ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา;** การเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเวลา ความเข้าใจความคล้ายคลึงและความแตกต่างของเหตุการณ์ในอดีตกับปัจจุบัน การใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลา
 - 1.2 **การสืบค้นข้อมูล;** การกำหนดแหล่งข้อมูล การเก็บข้อมูล
 - 1.3 **การตีความเหตุการณ์ในอดีต;** การตีความเหตุการณ์ในอดีตด้วยตนเอง การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของการตีความของตนเองและของคนอื่น
2. ก่อนทดสอบให้ครูพูดคุยสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ให้นักเรียนผ่อนคลายและไว้วางใจก่อนเริ่มคำถามในแบบทดสอบ
3. ในการประเมินให้ดูพฤติกรรมของเด็กในการตอบคำถามหรือลงมือกระทำ ว่าทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคะแนนระดับใด แล้วบันทึกลงแบบบันทึกคะแนนและพฤติกรรม
4. กรณีที่เด็กไม่ได้ตอบคำถามหรือลงมือกระทำ ให้ครูใช้คำถามเพิ่ม ถ้าเกิน 1 นาทีแล้วเด็กยังไม่ตอบหรือลงมือกระทำ ให้ลงคะแนนตามเกณฑ์ที่ระบุไว้

ข้อที่	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์	พฤติกรรมของครู	คำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	คะแนน			หมายเหตุ
					0	1	2	
1.	ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา : การเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเวลา	ครูให้เด็กดูรูป 4 รูปได้แก่ คนในยุคนหิน,คนสมัยร.5,คนสมัยร.7, คนสมัยใหม่	“เรียงลำดับเหตุการณ์เหล่านี้สิคะ” “ถ้าเด็กทำไม่ได้หรือไม่เรียงลำดับภาพ” “หนูคิดว่ารูปไหนน่าจะเป็นรูปแรก” “รูปไหนเป็นรูปที่เกิดสุดท้าย”	ภาพเรียงลำดับดังต่อไปนี้ 1.คนในยุคนหิน 2.คนสมัยร.5 3.คนสมัยร.7 4. คนยุคสมัยใหม่	ไม่สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์หรือเรียงลำดับเหตุการณ์ผิดแม้ครูชี้แนะ	สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ได้โดยครูชี้แนะ	สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ได้ด้วยตนเอง	
2.	ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา : การเข้าใจเกี่ยวกับความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน	ครูให้เด็กดูรูปของผู้หญิงสมัยก่อนและสมัยปัจจุบัน	“จากรูป ผู้หญิงทั้งสองคน มีอะไรที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันอย่างไร” “ถ้าเด็กไม่ตอบหรือตอบไม่ได้อธิบายคำสั่งใหม่แล้วครูชี้ไปที่รูปของผู้หญิงทั้ง 2 รูปแล้วถาม “มีอะไรบ้างที่คล้ายกัน” “มีอะไรบ้างที่แตกต่างกัน”	สิ่งที่คล้าย ได้แก่ ผู้หญิงทำผมคล้ายกัน ติดโบคล้ายกัน สิ่งที่แตกต่าง ได้แก่ การแต่งตัวผู้หญิงสมัยนี้แต่งตัวทันสมัยกว่า ผู้หญิงสมัยก่อนนุ่งโจงกระเบน ผู้หญิงสมัยนี้นุ่งกระโปรง	ไม่สามารถบรรยายหรือตอบผิดแม้มีครูชี้แนะ	สามารถบรรยายได้ 2 ประโยค โดยครูอธิบายคำสั่งใหม่หรือยกตัวอย่างประกอบ (ความคล้ายคลึง 1 ประโยค ความแตกต่าง 1 ประโยค)	สามารถบรรยายเป็นข้อความที่สมบูรณ์ 2 ประโยค ขึ้นไปด้วยตนเอง (ความคล้ายคลึง 1 ประโยค ความแตกต่าง 1 ประโยค)	

ข้อที่	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์	พฤติกรรมของครู	คำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	คะแนน			หมายเหตุ
					0	1	2	
3.	ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา : การใช้ภาษาเกี่ยวกับเวลา	ครูให้เด็กเล่าเรื่องกระต่ายกับเต่าให้ฟัง	“หนูเคยฟังเรื่องกระต่ายกับเต่าใหม่.....เล่าเรื่องกระต่ายกับเต่าให้ครูฟังได้ไหมคะ” ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ ครูเริ่มต้นของเรื่องให้ “กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีใครบ้าง....” (ถ้านักเรียนไม่สามารถเล่านิทานให้นักเรียนเล่าก็จัดเตรียมเชื่อก่อนที่จะมาโรงเรียน)	เล่าเรื่องโดยมีคำศัพท์เกี่ยวกับเวลา เช่น นานมาแล้ว, วันหนึ่ง, ก่อน, เที่ยงคืน, ต่อมา, วันรุ่งขึ้น, หลังจากนั้น ,ตลอดไป อย่างน้อย	ไม่สามารถเล่าเรื่องโดยเรียงลำดับเหตุการณ์และพูดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลาในประโยคแม้ครูชี้หน้า	สามารถเล่าเรื่องโดยเรียงลำดับเหตุการณ์และพูดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลาในประโยคโดยครูชี้หน้า	สามารถเล่าเรื่องโดยเรียงลำดับเหตุการณ์และพูดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลาในประโยคได้ด้วยตนเอง	
4.	การสืบค้นข้อมูล : การกำหนดแหล่งข้อมูล	ครูถามนักเรียน สมมติว่าอยากรู้ว่าตอนเป็นเด็กนักเรียนหน้าตาเป็นอย่างไร จะมีวิธีการอย่างไรในการหาข้อมูล	“นักเรียนอยากรู้ไหมว่าตอนเป็นเด็กนักเรียนหน้าตาเป็นอย่างไร เราจะทำอย่างไร” ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ “ถ้าเราไม่รู้ว่าตอนเป็นเด็กนักเรียนหน้าตาเป็นอย่างไร เราจะทำอย่างไรดี”	วิธีการหาคำตอบคือ 1.ดูรูปตอนสมัยที่เป็นเด็ก 2.ถามคนที่เลี้ยงตอนเด็ก	ไม่สามารถบอกวิธีการสืบค้นข้อมูลหรือตอบผิด แม้ครูชี้หน้า	สามารถบอกวิธีการสืบค้นข้อมูล 1 วิธีโดยครูชี้หน้า	สามารถบอกวิธีการสืบค้นข้อมูล 1 วิธีได้ด้วยตนเอง	
5.	การสืบค้นข้อมูล : การเก็บข้อมูล	ครูนำสิ่งของต่าง ๆ จำนวน 5 ชิ้น ได้แก่รูปบ้าน รูปการเล่นของเด็กไทย รูปยานพาหนะ หนังสือเรื่องไดโนเสาร์ นิทานเรื่องเล่นในป่า นิทานเรื่องอึ่งอ่างโต้ง	“นักเรียนคิดว่าของที่ครูนำมาอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นของเด็กไทย ให้นักเรียนเลือกของมา 2 ชิ้น” ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ “อะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการเล่นของเด็กไทย”	1. รูปการเล่นของเด็กไทย 2. หนังสือเรื่องเล่นในป่า	ไม่สามารถเลือกของได้ ถูกต้องแม้ครูชี้หน้า	สามารถเลือกของได้ ถูกต้อง 2 แหล่งข้อมูลโดยครูชี้หน้า	สามารถเลือกของได้ ถูกต้อง 2 แหล่งข้อมูลด้วยตนเอง	
6.	การตีความเหตุการณ์ในอดีต : การตีความเหตุการณ์ในอดีตด้วยตัวเอง	ครูให้นักเรียนดูรูปชาวบ้านกำลังหาของ	“หนูคิดว่าคนที่อยู่ในรูปเป็นใคร เขาอยู่ที่ไหน เขากำลังทำอะไร จะไปไหนคะ” ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ “ในรูปหนูเห็นอะไรบ้าง.....สิ่งนั้นแสดงว่าอะไรคะ”	คนในรูปเป็นชาวนาหรือคนสมัยก่อนกำลังหาของเพื่อขนข้าว/ขนของไปเก็บ/ไปส่ง	ไม่สามารถตอบได้หรือไม่ตอบแม้ครูชี้หน้า	ตอบได้ 1-2 ส่วนโดยครูชี้หน้า	สามารถตอบได้ด้วยตนเอง	

ข้อที่	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์	พฤติกรรมของครู	คำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	คะแนน			หมายเหตุ
					0	1	2	
7.	การตีความเหตุการณ์ในอดีต: การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของการตีความของตนเองกับของคนอื่น	ครูให้นักเรียนฟังเทปบันทึกของน้องแก้มที่ดูรูปในข้อที่ 6 ซึ่งน้องแก้มบอกว่า รูปนี้เป็นรูปของนักเรียนกำลังจะไปโรงเรียน	“หลังจากที่หนูฟังเทปแล้ว หนูคิดเหมือนน้องแก้มไหม” “หนูคิดเหมือนน้องแก้มตรงไหน” “หนูคิดไม่เหมือนน้องแก้มตรงไหน” “ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ ครูให้ฟังเทปอีกครั้ง” “น้องแก้มบอกว่าอย่างไรบ้างนะคะ” “หนูคิดเหมือนน้องแก้มตรงไหน” “หนูคิดไม่เหมือนน้องแก้มตรงไหน”	1. สามารถบอกว่าตนเองเห็นด้วยกับน้องแก้ม เพราะ..... 2. สามารถบอกว่าตนเองไม่เห็นด้วยกับน้องแก้ม เพราะ.....	ไม่สามารถบอกได้ว่าตนเองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับน้องแก้ม แม้ว่าครูให้ฟังเทปอีกครั้งและครูชี้หน้า	สามารถบอกได้ว่าตนเองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับน้องแก้ม โดยครูเปิดเทปให้ฟังอีกครั้งและครูชี้หน้า	สามารถบอกได้ว่าตนเองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับน้องแก้มได้ด้วยตนเอง	

ตอนที่ 2
แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล(ก่อนเรียน)

คำชี้แจง

- แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการนี้ กำหนดให้มีการทดสอบเด็กเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน การทดสอบทำโดยใช้คำถาม / คำพูด เพื่อให้เด็กแสดงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ในด้าน
 - การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูล:** การพูดอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ตนศึกษา
- ในการประเมินให้ดูพฤติกรรมของเด็กในการตอบคำถามหรือลงมือกระทำ ว่าทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคะแนนระดับใด แล้วบันทึกลงแบบบันทึกคะแนนและพฤติกรรม
- กรณีเด็กไม่ได้ตอบคำถามหรือลงมือกระทำ ให้ครูใช้คำถามเพิ่ม ถ้าเกิน 1 นาทีแล้วเด็กยังไม่ตอบหรือลงมือกระทำ ให้ลงคะแนนตามเกณฑ์ที่ระบุไว้

สถานการณ์

ครูให้นักเรียนดูรูปของโรงเรียนสมัยเพิ่งตั้งโรงเรียนใหม่ และ ฟังเทปที่บันทึกเสียงของตาโพ ที่เล่าเรื่องการเดินทางมาโรงเรียนของนักเรียนสมัยก่อน

ข้อที่	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์	พฤติกรรมของครู	คำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	คะแนน			หมายเหตุ
					0	1	2	
1	การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูล: การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ตนศึกษา	หลังจากที่นักเรียนดูรูปของโรงเรียนสมัยก่อนและฟังเทปที่บันทึกเสียงของตาโพ แล้วครูตั้งคำถาม (รูปของสถานที่,ตาโพเล่าเรื่องการเดินทางของนักเรียนสมัยก่อน)	“ หนูเล่าเรื่องโรงเรียนของเราตั้งแต่เพิ่งตั้งใหม่ ๆ ให้ครูฟังได้ไหมคะ” ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ “ สมัยก่อนเด็กโรงเรียนของเราไม่ได้เป็นอย่างที่เห็นนี้ หนูว่า สมัยก่อนอาคารของโรงเรียนของเราเป็นอย่างไร” “จากที่ดูรูปและที่ตาโพเล่าให้ฟังนักเรียนคิดว่าสมัยก่อนนักเรียนของโรงเรียนเราเดินทางอย่างไร”	อาคารของโรงเรียนสมัยก่อนมีแค่อาคารเดียว เป็นอาคารไม้ มีห้องเรียนแค่ 3 ห้อง โรงเรียนมีต้นไม้เยอะมาก นักเรียนสมัยก่อนเดินทางมาโรงเรียนโดยการเดินเท้า พ่อแม่ขี่จักรยานหรือมอเตอร์ไซด์มาส่ง	ไม่สามารถเล่าเรื่องของโรงเรียนสมัยก่อนหรือเล่าได้ส่วนเดียวแม้ฟังเทปและดูภาพซ้ำ	สามารถเล่าเรื่องของโรงเรียนสมัยก่อนได้ด้วยตนเองส่วนเดียวหรือเล่าได้ 2 ส่วนโดยครูเปิดเทปซ้ำหรือดูภาพซ้ำ	สามารถเล่าเรื่องของโรงเรียนสมัยก่อนได้จาก 2 แหล่งข้อมูลด้วยตนเอง	
2	การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูล : การพูดอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ	หลังจากที่เด็กเล่าเรื่องของโรงเรียนแล้วครูถามนักเรียนต่อทันที	“ หนูรู้ได้อย่างไรว่าโรงเรียนสมัยก่อนเป็นเช่นนั้น” ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ “ที่หนูเล่าให้ครูฟัง หนูเอาข้อมูลมาจากไหนคะ”	ดูจากรูป ฟังจากเทป	ไม่สามารถอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูลที่ตนเองพูดถึงแม้ครูชี้หน้า	สามารถอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง โดยครูชี้หน้า	สามารถอ้างอิงแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ได้ด้วยตนเอง	

ตอนที่ 1
แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล(หลังเรียน)

- คำชี้แจง** 1. แบบทดสอบเชิงปฏิบัติกรนี้ กำหนดให้มีการทดสอบเด็กครั้งละ 1 คน การทดสอบทำโดยใช้คำถาม / คำพูด เพื่อให้เด็กแสดงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ในด้าน
- 1.1 **ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา**; การเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเวลา ความเข้าใจความคล้ายคลึงและความแตกต่างของเหตุการณ์ในอดีตกับปัจจุบัน การใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลา
 - 1.2 **การสืบค้นข้อมูล**; การกำหนดแหล่งข้อมูล การเก็บข้อมูล
 - 1.3 **การตีความเหตุการณ์ในอดีต**; การตีความเหตุการณ์ในอดีต การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างการตีความของตนเองและคนอื่น
2. ก่อนทดสอบให้ครูพูดคุยสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ให้เด็กผ่อนคลายและไว้วางใจก่อนเริ่มถามคำถามในแบบทดสอบ
3. ในการประเมินให้ดูพฤติกรรมของเด็กในการตอบคำถามหรือลงมือกระทำ ว่าทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคะแนนระดับใด แล้วบันทึกลงแบบบันทึกคะแนนและพฤติกรรม
4. กรณีที่เด็กไม่ได้ตอบคำถามหรือลงมือกระทำ ให้ครูใช้คำถามเพิ่ม ถ้าเกิน 1 นาทีแล้วเด็กยังไม่ตอบหรือลงมือกระทำ ให้ลงคะแนนตามเกณฑ์ที่ระบุไว้

ข้อที่	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์	พฤติกรรมของครู	คำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	คะแนน			หมายเหตุ
					0	1	2	
1.	ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา : การเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเวลา	ครูให้เด็กดูรูป 4 รูปได้แก่ ถ้าของมนุษย์ยุคหิน, เรือไทยสมัย ร.5, ตึกแถวสมัย ร.6, บ้านในปัจจุบัน	“เรียงลำดับเหตุการณ์เหล่านี้สิคะ” “ถ้าเด็กทำไม่ได้หรือไม่เรียงลำดับภาพ” “หนูคิดว่ารูปไหนเป็นรูปแรก” “รูปไหนเป็นรูปสุดท้าย”	ภาพเรียงลำดับดังต่อไปนี้ 1. ถ้าของมนุษย์ยุคหิน 2. เรือไทยสมัย ร.5 3. ตึกแถวสมัย ร.6 4. บ้านในปัจจุบัน	ไม่สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์หรือเรียงลำดับเหตุการณ์ผิดแม้มีครูชี้แนะ	สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ได้โดยครูชี้แนะ	สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ได้ด้วยตนเอง	
2.	ความเข้าใจเกี่ยวกับความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน	ครูให้ดูรูปภาพของที่อยู่อาศัย 2 รูปคือ เรือไทยและบ้านในปัจจุบัน	“บ้านทั้ง 2 หลังมีอะไรบ้างที่คล้ายคลึงกัน” “มีอะไรที่แตกต่างกัน” “ถ้าเด็กไม่ตอบหรือตอบไม่ได้” “วัสดุที่ใช้สร้างบ้านทั้ง 2 หลังนี้มีอะไรที่คล้ายกันบ้าง และมีอะไรที่แตกต่างกันบ้าง”	สิ่งที่คล้าย ได้แก่ มีหน้าต่าง ประตู บันได มีหลังคา มีต้นไม้ รอบ ๆ บ้าน สิ่งที่แตกต่าง ได้แก่ บ้านไม่ได้สูง: มีได้สูง บันไดอยู่นอกตัวบ้าน สร้างจากไม้ บ้านปัจจุบัน: มี 2 ชั้น สร้างด้วยปูน มีไฟฟ้า หลังใหญ่	ไม่สามารถบรรยายหรือพูดเป็นคำๆ ไม่เป็นเรื่องราวแม้ครูชี้แนะ	สามารถบรรยายได้ 2 ประโยค โดยครูอธิบายคำสั่งใหม่หรือยกตัวอย่างประกอบ (ความคล้ายคลึง 1 ประโยค ความแตกต่าง 1 ประโยค)	สามารถบรรยายเป็นข้อความที่สมบูรณ์ 2 ประโยค ขึ้นไปด้วยตนเอง (ความคล้ายคลึง 1 ประโยค ความแตกต่าง 1 ประโยค)	

ข้อที่	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์	พฤติกรรมของครู	คำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	คะแนน			หมายเหตุ
					0	1	2	
3.	ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา : การใช้ภาษาเกี่ยวกับ	ครูให้นักเรียนเล่าเรื่องลูกหมูสามตัวให้ฟัง	“หนูเคยฟังนิทานเรื่องลูกหมูสามตัวใหม่คะ.....เล่าให้ครูฟังได้ไหมคะ” ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ ครูเริ่มต้นเรื่องให้ “นานมาแล้ว มีครอบครัวของหมู.....” (ถ้านักเรียนไม่สามารถเล่านิทานให้นักเรียนเล่าก็จั่วบัตรตอนเช้าก่อนที่จะมาโรงเรียน)	เล่าเรื่องโดยมีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา ได้แก่ นานมาแล้ว วันหนึ่ง พอ หลังจากนั้น ต่อมา	ไม่สามารถเล่าเรื่องโดยเรียงลำดับเหตุการณ์และพูดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลาแม้ครูชี้หน้า	สามารถเล่าเรื่องโดยเรียงลำดับเหตุการณ์และพูดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลาในประโยคโดยครูชี้หน้า	สามารถเล่าเรื่องโดยเรียงลำดับเหตุการณ์และพูดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเวลาในประโยคได้ด้วยตนเอง	
4.	การสืบค้นข้อมูล : การกำหนดแหล่งข้อมูล	สมมติว่าอยากรู้วิธีการสร้างบ้านของคนสมัยโบราณ เราจะทำอย่างไร	“ถ้าอยากรู้วิธีการสร้างบ้านของคนสมัยโบราณ เราจะหาข้อมูลอย่างไร” ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ “เหตุการณ์สมัยก่อนที่ เกิดขึ้นมาแล้ว มีใครบ้างที่รู้เรื่องนั้น”	วิธีการหาคำตอบคือ 1. ไปถามคนที่อยู่เมื่อสี่สิบปีก่อน(คุณตา คุณยาย คุณลุง คุณป้า) 2. ดูจากรูปถ่าย 3. ไปดูจากพิพิธภัณฑ์	ไม่สามารถบอกวิธีการสืบค้นข้อมูล แม้ครูชี้หน้า	สามารถบอกวิธีการสืบค้นข้อมูล 1 วิธีโดยมีครูชี้หน้า	สามารถบอกวิธีการสืบค้นข้อมูล 1 วิธีได้ด้วยตนเอง	
5.	การสืบค้นข้อมูล : การเก็บข้อมูล	ครูนำสิ่งของต่าง ๆ จำนวน 5 ชิ้น ได้แก่รูปบ้าน รูปการเล่นของเด็กไทย รูปบ้านเรือนไทย หนังสือเรื่องไดโนเสาร์ หนังสือเรื่องเรือนไทย ไททรงาม นิทานเรื่องอีเล็งเค็งเค็ง	“นักเรียนคิดว่าของที่ครูนำมาอะไรบ้างที่ให้เกี่ยวกับบ้านเรือนไทย ให้นักเรียนเลือกของมา 2 ชิ้น” ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ “อะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการบ้านเรือนไทย”	1.รูปบ้านเรือนไทย 2.หนังสือเรื่องเรือนไทย ไททรงาม	ไม่สามารถเลือกของได้ ถูกต้องแม้ครูชี้หน้า	สามารถเลือกของได้ ถูกต้อง 2 แหล่งข้อมูลโดยครูชี้หน้า	สามารถเลือกของได้ ถูกต้อง 2 แหล่งข้อมูลด้วยตนเอง	
6.	การตีความเหตุการณ์ในอดีต : การตีความเหตุการณ์ในอดีตด้วยตัวเอง	ครูนำคนนั่งบนเกวียนเทียมวัวมาให้ นักเรียนดู	“หนูคิดว่าคนที่อยู่ในรูปเป็นใคร เขาอยู่ที่ไหน เขากำลังทำอะไร จะไปไหนคะ” ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ “ในรูปหนูเห็นอะไรบ้าง.....สิ่งนั้นแสดงว่าอะไรคะ”	คนในรูปเป็นชาวนาหรือคนสมัยก่อน อยู่ที่บ้านของเขาและกำลังจะออกเดินทางไปที่อื่นหรือกำลังขนข้าวไปเก็บ	ไม่สามารถตอบได้หรือไม่ตอบแม้ครูชี้หน้า	ตอบได้ 1-2ส่วนโดยครูชี้หน้า	สามารถตอบได้ด้วยตนเอง	

ข้อที่	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์	พฤติกรรมของครู	คำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	คะแนน			หมายเหตุ
					0	1	2	
7.	การตีความเหตุการณ์ในอดีต: การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของการตีความของคนเองกับของคนอื่น	ครูให้เด็กฟังเพลงที่บันทึกเสียงของน้องแก้มที่ดูรูปจากข้อ 6 แล้วบอกว่ารูปนี้เป็นรูปของคุณครูกำลังจะไปสอนหนังสือ	“หลังจากที่หนูฟังเพลงแล้ว หนูคิดเหมือนน้องแก้มไหม” “หนูคิดเหมือนน้องแก้มตรงไหน” “หนูคิดไม่เหมือนน้องแก้มตรงไหน” “ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ ครูให้ฟังเพลงอีกครั้ง” “น้องแก้มบอกว่าอย่างไรบ้างนะคะ” “หนูคิดเหมือนน้องแก้มตรงไหน” “หนูคิดไม่เหมือนน้องแก้มตรงไหน”	1. สามารถบอกว่าตนเองเห็นด้วยกับน้องแก้ม เพราะ..... 2. สามารถบอกว่าตนเองไม่เห็นด้วยกับน้องแก้ม เพราะ.....	ไม่สามารถบอกได้ว่าตนเองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับน้องแก้ม แม้ว่าครูให้ฟังเพลงอีกครั้งและครูชี้หน้า	สามารถบอกได้ว่าตนเองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับน้องแก้ม โดยครูเปิดเพลงให้ฟังอีกครั้งและครูชี้หน้า	สามารถบอกได้ว่าตนเองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับน้องแก้มได้ด้วยตนเอง	

ตอนที่ 2
แบบวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล(หลังเรียน)

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการนี้ กำหนดให้มีการทดสอบเด็กเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน การทดสอบทำโดยใช้คำถาม / คำพูด เพื่อให้เด็กแสดงทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ในด้าน
 - 1.1 การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูล ; การพูดอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ตนศึกษา
2. ในการประเมินให้ดูพฤติกรรมของเด็กในการตอบคำถามหรือลงมือกระทำ ว่าทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคะแนนระดับใด แล้วบันทึกลงแบบบันทึกคะแนนและพฤติกรรม
3. กรณีที่เด็กไม่ได้ตอบคำถามหรือลงมือกระทำ ให้ครูใช้คำถามเพิ่ม ถ้าเกิน 1 นาทีแล้วเด็กยังไม่ตอบหรือลงมือกระทำ ให้ลงคะแนนตามเกณฑ์ที่ระบุไว้

สถานการณ์

ครูให้นักเรียนดูรูปของถนนสมัยก่อน และ ฟังเทปที่บันทึกเสียงของคุณยายทาที่เล่าเรื่องการเดินทางของคนสมัยก่อน

ข้อที่	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์	พฤติกรรมของครู	คำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	คะแนน			หมายเหตุ
					0	1	2	
1.	การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูล : การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ตนศึกษา	หลังจากที่นักเรียนดูรูปของยานพาหนะที่คนสมัยก่อนใช้เดินทาง และฟังเทปบันทึกเสียงของคุณยายทาที่เล่าเรื่องการเดินทาง	“เล่าเรื่องการเดินทางของคนสมัยก่อนให้ครูฟังได้ไหมคะ” “ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ “ถนนที่คนสมัยก่อนใช้เป็นอย่างไร” “หนุคิดว่าพวกเขาเดินทางกันอย่างไร”	สมัยก่อนไม่มีถนนต้องเดินทางผ่านป่า เวลาเดินทางต้องเดินเท้า ชี่ม้า ช้าง หรือให้วัวเทียมเกวียน เพราะไม่มีรถยนต์	ไม่สามารถเล่าเรื่องของโรงเรียนสมัยก่อนหรือเล่าได้ส่วนเดียวแม้ฟังเทปและดูภาพซ้ำ	สามารถเล่าเรื่องการเดินทางสมัยก่อนได้ด้วยตนเองส่วนเดียวหรือเล่าได้ 2 ส่วนโดยครูเปิดเทปซ้ำหรือดูภาพซ้ำ	สามารถเล่าเรื่องการเดินทางสมัยก่อนได้จาก 2 แหล่งข้อมูลด้วยตนเอง	
2.	การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูล : การพูดอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ	หลังจากที่เด็กเล่าเรื่องการเดินทางของคนสมัยก่อนแล้วครูถามนักเรียนต่อทันที	“หนุรู้ได้อย่างไรว่าคนสมัยก่อนเดินทางอย่างนั้น” “ถ้าเด็กตอบไม่ได้หรือไม่ตอบ “ที่หนุเล่าให้ครูฟัง หนุเอาข้อมูลมาจากไหนคะ”	ดูจากรูป ฟังจากเทป	ไม่สามารถอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูลที่ตนเองพูดถึงแม้ครูชี้หน้า	สามารถอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูล 2 แหล่งโดยครูชี้หน้า	สามารถอ้างอิงแหล่งข้อมูล 2 แหล่งได้ด้วยตนเอง	

แบบบันทึกคะแนนและพฤติกรรม

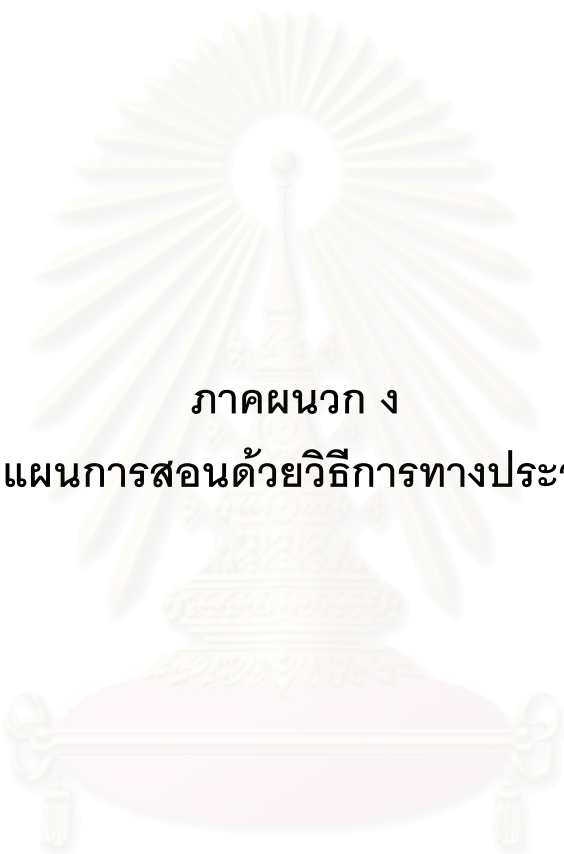
การตอบแบบทดสอบเพื่อวัดทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

ก่อนเรียน หลังเรียน

กลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม

ชื่อ - นามสกุล.....วันที่.....

ข้อที่	คะแนน	คำตอบ/พฤติกรรม
<u>ตอนที่ 1</u>		
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
<u>ตอนที่ 2</u>		
1.		
2.		

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างแผนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแผนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

ตัวอย่างแผนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จำนวน 5 แผน 1 สัปดาห์ใน

หน่วยบ้าน

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

เรื่อง บ้าน

ชั้นของวิธีการทางประวัติศาสตร์ : กำหนดปัญหา

วันที่สอน..... เวลา.....

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สื่อ	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ที่เกิด
<p>1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความคล้ายคลึงและความแตกต่างของบ้านสมัยก่อนและบ้านสมัยปัจจุบัน</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลาเช่น สมัยก่อน สมัยนี้ ก่อน หลัง เก่า ใหม่</p>	<p><u>ขั้นกำหนดปัญหา</u></p> <p>1. พูดคุยเกี่ยวกับบ้านของนักเรียนด้วยคำถาม</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างด้วยอะไร - มีกี่ชั้น - มีห้องอะไรบ้าง - ฯลฯ <p>เพื่อจุดประเด็นความสนใจเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน</p> <p><u>ขั้นพัฒนาความคิดและความเข้าใจ</u></p> <p>1. ครูแสดงรูปบ้านแบบต่าง ๆ แล้วถามนักเรียนว่า บ้านของนักเรียนมีลักษณะเป็นแบบใด</p> <p><u>ขั้นพูดคุยและสรุปข้อมูล</u></p> <p>1. นักเรียนวาดรูปบ้านของตนเอง</p> <p>2. วางแผนในการไปเที่ยวบ้านเรือนไทยที่อยู่ใกล้โรงเรียน</p>	<p>1. รูปภาพของบ้านแบบต่าง ๆ ได้แก่ กระโจม บ้านเรือนไทย เรือนแพ บ้านสมัยปัจจุบัน ห้องแถว คอนโดมิเนียม ฯลฯ</p>	<p><u>ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การเข้าใจความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน - การใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับเวลา

แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

เรื่อง บ้าน

ขั้นของวิธีการทางประวัติศาสตร์ : สืบค้นข้อมูล

วันที่สอน..... เวลา.....

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สื่อ	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ที่เกิด
1. เพื่อให้นักเรียนเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล	<p><u>ขั้นกำหนดปัญหา</u></p> <ol style="list-style-type: none"> วางแผนและข้อตกลงในการไปเที่ยวบ้านเรือนไทย พูดคุยเกี่ยวกับกรอบในการสำรวจบ้านเรือนไทย ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - บ้านมีกี่ชั้น - สร้างด้วยอะไร - หลังคาสร้างด้วยอะไร - บันไดอยู่ข้างในหรือนอกตัวบ้าน - ฯลฯ <p><u>ขั้นพัฒนาความคิดและความเข้าใจ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> นักเรียนสำรวจบ้านเรือนไทย ครูตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ทำไมบ้านต้องมีได้ถู - ทำไมบ้านจึงสร้างด้วยไม้ - ทำไมหลังคาจึงมีลักษณะเป็นโค้ง ๆ - หน้าต่างของบ้านทำด้วยอะไร ทำไมต้องใช้วัสดุนั้น นักเรียนบันทึกการสำรวจด้วยการวาดภาพ 	<ol style="list-style-type: none"> บ้านเรือนไทย กระดานรองวาดรูป กระดาษ และอุปกรณ์วาดรูป 	<p>การสืบค้นข้อมูล</p> <ul style="list-style-type: none"> - เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลได้

แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

เรื่อง บ้าน

ขั้นของวิธีการทางประวัติศาสตร์ : สืบค้นข้อมูล

วันที่สอน..... เวลา.....

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สื่อ	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ที่เกิด																		
<p>1. เพื่อให้นักเรียนเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล</p>	<p><u>ขั้นพัฒนาความคิดและความเข้าใจ</u></p> <p>1. นำข้อมูลจากการสำรวจบ้านเรือนไทยมาสรุปเป็นตารางเปรียบเทียบบ้านสมัยก่อนและบ้านสมัยนี้</p> <table border="1" data-bbox="551 544 1126 820"> <thead> <tr> <th></th> <th>บ้านสมัยก่อน</th> <th>บ้านสมัยนี้</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ตัวบ้านสร้างด้วย</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>หลังคาสร้างด้วย</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>มีกี่ชั้น</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>หน้าต่างสร้างด้วย</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>บันได</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p><u>ขั้นพูดคุยและสรุปข้อมูล</u></p> <p>1. พูดคุยและสรุปข้อมูลจากการสำรวจบ้านเรือนไทย</p> <p>2. ให้นักเรียนหารูปบ้านจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แล้วนำมาโรงเรียนสำหรับกิจกรรมในวันพรุ่งนี้</p>		บ้านสมัยก่อน	บ้านสมัยนี้	ตัวบ้านสร้างด้วย			หลังคาสร้างด้วย			มีกี่ชั้น			หน้าต่างสร้างด้วย			บันได			<p>ตารางบันทึกข้อมูล</p>	<p><u>การสืบค้นข้อมูล</u></p> <p>- เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลได้</p>
	บ้านสมัยก่อน	บ้านสมัยนี้																			
ตัวบ้านสร้างด้วย																					
หลังคาสร้างด้วย																					
มีกี่ชั้น																					
หน้าต่างสร้างด้วย																					
บันได																					

แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ของเด็กอนุบาล

เรื่อง บ้าน

ขั้นของวิธีการทางประวัติศาสตร์ : ตีความหลักฐาน

วันที่สอน..... เวลา.....

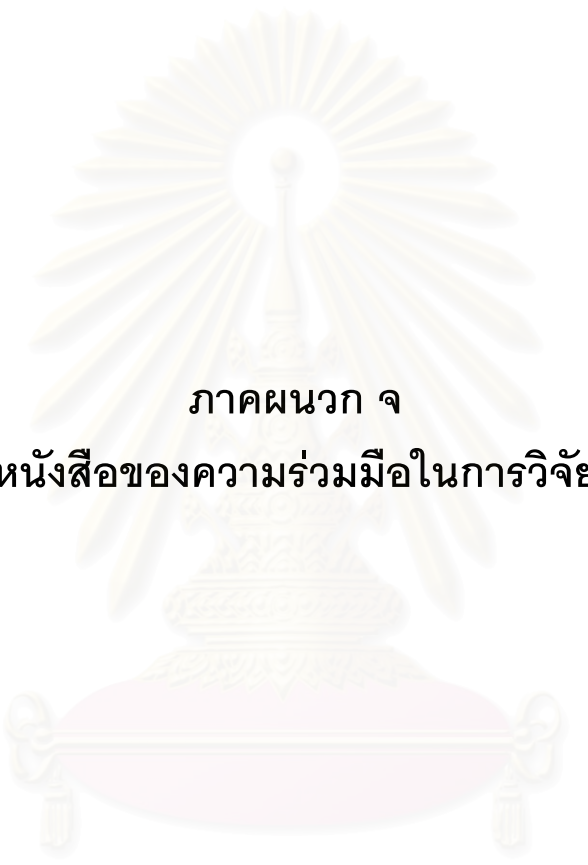
วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สื่อ	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ที่เกิด				
<p>1. เพื่อให้นักเรียนตีความได้ว่า บ้านแบบใดเป็นบ้านสมัยก่อน และบ้านแบบใดเป็นบ้านสมัยนี้</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนเปรียบเทียบ การตีความของตนเองกับของคนอื่น</p>	<p><u>ขั้นกำหนดปัญหา</u></p> <ol style="list-style-type: none"> นักเรียนนำรูปบ้านมาคนละ 1 รูป นักเรียนช่วยกันคิดว่า รูปบ้านแต่ละแบบนั้นเป็นบ้านของคนสมัยก่อน หรือ บ้านของคนสมัยปัจจุบัน พร้อมให้เหตุผล <p><u>ขั้นพัฒนาความคิดและความเข้าใจ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> นักเรียนนำรูปที่นำมา มาจัดประเภทของบ้าน เป็นบ้านสมัยก่อนและบ้านสมัยปัจจุบัน พร้อมให้เหตุผลประกอบ <table border="1" data-bbox="548 751 1189 999"> <thead> <tr> <th data-bbox="548 751 871 820">บ้านสมัยก่อน</th> <th data-bbox="871 751 1189 820">บ้านสมัยปัจจุบัน</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="548 820 871 999"></td> <td data-bbox="871 820 1189 999"></td> </tr> </tbody> </table> <p><u>ขั้นพูดคุยและสรุปข้อมูล</u></p> <ol style="list-style-type: none"> พูดคุยเกี่ยวกับลักษณะของบ้านสมัยก่อนและบ้านสมัยปัจจุบันจากการศึกษา 	บ้านสมัยก่อน	บ้านสมัยปัจจุบัน			<ol style="list-style-type: none"> รูปบ้านที่นักเรียนนำมา กระดาษ กาว กรรไกร 	<p>ความสามารถในการตีความเหตุการณ์ในอดีต</p> <p>- การตีความเหตุการณ์ในอดีต</p>
บ้านสมัยก่อน	บ้านสมัยปัจจุบัน						

เรื่อง บ้าน

ชั้นของวิธีการทางประวัติศาสตร์ : สรุปข้อมูล

วันที่สอน..... เวลา.....

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สื่อ	ทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ที่เกิด
1. เพื่อให้นักเรียนสรุปเรื่องบ้าน 2. เพื่อให้นักเรียนพูดอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูลที่ศึกษา	<p><u>ขั้นกำหนดปัญหา</u></p> 1.ครูเตรียมอุปกรณ์ในการสร้างบ้านจำลอง แล้วให้นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันสร้างบ้านจำลอง <p><u>ขั้นพัฒนาความคิดและความเข้าใจ</u></p> 1. นักเรียนสร้างแบบบ้านจำลอง <p><u>ขั้นพูดคุยและสรุปข้อมูล</u></p> 1. นักเรียนเล่าเกี่ยวกับผลงานของตนเอง ในประเด็น <ul style="list-style-type: none"> - บ้านที่นักเรียนสร้างเป็นแบบไหน สมัยก่อนหรือสมัยนี้ - ฯลฯ 	1. ดินน้ำมัน 2. ไม้ 3. กระดาษแข็ง ฯลฯ	<p>การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ตนศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพูดอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ - การสรุปอ้างอิงจากแหล่งข้อมูล

ภาคผนวก จ
หนังสือของความร่วมมือในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

1. ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือ ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลบ้านรักเรียน
2. ขออนุญาตในการเก็บข้อมูล ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลชุมแพ
3. ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ดร. ศรินทร วิทยะศิรินันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง คงชนะ
อาจารย์ปิยะวรรณ คู่กำธร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว มงคลรัตน์ บางภู่มร เกิดเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2523 ที่จังหวัดขอนแก่น สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี(เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาการศึกษาปฐมวัย จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2544 และได้รับคัดเลือกเป็นนิสิตผู้ผลิตสื่อการสอนดีเด่น ของสาขาการศึกษาปฐมวัย เมื่อปีการศึกษา 2544 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจบการศึกษาในปีการศึกษา 2548

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย